Jordbruksforhandlingene 2016

NORGES BONDELAG

Under følger innspillene fra øvrige medlemmer av representantskapet.

Øvrige medlemmer av representantskapet:

- GENO
- Hoff Norske Potetindustrier
- Landkreditt
- Norges Birøkterlag
- Norges Bygdekvinnelag
- Norges Bygdeungdomslag
- Norges Pelsdyralslag
- Norges Skogeierforbund
- Norsk Fjørfelag
- Norsk Landbruksrådgivning
- Norsk Sau og Geit
- Norske Landbrukstjenester
- Norsvin
- TYR

Geno SA sine innspill til jordbruksforhandlingene 2016

Hamar, 14.03.2016

Jordbruksoppgjøret 2016

Geno ser det som viktig å styrke satsingen i jordbruket, dette kan gjøres gjennom investeringsvirkemidler og økt lønnsomhet i næringa.

Innspill til jordbruksforhandlingene

- Økt produksjon på norske ressurser
- Med hensyn til klimabelastning bør lønnsomheten i produksjon av storfekjøtt i kombinasjon med melk styrkes
- Økt lønnsomhet med nyinvestering og overgang til løsdrift
- Dekning for økt kostnadsvekst eks plast + 20%
- Styrke kompetanse og rekruttering til landbruket
- Lik pris for inseminering i hele landet, underdekning er nå nær kr 20 millioner

Økt lønnsomheten i produksjon av kjøtt i kombinasjon med melk, vil etter vårt syn være det tiltaket som har størst effekt for en langsiktig styrking av næringa. Dette kombinerer bruk av norske ressurser, lavt klimaavtrykk og tilfredsstiller en etterspørsel i markedet. Geno mener det er riktig å styrke økonomien i norsk storfekjøttproduksjon og hovedtyngden er og vil fortsatt være i kombinert melk og storfekjøttproduksjon, men spesialisert kjøttproduksjon er også viktig for å øke totale storfekjøttproduksjonen og redusere behovet for import.

Gjennom å styrke kravet og forventingene til kompetanse vil det bli en forsterket rekruttering til matproduksjon, Geno mener dette er et viktig tiltak og støtter rekrutteringsutvalgets forslag om 3-årig videregåendeskole eller voksenagronom som kompetansekrav for landbruket. Bakgrunnen for å støtte forslaget er at gjennom kunnskap kan matproduksjonen utvikles videre.

UTFORDRING : KOMBINERE 1,5 GRADERS MÅL OG BEFOLKNINGSVEKST

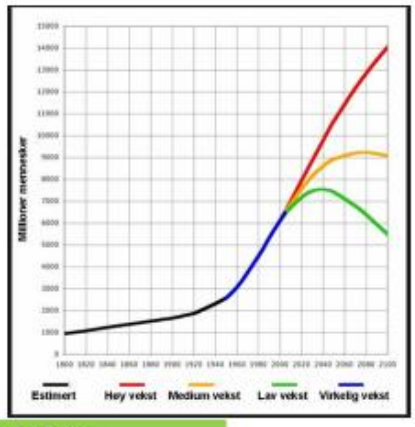

Estimater sier at den globale matproduksjonen må dobles inn mot år 2050

Økt produksjon på norske ressurser
For å styrke norsk melk og storfekjøttproduksjon bør andelen norsk fôr økses til 90%. Det bør vurderes om prisnedskrivningen på korn kan endres for å styrke grovfôret. Økningen av andelen norsk fôr kan bl.a gjøres gjennom å øke beitetilskuddet, grøftetilskudd og etablere et prosjekt «Mer og bedre grovfôr» i regi av NIBIO med tilskudd kr 25 millioner til prosjektet:
Forslag til prosjekt:

- Prosjekt; Mer grovfôr kr 25 millioner
  - NIBIO (prosjekteier)
  - Agrianalyse
  - Norsk Landbruksrådgivning
  - Tine
  - Q meieriene
  - Animalia

Å endre for eksempel dreneringstilskuddet til 35% av kostnadsramma vil kunne medføre at mer kostnadsintensive grøfteprosjekter kan gjennomføres.

Det er en utfordring at ved økende melkeytelse stiger andelen kraftfôr. Dette må næringen ha et bevisst forhold til, etter Geno sin oppfatning er dette en ikke ønsket utvikling og andel kraftfor pr produsert liter melk må reduseres. Mer bruk av norskproduserte fôrmidler styrker utviklingen av en resursbasert melk- og storfekjøttproduksjon, noe som vil være positivt for omdømmebygging og ikke minst redusere næringa sin risiko ved framtidig klimaendringer. En temperaturøkning på 2 grader vil medføre en avlingsreduksjoner på mais og soya i USA på 30 – 46 %. (W.Schlenker & M.Roberts 2009). En slik avlingssvikt forventes å gi prissjokk i markedet. Hvis vi da har hatt en utvikling som har gjort næringa enda mer avhengig av importerte fôrråvarer, vil dette kunne få meget omfattende konsekvenser.

Å styrke beitetilskuddet med kr 100,- pr dyr vil gi økt stimulans til å benytte mer grovfôr, i kroner utgjør dette kr 90 millioner, samtidig som dette bidrar positivt til kulturlandskapet.

MELK OG KJØTT PÅ EGNE RESSURSER ?

Sammenheng mellom melkeytelse og FEm kraftfôr per 100 kg EKM.
Perioden 2005 til 2014

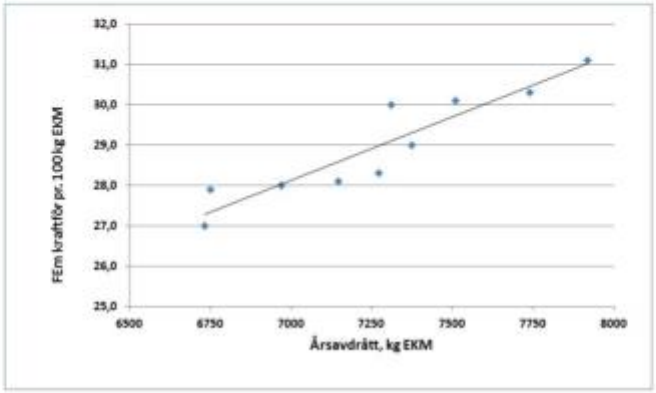

Melk og kjøtt på norske ressurser

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Fôrkorn, mill. daa	2,636	2,644	2,612	2,593	2,586	2,438
Kraftfôr total, tusen tonn	1817	1822	1822	1944	1963	1991
Norske råvarer, tusen tonn	1282	1155	1137	1003	1032	914
Kraftfôr til storfe, tusen tonn	861	876	881	951	957	961
Kraftfôr til melkeku, tusen tonn	720	737	741	777	784	774
Proteinkraftfôr til ku, tusen tonn	147	151	161	164	164	147
Soya til ku, tusen tonn	64,8	66,3	63,0	62,2	62,7	61,9
Andel soyaprotein/melkeprotein, %	6,4	6,3	6,1	5,7	6,1	5,9
Andel norsk fôr til melkeku, %	86	86	85	85	84	83

Importbehov for karbohydratkraftfôr i 2016 ≈ 360.000 tonn

Kilder: SSB, Landbruksdirektorat, Husdyrkontrollen

Storfekjøtt

For storfekjøtt er hovedutfordringen å oppnå stor nok produksjon til å dekke stigende etterspørsel. Bakgrunnen for underdekningen er manglende lønnsomhet i produksjon av storfekjøtt. Underdekningen på 14.800 tonn betyr at næringa går glipp av et betydelig verdiskapingspotensial. 14.800 tonn tilsvarer en brutto verdi til produsent på ca 700 mill kroner. Fordelt på 10.000 produsenter tilsvarer det kr 70.000,- pr produsent. Hvis dette igjen deles på gjennomsnittlig mjølkekvote, tilsvarer det ca 45 øre i økt utbetalingspris pr kg mjølk.

Tabellen nedenfor viser en underdekning på 14.800 tonn eller nærmere 50 000 slakt. (Dette er underskuddet, etter at det er tatt hensyn til importen på ca 7 500 tonn) Dersom alle melk- og storfekjøttprodusenter hadde 5 flere kuer som kalver ville markedets behov være dekket opp. Å stimulere til nyetablering er viktig, men like viktig er det å styrke de som allerede produserer storfekjøtt gjennom offensive tiltak som gjør det lønnsomt å produsere mer kjøtt. Hele 40 % av

alle kalver fra melkebruket omsettes videre. Vi registrerer at interessen for kjøttproduksjon på melkebruket har økt. Vi mener dette i første rekke har sammenheng med innføring av kvalitetstilskuddet. Geno mener derfor det er meget viktig at dette tiltaket stimuleres ytterligere. Geno mener klassifiseringskravet for å få kvalitetstillegget ikke bør økes.

Prognose 2016 - per mars 2016

Produksjon	Tilførsler tonn	endring	Import-kvoter	Engrossalg tonn	endring	Markeds-balanse
Storfe/kalv	81 000	+ 2 %	7 570 1)	103 300	0 %	- 14 800
Sau/lam	25 400	+ 1 %	1 006 2)	25 000	-2 %	+ 1 400
Gris	136 100	+ 1 %	1 600 3)	136 000	0 %	+ 1 700
Egg	61 600	+ 2 %	290 4)	61 300	+ 1 %	+ 600

Det bør stimuleres til at produksjonen av storfekjøtt øker i områder med økende gjengroing, kartet nedenfor med røde og oransje merker er områder med reduksjon i jordbruksareal

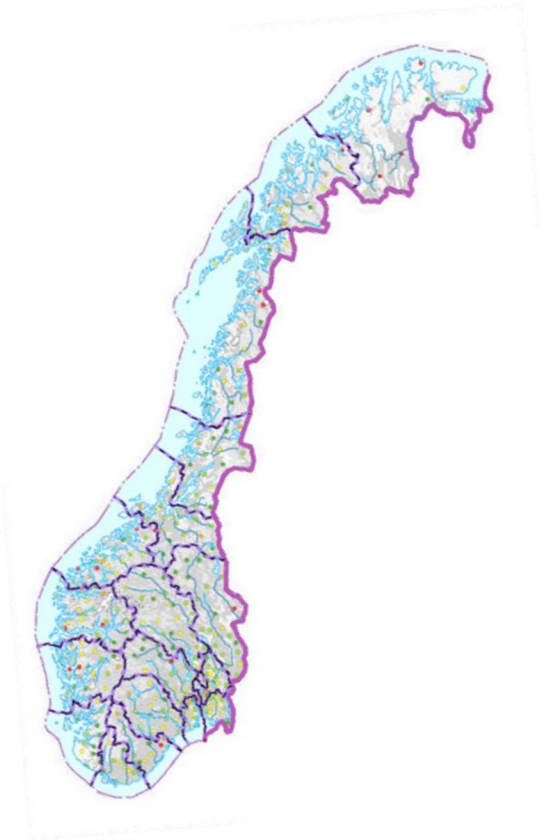

STORFEKJØTT

- Målsetting: Økt antall mordyr og økt storfekjøttproduksjon
- 225.000 melkekuer 72.000 ammekuer 79.600 tonn slakt gir 270 kg pr ku i gjennomsnitt 60.000 tonn (67%) fra kombinasjonsbruk og 20.000 tonn (33%) fra ammeku.
  - Kr 100 mill i investeringspakke storfekjøtt Sør (Telemark og Aust Agder) og Vest (Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal) og Nord (Nord Norland, Troms Finmark)
    - Økt produksjon
    - Økning i gjengroing i disse områder med mindre mulighet til alternativ produksjon.
    - Kulturlandskap
  - Øke tilskuddet for slakt i klasse O og bedre fra kr 4,- til kr 6,- utgjør kr 90 millioner.

Investeringsmidlene må økes

Tine har data som viser at behovet for å investere mot løsdriftskravet i 2024 er enormt.

LITER MELK FORDELT PÅ OPPSTALLING 2014 (KILDE TINE)

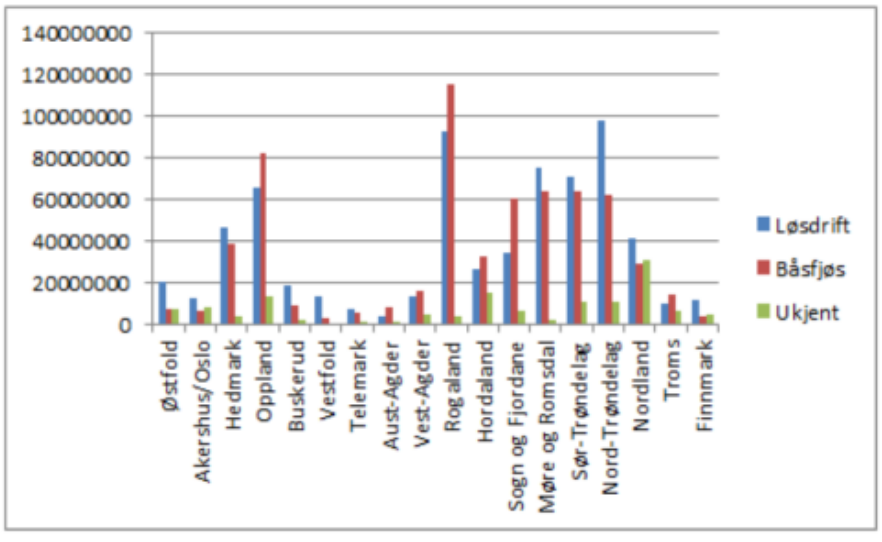

INVESTERINGSPAKKE

Tabell 3.3 Øvre og nedre anslag på investeringsbehov (hentet fra Smedshaug et al., 2013)

	Øvre anslag	Nedre anslag
Storfe/melk	19,3	11,0
Storfe/kjøtt	3,7	2,4
Sau	1,5	1,5
Korn	2,0	1,6
Totalt	**26,5**	**16,5**

- For å styrke dyrevelferd og opprettholde en variert bruksstruktur over hele landet foreslås det å øke investeringsrammen med kr 1 mrd., dette muliggjør også en bedre overgang til løsdrift for mindre og mellomstore bruk fra år 2024.

Seminutjamningsmidler

Når det gjelder seminutjamningsmidlene er hovedmålet i St. meldingen nr 9 at vi skal ha et landbruk over hele landet. Tilskudd til utjamning av kostbare inseminasjonsreiser er et målrettet tilskudd.

Seminutjamningsmidlene er et meget viktig tiltak for å sikre likt tilbud av avlsmateriale med god kvalitet over hele landet. Midlene benyttes til nedskriving av kostbare inseminasjonsreiser og har bidratt til at alle melke- og storfekjøttprodusenter har fått tilgang på det beste avlsmaterialet til lik pris. Avtalemidlene bidrar til å videreføre prinsippet om lik tilgang til det beste avlsmaterialet til samme pris, uansett bosted. Eksempelvis er det en kostnadsforskjell på kr 236,- på en inseminasjon i Finnmark kontra en i Rogaland. Differansen skyldes reiseavstanden mellom besetningene.

Det er viktig å presisere at avtalemidlene ikke brukes til å dekke noe av den ordinære drifta i Geno. Midlene brukes for å utjevne de svært varierende kostnadene ved sæddistribusjon og inseminasjons-arbeid som skyldes distriktsvise og lokale forskjeller i reiseavstander og ku-tetthet. Dette er utjevning som ikke fanges opp av soneinndeling eller andre tilskuddsordninger i landbruket. Figuren nedenfor viser inseminasjonskostnaden i de ulike fylker. Geno anbefaler å øke dagens tilskudd fra kr 20,5 millioner til kr 39 millioner for å dekke kostnadsforskjellen, og kunne opprettholde en lik pris på inseminering i hele landet.

Kostnad med inseminering i det enkelte fylke i 2015.

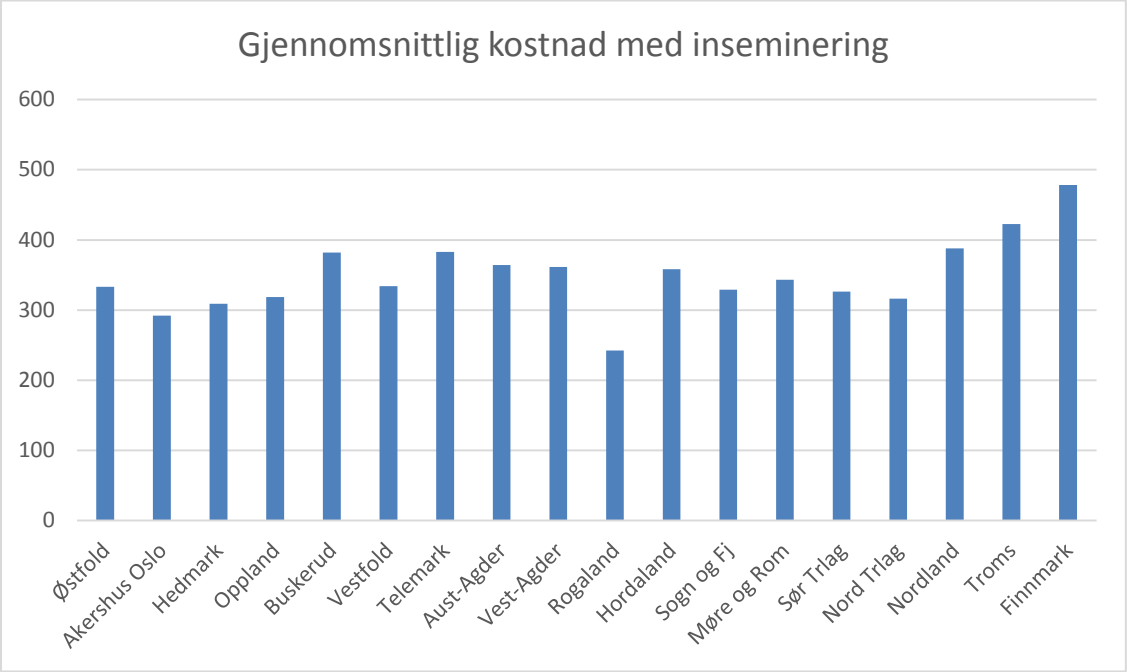

Lykke til med forhandlingene!

HOFF SA
Bryggeveien 3-5, 2821 Gjøvik
Tlf: 61 13 11 00
www.hoff.no • post@hoff.no
NO 940 379 016 MVA

Innspill til jordbruksforhandlingene 2016 fra HOFF SA

Sammendrag av HOFF SA sine prioriteringer

1. Konkurransesituasjonen til bearbeidede potetprodukter er for svak og må styrkes. HOFF mener det er avgjørende at det innføres prisnedskriving i RÅK systemet til potetflak som benyttes som råvare til potetmos. Råvaren er i dag ikke konkurransedyktig mot alternativer. Potetflak benyttet til andre formål (bakverk og supper/sauser) mottar i dag PNS via RÅK.

2. HOFF mener det er viktig for hele potetbransjen i Norge at dagens ordninger med prisnedskrivning til produsent av rektifisert potetsprit og potetstivelse opprettholdes og videreføres. Dette er en ordning som er viktig for både matpotet og bearbeidingsindustrien, da avfall håndteres på en sikker og god måte for hele næringen.

HOFF SA
Bryggeveien 3-5, 2821 Gjøvik
Tlf: 61 13 11 00
www.hoff.no • post@hoff.no
NO 940 379 016 MVA

Til: Norges Bondelag
Norges Bonde og Småbrukarlag

Dato: 01. mars 2016

Innspill til jordbruksforhandlingene 2016 fra HOFF SA

Styrking av konkurransesituasjonen til bearbeidede potetprodukter
Potetsektoren er avhengig av en hel verdikjede fra råvareprodusent til næringsmiddelindustri og videre til ferdigvarer. Uten konkurransekraft i alle ledd i verdikjeden vil det være vanskelig å opprettholde en hel verdikjede fra jord til bord med bakgrunn i norske potetråvarer.

HOFF SA er avtaker av ca. en tredel av den totale norske poteteproduksjonen, og har over flere år hatt svak inntjening på flere produktområder. Spesielt har de siste års målprisøkninger på potet gjort at konkurransekraften for produktene potetflak og granulat har blitt vesentlig svekket. Import av potetflak har de senere år hatt en kraftig vekst på bekostning av norske råvarer og foredling. Tollen på disse produktene gir i dag ikke tilstrekkelig beskyttelse.
HOFF mener det må innføres PNS via RÅK systemet til produsent av potetmos som benytter norske råvarer. Det er helt nødvendig å få kompensert for høye norske råvarekostnader slik at konkurransekraften ikke svekkes ytterligere. HOFF er bekymret for at all norsk produksjon av potetflak og granulat taper i konkurransen mot import og at den norske råvareproduksjonen og bearbeidingen vil måtte opphøre. I 2015 solgte HOFF potetflak og granulat til potetmos tilsvarende 8.000 tonn poteter. I 2015 ble det også importert råvarer til potetmos tilsvarende ca. 1500 tonn poteter. Dette er råvarer som kunne vært produsert og bearbeidet i Norge, noe som ville kunne gi potetdyrkerne et løft og muligheter for vekst i råvareproduksjonen.
HOFF SA mener ferdigvareomfanget i RÅK ordningen må utvides til å gjelde potetmos. Se vedlegg 1 for ytterligere detaljer. Potetflak benyttet i bakverk og sauser/supper mottar i dag PNS via RÅK.

Opprettholde dagens prisnedskrivningsordninger knyttet til potet
Det er helt avgjørende for HOFF SA at dagens prisnedskrivningsordninger knytet til sprit og stivelse, samt prisnedskrivning til potetprodukter som det gis PNS til via RÅK systemet opprettholdes. Det er viktig for HOFF SA med en langsiktighet og forutsigbarhet rundt bearbeidelsen av nevnte produkter slik at «avrensordningen» som et viktig instrument for å sikre håndtering og avsetning av avfall fra annen potetindustri kan videreføres. Avrensordningen er en viktig ordning som sikrer at potetsykdommer ikke spres og at kvaliteten i alle produksjoner kan opprettholdes. Avrensordningen løser et potensielt miljøproblem for hele bransjen og HOFF foredler avfallet på en god måte til fullverdige ferdigvarer. Uten dagens ordninger vil det ikke være mulig å drive avrensordningen. I år med overproduksjon av potet, slik det var tilfellet i sesongen 2014/2015, ser man hvor viktig ordningen var for hele bransjen. HOFF har investert mye for å opprettholde et stort mottaksapparat for avrenspoteter så det er avgjørende for HOFF og bransjen at det er forutsigbarhet i ordningene for fremtiden.

HOFF SA
Eilif Due
Styrets leder

HOFF SA
Bryggeveien 3-5, 2821 Gjøvik
Tlf: 61 13 11 00
www.hoff.no • post@hoff.no
NO 940 379 016 MVA

Vedlegg 1 Potetflak og granulat brukt som råvare i potetmos.

HOFF produserer potetflak og granulat som råvare for produksjon av potetmos. Konkurransesituasjonen for råvaren har over tid blitt svekket og årlige målprisøkninger på potet har ført til at norskprodusert råvare ikke lenger er konkurransedyktig mot importert råvare. HOFF bearbeider og selger ca. 1.220 tonn potetflak og granulat som råvare til potetmos, dette er en nedgang på ca. 20 tonn mot fjordåret. I tillegg importer andre aktører ca. 230 tonn som råvare for bruk i potetmos. Totalt blir dette 1450 tonn potetmos.

Tollsatsen for potetflak og granulat under tollposisjon 11.05.2000 er kr. 12,38 pr. kg. I 2014 ble det importert ca. 578 tonn første 10 måneder og tilsvarende periode i 2015 er det importert ca. 776 tonn under tollposisjon 11.05.2010. Dette innebærer en økning i importen på ca. 200 tonn potetflak. Snittprisen i 2015 ligger på ca. kr. 9,70 pr. kg. Veiledende pris på tilsvarende produkter i Norge har en pris på ca. kr. 35,70 pr. kg. For at Norske råvarer skal være konkurransedyktige er det behov for en PNS sats for å kompensere for differanser i råvarekostnader. Differansen mellom import (inkl. toll) og norsk pris er ca. 13,62 pr. kg.

Med bakgrunn i dette mener HOFF det er avgjørende at potetmos tas inn på listen over ferdigvarer. Det betyr at det er behov for en økning i bevilgning på ca. kr. 20 mill. for å dekke behovet. Eventuelle fremtidige målprisøkninger for potet kan medføre ytterligere svekket konkurransekraft og det er således viktig at det innføres en ordning med PNS slik at Norsk produksjon kan opprettholdes. 1450 tonn potetflak tilsvarer ca. 9.500 tonn poteter. Denne mengden utgjør i overkant av 10 % av all råvare HOFF bearbeider, og det er et viktig råvarevolum for produsentene å beholde. Det er viktig at det innføres en ordning før kundene velger å gå til det skritt å velge import fremfor norsk vare, da det er vanskelig og reverenser et slikt valg.

HOFF mener det er avgjørende å få innført PNS på potetflak og granulat for bruk i oven nevnte ferdigvare slik at konkurransekraften til norskproduserte råvarer kan opprettholdes og sikres en fremtidig konkurransekraft.

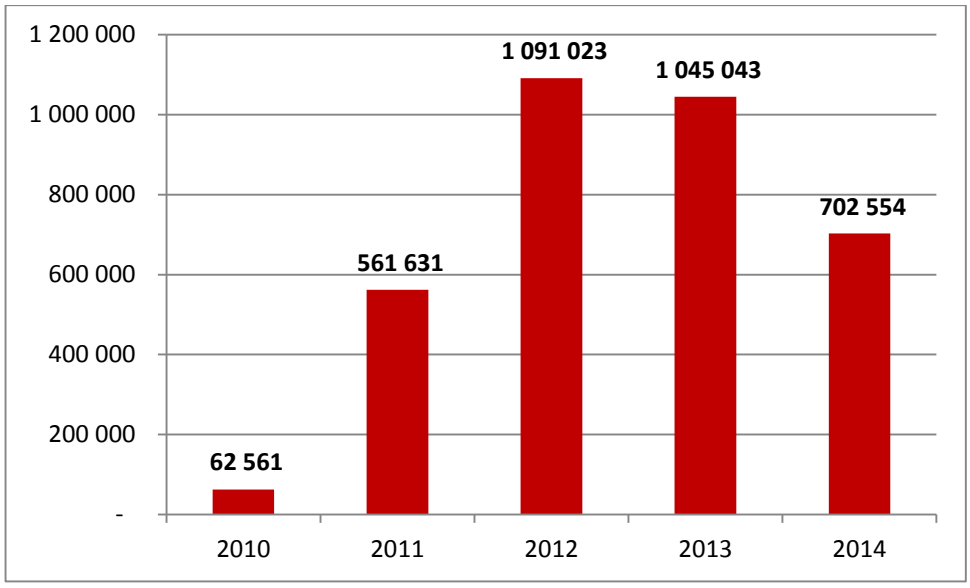

Utvikling av import (kg) under tollposisjon 11.05.2000/2010, kilde SSB.

Finansiering av norsk landbruk

Landkreditt SA er konsernspiss i finanskonsernet Landkreditt, og er den største enkeltaktøren innen lån og andre banktjenester til landbruket, med en markedsandel på rundt 20 %. Landkreditt er et samvirkeforetak eid av norske bønder, og har ved årsskiftet 2015/16 totalt 9.400 medlemmer. Landkreditt er medlem av Norsk Landbrukssamvirke.

Stortingsflertallet har uttrykt klare ambisjoner om en økning av norsk matproduksjon på norske ressurser. For at bøndene i Norge skal klare å oppfylle de målsetningene som er satt, er det behov for investeringer, og en tilrettelegging for å bruke de arealene vi har til matproduksjon her i landet på best mulig måte.

God lønnsomhet og forutsigbare rammebetingelser er fundamentalt for å oppnå målsetningene. Landkreditt SA er også av den oppfatning om at mulighetene for fremtidige bønder til å legge opp egenkapital, samt tilgangen på risikolån eller toppfinansiering ved investeringer er en viktig faktor for å kunne etterleve målsetningene om å fornye driftsapparatet og bedre lønnsomheten og produktiviteten i landbruket.

Dagens ordninger med risikofinansiering er etter Landkreditts mening ikke fullt ut tilfredsstillende i forhold til behovet vi i mange tilfeller opplever som reelt. Vanlige banker må forholde seg til et strengt regime i forhold til å ta risiko. Bankene er i realiteten avskåret fra å kunne belåne investeringer ut over forsvarlig pant, selv om vi har tro på kunden. Innovasjon Norge har anledning til å yte risikolån, men denne går på bekostning av BU midlene, og er lite brukt.

Risikofinansiering

Landkreditt foreslår at det etableres et nytt risikofinansieringsinstitutt med formål å realisere samfunnets ambisjoner om økt produksjon av landbruksvarer på norske ressurser. Et risikofinansieringsinstitutt vil sammen med bankenes normale finansieringsordninger bidra til å realisere flere gode prosjekter.

Illustrasjonen viser hvordan man kan tenke seg at en finansiering av et prosjekt i landbruket er satt sammen.

Man kan tenke seg at en grunnkapital/tapsbuffer som kapitaliseres opp til høyere nivå gjennom innlån. Man får dermed en betydelig større effekt per krone man binder opp i ordningen. Lånene som gis under dette instituttet bør også ha en rimeligere rente enn bankenes ordinære rente på risikolån. Disse lånene forutsettes å være gjeldsbrevlån som gis uten pant, og dermed heller ikke belaster gårdens pantegrunnlag. Det bør også legges til rette for at lånene er rente og avdragsfrie en periode, som letter overgangen fra investeringsfase til drifts og inntjeningsfase. Behovet for risikolån, og hvor stor kapital et risikofinansieringsinstitutt må ha, må selvsagt utredes nærmere.

Styrket egenkapital i landbruket, motivasjon for rekrutering

Det må være et klart mål å få ned gjennomsnittsalderen i landbruket. Det må legges til rette gode ordninger som sikrer både at den eldre generasjon har råd til å gå av med pensjon, og at den yngre generasjon har råd til å overta, og utvikle gården videre.

Landkreditt lanserte sommeren 2013 Gårdssparing for Unge som et konkret tiltak for å motivere unge til å spare opp egenkapital til å overta gårdsbruk. Landkreditts GSU er en sparekonto der vi gir ekstra gode betingelser til unge som ønsker å spare til kjøp av gård. Gårdssparing for Unge trenger skattefradrag for at det skal bli et sterkere virkemiddel til kapitaloppbygging i landbruket.

Landkreditt SA, 15.03.16

besøksadresse:
Karl Johans gate 45
0162 Oslo

postadresse:
Postboks 1824, Vika
0123 Oslo

telefon: 23 00 08 00
telefaks: 23 00 08 47

e-post: kundeservice@landkredittbank.no
www.landkredittbank.no

org.nr: 980374181 NO

Landkreditt

Norges Bondelag

Oslo, 11.03.2016

Finansiering av norsk landbruk

Landkreditt SA er konsernspiss i finanskonsernet Landkreditt, og er den største enkeltaktøren innen lån og andre banktjenester til landbruket, med en markedsandel på rundt 20 %. Landkreditt er et samvirkeforetak eid av norske bønder, og har ved årsskiftet 2015/16 totalt 9.400 medlemmer. Landkreditt er medlem av Norsk Landbrukssamvirke.

Som et samvirkeforetak av låntakere med et overordnet formål om å bidra med bedre økonomi for medlemmene ved å tilby/utvikle gode finansielle tjenester, har vi en spesiell interesse av å komme med innspill spesielt rettet mot hvordan landbruket i Norge finansieres.

Stortingsflertallet har uttrykt klare ambisjoner om en økning av norsk matproduksjon på norske ressurser. For at bøndene i Norge skal klare å oppfylle de målsetningene som er satt, er det behov for investeringer, og en tilrettelegging for å bruke de arealene vi har til matproduksjon her i landet på best mulig måte.

Vi har flere konkurransefortrinn i norsk landbruk. Norsk mat er trygg, holder høy kvalitet, og vi ser også at forbrukerne foretrekker norske produkter. Norsk mat har et enormt potensial, både på helt nye områder, men også på tradisjonelle landbruksvarer produsert på norske ressurser. For å utløse dette potensialet, er det behov for å ta i bruk ny teknologi. Dette krever både et kompetanseløft og bedre kapitalinstrumenter for å realisere.

Lønnsomme prosjekter blir ikke nødvendigvis finansiert
Norske banker ser på bonden som en interessant kundegruppe, men begrenser seg til prosjekter med lav risiko og god sikkerhet. I den grad bankene finansierer risikable prosjekter, er kapitalkostnadene ofte høye. Vår erfaring er at en del økonomisk lønnsomme investeringer er vanskelig å realisere. Høye byggekostnader medfører at tekniske verdier ofte overstiger vurdert markedsverdi. Dette vil særlig gjelde i næringssvake områder. Pantegrunnlaget for ordinær bankvirksomhet vil ikke være forsvarlig (se mer om dette under). Det mangler virkemidler for å sikre toppfinansieringen. Dette har også i stor grad å gjøre med at vi har en variabel verdi på landbrukseiendommer i forskjellige deler av landet, som gjør at andelen av kapitalbehovet som overstiger verdiene av pantet mange steder er betydelig.

Det totale investeringsbehovet på kort sikt for landbruket er estimert til mellom 16,5 og 26,5 milliarder (Rapport 3-2013: Investeringer som virkemiddel, Agri Analyse 2013). De faktiske, årlige investeringene har de siste årene ligget på rundt 8 milliarder. Det viktigste for at nødvendige investeringene skal kunne gjennomføres er uten tvil styrket lønnsomhet for landbruket. Videre er tilgangen på kapital en kritisk faktor. Vår erfaring er at mange investeringsprosjekter i landbruket er underkapitalisert. Det er store investeringer som må til når

besøksadresse: Karl Johans gate 45, 0162 Oslo
postadresse: Postboks 1824, Vika, 0123 Oslo
telefon: 23 00 08 00
telefaks: 23 00 08 47
e-post: kundeservice@landkredittbank.no
www.landkredittbank.no
org.nr: 980374181 NO

driftsapparatet skal fornyes. Tilskudd bidrar en del, men det er også et reelt behov for øvrig risikofinansiering, og dette behovet er spesielt tydelig i enkelte utkantområder, der landbruk også i mange tilfeller er bygdas viktigste næringsvei.

Tilgang på risikofinansiering

Dagens ordninger med risikofinansiering er etter Landkreditts mening ikke fullt ut dekkende i forhold til behovet vi opplever som reelt i mange tilfeller. Innovasjon Norge har anledning til å yte risikolån med tapsavsetning fra de fylkesvise BU midlene. Avsetningen gjøres fra BU midlene, og går derfor ut over hvor mye som kan gis som tilskudd. Omfanget av risikolån gitt gjennom Innovasjon Norge er forholdsvis lav. Vanligvis ligger omfanget av risikolån gitt fra Innovasjon Norge på mellom 10 og 30 millioner per år. I 2015 ble det innvilget 264 millioner kroner i risikolån til landbruket. Risikolånene, der de blir bruk, er viktige for å få realisert gode prosjekter.

Vanlige banker, herunder Landkreditt Bank, må forholde seg til et strengt regime i forhold til styring av risiko. Tar banken for høy risiko, vil dette straffe seg gjennom svekket kapitaldekning og rating, noe som medfører høyere innlånskostnader og problemer med å tilfredsstille offentlige krav som stilles til bankenes soliditet. Bankene er i realiteten avskåret fra å kunne belåne investeringer ut over forsvarlig pant, selv om vi har tro på kunden.

Illustrasjonen viser hvordan man kan tenke seg at en finansiering av et prosjekt i landbruket er satt sammen.

Landkreditt ønsker å løfte frem et forslag om at det etableres et nytt risikofinansieringsinstitutt som bidrar til å realisere ambisjonene om produktivitetsøkning i landbruket. Det er i dag ingen reelle ordninger for risikofinansiering til norsk landbruk, utover dyre banklån i noen tilfeller. For å nå målene om å styrke landbruksproduksjonen og bedre lønnsomheten til norske bønder er dette etter Landkreditts oppfatning en nødvendighet. Et risikofinansieringsinstitutt vil sammen med bankenes normale finansieringsordninger bidra kraftig til å øke antall gode prosjekter som realiseres. Landkreditts erfaring med norske bønder er at det sjelden er tap på utlån til tradisjonelt landbruk. Bonden har tradisjon for å gjøre opp for seg, og det er sjelden at landbruksengasjementer ender i tvangssalg. Ved toppfinansiering er behovet for tapsbuffer selvsagt noe større enn ved lån fullt ut sikret i realpant. For å få løftet frem en satsning på innovasjon av nye, grønne næringer, er behovet for risikofinansiering enda større. En slik satsning er også helt nødvendig for å nå målene om økt norsk matproduksjon på norske ressurser, og enda mer nødvendig for å gjøre norsk landbruk rustet til å bidra i det grønne skiftet.

Behovet for risikolån, og hvor stor kapital et risikofinansieringsinstitutt må ha, er selvsagt noe som må utredes nærmere. Det må også utredes hvor stor andel av totalt utlån som må settes av som tapsbuffer. Vår mening er at man kan strukturere seg på en måte som uansett gir en større effekt av midler enn ved rene tilskudd. Ved å legge til grunn Agri Analyses rapport 3-2013, er investeringsbehovet 16,5-26,5 milliarder. Reelt risikokapitalbehov må utredes, men man kan tenke seg at en grunnkapital/tapsbuffer på 600 millioner bør være tilstrekkelig for å kunne kapitalisere opp til et nivå opp mot 3.000 millioner. Dette dekker et sted mellom 11 og 18 prosent av et samlet investeringsbehov. Man får dermed en betydelig større effekt per krone med en sånn ordning enn kun ved investeringstilskudd.

Lånene som gis under dette instituttet bør også ha en rimeligere rente enn bankene tar på sine høyrisikolån, men man kan tenke seg at renteinntektene langt på vei dekker kostnadene ved å drifte ordningen. Disse lånene forutsettes å være gjeldsbrevlån som ikke belaster pantegrunnlaget på gårdene, slik at pantegrunnlaget fullt ut kan brukes til å sikre ordinære banklån. Det bør også legges til grunn at lånene er rente og avdragsfrie i en 5 årsperiode som vil gjøre overgangen fra en tøff investeringsfase til en drifts og inntjeningsfase mykere likviditetsmessig. Dette blir da også et virkemiddel som bidrar til å senke kapitalkostnadene til bonden. Spesielt gjelder dette den delen av kapitalkostnaden som gis til lån med høy risiko til høy rente av banker i dag.

Et risikofinansieringsinstitutt vil komplettere finansieringen av utbyggingene, og sammen med ordinære banklån være en god løsning for å få finansiert nødvendig fornying av driftsapparat og økning av norsk matproduksjon på norske ressurser over hele landet.

Rekruttering

Rekruttering er særdeles viktig for å utvikle det norske landbruket i årene som kommer. Det bør være et uttalt mål å få ned gjennomsnittsalderen i landbruket. Her må vi sikre at vi har ordninger som gjør at den eldre generasjon har råd til å gå av med pensjon, og at den yngre generasjon har råd til å overta og utvikle driften videre.

Et viktig ledd i dette er å bygge ordninger som motiverer til å styrke egenkapitalen i Landbruket. Dette er viktig for å sikre rekruttering og en god start for de som ønsker å videreføre norsk matproduksjon.

Landkreditt lanserte sommeren 2013 Gårdssparing for Unge som er et konkret tiltak for å motivere unge til å spare opp egenkapital til å overta gårdsbruk. Landkreditts GSU er en sparekonto der vi gir ekstra gode betingelser til unge som ønsker å spare til kjøp av gård. Vi registrer også at et Landbruks- og matdepartementet nylig fikk overlevert rapporten «Økt rekruttering til landbruket» fra en arbeidsgruppe som ble nedsatt etter jordbruksoppgjøret 2014, nettopp for å se nærmere på rekrutteringsspørsmålene i landbruket. Et flertall av arbeidsgruppens medlemmer støtter et tiltak med en fondsavsetning med skattefordel for å øke egenkapitalfinansieringen av investeringene. En ordning med gårdssparing med skattefradrag etter modell fra boligsparing for ungdom (BSU) vil etter arbeidsgruppens mening være et egnet tiltak, og i tråd med vårt innspill rundt Gårdssparing for Unge. En slik gårdssparingsordning på næringsdelen av eiendommen må ha vesentlig høyere årlige og totale innskuddsbeløp enn i gjeldende BSU ordning.

En annen måte man kan tenke egenkapitaloppbygging på, er om man etablerer et skattemotivert investeringsfond etter samme modell som skogfondsordningen vi har i dag. Dette vil også bidra til å øke egenkapitalen i næringa.

Utfordringer for landbruksnæringa
Landbruksnæringa har flere områder der Landkreditt ser utfordringer for å kunne realisere målet med en økt produksjon av norske jordbruksvarer:

Egenkapitalen i landbruket må styrkes. Vi frykter at egenkapitalandelen i landbruket er i ferd med å svekke seg, da inntjeningen er for svak til å opprettholde et forsvarlig investeringsnivå. Lav egenkapital utfordrer evnen til å reinvestere.

- Det har skjedd et tydelig skifte i kapitalbehovet i landbruket. Drivkreftene er blant annet økning i grensene for konsesjonsfri drift, og økt kapitalbehov for å kjøpe gård, spesielt i sentrale strøk. Videre er det økte krav (dyrevelferd og andre hensyn) til standard på driftsbygninger og forventninger om mer regulert arbeidstid som gir nye løsninger (fjøs med melkerobot).
- Strukturendringene utfordrer også lønnsomheten til gjennomsnittsbruket. Vi må ha en politikk som tilrettelegger at gårdsbruket får et driftsomfang som er tilpasset gårdens ressursgrunnlag.
- Investeringsstøtte og rentestøtte er sentrale virkemidler som har stor betydning for enkeltprodusentene. Nivået for denne type virkemidler har ikke fulgt utviklingen i byggekostnadene.
- Videre blir det vanskeligere å få risikofinansiering på prosjekter i områder der markedsverdi på bankens pant er den knappe faktor. Spesielt i distrikts Norge er dette en klar utfordring.

Landbrukets evne til å reinvestere, utvikle og fornye seg styres i stor grad av lønnsomhet og kapitaltilgang. Dette er grunnlaget for at næringa over tid skal ha en bærekraftig utvikling og kunne levere gode, tradisjonelle landbruksvarer på norske ressurser over hele landet, og samtidig ta en ledende posisjon i det grønne skiftet.

Med Vennlig hilsen

Knut A. Nordmo
Styreleder Landkreditt SA

NORGES BIRØKTERLAG
STIFTET 1884

Norges Bondelag
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Landbruks- og matdepartementet

Kløfta 07. mars 2016

NORSK BIRØKT – JORDBRUKSFORHANDLINGENE 2016

Norsk birøkt er inne i en svært positiv trend etter flere år med nedgang i både antall birøktere og antall bikuber. Vi representerer i dag ca 50 000 bikuber fordelt på ca 4.000 birøktere. Antall birøktere er kraftig på vei oppover, men foreløpig har dette ikke ført til økt antall kuber. En økning av antall kuber vil kunne ta noe tid, men er selvfølgelig avhengig av rammebetingelser for næringen. En økning av antall kuber i Norge er nødvendig for å sikre tilstrekkelig pollinering av frukt, bær, oljevekster og ville planter samt produksjon av nok norsk honning til forbrukerne. Vi vil anslå at for å dekke behovet bør produksjonen opp mot 70 000 kuber som et minimum.

Inntektssiden i birøkt er i praksis avhengig av fem forhold: markedspris, økonomiske støtteordninger, avlingsnivå og investerings-/driftsmiddelkostnader.
Markedspris: Verdien av den norske honningproduksjonen er i dag beregnet til om lag 120 millioner kroner.
Markedet, dvs dagligvare, industri, storhusholdning og direktesalg er på nærmere 2.600 tonn. Av dette er kun 50 % norsk honning. Markedet etterspør mer norsk honning, og markedet er trolig minst dobbelt så stort som det som produseres i dag. Honningcentralen SA har de siste årene økt produsentprisen kraftig. Budsjettnemndas beregninger viser at snittpris pr.kg honning tatt ut på direktesalg til forbruker (Bondens Marked o.l.) også har økt de siste årene. For å sikre gode avlinger i frukt- og bærproduksjonen samt i oljevekstene, er bienes tilstedeværelse helt nødvendig. Uten bier til pollinering ville disse produksjonene vært ulønnsomme i form av lavere avling med dårligere kvalitet. Den årlige verdien av pollinering av frukt, bær, oljevekster m.m. for norsk landbruk er beregnet til 230 millioner kroner. Vi ser en økt etterspørsel etter kuber til pollinering og utleie av disse kubene er også en inntektskilde for noen birøktere. På Vestlandet er det nå i gang et samarbeidsprosjekt mellom frukt- og bærnæringen og birøktnæringen for øke antall kuber.

Økonomiske støtteordninger: Det tas som nevnt ut økte priser av markedet, men denne økningen kan ikke redde lønnsomheten alene. Produksjonstilskuddet har stått uendret siden 2013, og en økning denne er avgjørende for å signalisere for nye bønder og andre birøktere at å satse på birøkt som tilleggsnæring eller hovednæring er økonomisk interessant.

Avlingsnivå: Som i andre næringer er det også i birøkten en effektivitetsøkning. Imidlertid er birøkt en av de landbruksproduksjoner som er mest avhengig av været for å lykkes. Honningproduksjonen pr kube varierer voldsomt fra år til år og derfor er produksjonstilskuddet med på å stabilisere inntekten. De siste års honningproduksjoner har vært de laveste på over 10 år. Hovedårsaken til dette er færre bikuber, men også lavt gjennomsnittsutbytte på grunn av været.

Investerings-/driftskostnader: Det må legges til rette for at birøktere stiller på lik linje med annen husdyrproduksjon når det gjelder muligheten for investeringsvirkemidler til etablering, investering, bedriftsutvikling, produktutvikling osv. Om man ser på dagens fordeling av investeringsvirkemidler over jordbruksavtalen går en minimal andel til utvikling av norsk birøkt. En storstilt satsing på økt næringsbirøkt er initiert av næringa selv, men den lar seg ikke realisere om det ikke er tilgjengelige investeringsvirkemidler for en slik satsing.

Næringens krav ved forhandlingene i 2016

For å dekke det totale behovet for pollinering og norsk honning må antall kuber i drift økes betraktelig de nærmeste årene gjennom et målrettet rekrutteringsarbeid innen næringsbirøkt. Det er viktig at birøktnæringen gis rammebetingelser slik at den kan være lønnsom og attraktiv for unge som har lyst til å satse. For å sikre rekrutteringen må det legges til rette med direkte produksjonsstøtte med også økt mulighet for å ta del i de tilskudds-/investeringsordninger som framforhandles i jordbruksoppgjøret. Videre er «risiko» avlastning sentralt i forhold til å rekrutterer nye birøktere, og det er helt nødvendig å opprettholde og bedre dagens ordninger knyttet til importvern for honning, erstatning ved avlingssvikt, avløsning ved sykdom, støtte til avlsarbeidet, forskningsmidler mv.

For å bedre rammevilkårene for birøkten vil vi be om følgende under årets jordbruksforhandlinger:

- **Produksjonstilskuddet økes fra kr 400,- til kr 500 pr kube**

Dette vil kunne gi en økning på inntil kr 25.000 pr årsverk. Denne er ikke økt siden 2013. I rapport 8/2015 fra Landbruksdirektoratet som omhandlet avvikling av erstatning for tap av innvintrede bifolk/kuber var konklusjonen at *Dersom det er ønske om å gjøre den norske honningproduksjonen mer robust, vurderer vi produksjonstilskuddet som et mer hensiktsmessig virkemiddel.* Denne ordningen ble utfaset, og vi forventer at produksjonstilskuddet som følge av det heves.

- **Økologisk birøkt får et ekstra produksjonstilskudd på linje med sammenlignbare økologiske husdyrproduksjoner. (eller tilskudd til prisnedskrivning på kr 150,- for å kompensere for økte utgifter og merarbeid)**

Det ligger svært godt til rette for at det meste av norsk honningproduksjon kan være økologisk Det er imidlertid mer kostbare innsatsfaktorer. Økologisk sukkerfôr, vokstavler og dokumentasjonsarbeid osv. er driftskostnader som er høyere enn innen konvensjonell birøkt, og kompenseres i dag ikke utelukkende av økt pris til forbruker.

- **Investeringsvirkemidler/tilskudd prioriteres i større grad til birøkt**

Næringsrettet birøkt krever investeringer i driftsbygning m/kaldtlager, slyngerom m/tilhørende slynge, honningløsner osv. Dette innebærer en investering fra 1.5 mill og oppover.
Basert på NILF sine dekningsbidragskalkyler for honningproduksjon (2015) er det vist til et eksempel som med en avdrått 40 kg * honningpris på kr. 50,- gir dekningsbidrag pr. kube på kr 1430 kr. I tillegg bidrar produksjonstilskudd kuber for de som er berettiget det til inntektssiden, men dette regnestykke viser at det ikke er økonomi i næringa til å forsvare nødvendige investeringer i driftsapparat.

Vi mener at dette underbygger behovet for ei investeringspakke for å få til en nødvendig og rask økning av den næringsrettede birøkten i Norge.

Arealtilskudd ved dyrking av bivennlige vekster.

Vekster som kløver (ulike arter), honningurt og åkerbønner er planter som i tillegg til å være gode grønngjødslingsplanter er spesielt gode «beite»vekster for våre honningbier. Det er viktig for

norsk birøkt at denne typen produksjon stimuleres spesielt gjennom ulike tilskuddsordninger under areal- og kulturlandskapstilskudd, alternativt knyttet til ordninger som «Spesielle miljøtiltak i jordbruket» /SMIL midler.

Sørge for å sikre dagens ordninger – nivå

- «Tilskudd til avlingssvikt pga. klima»
- Avløsning ved sjukdom
- Tilskudd til avlsarbeidet
- Forskningsmidler
- KIL midler
- Direkte støtte til landbrukets organisasjoner

Klima - miljø
Birøkt er en arealuavhengig næring som utnytter en fornybar ressurs, og har minimal påvirkning på miljøet og klimaet.

Importvern
Etterspørsel etter norsk honning er svært stor og det er i dag underdekning i markedet. Dette medfører blant annet at Honningcentralen SA «rasjonerer» ut den kjente blikkboksen, og tidvis fører dette til tomme butikkhyller. I denne situasjonen har Honningcentralen SA jobbet hardt for å øke prisen på norsk honning – noe som har resultert i øke pris ut til forbruker i flere år og en vesentlig økning fra 01.02.16. Sett i lys av dette er det viktig å beholde det importvernet som finnes på honning for å forhindre at markedet flommer over av billig utenlandsk honning.

Eksport
Norsk honning, særlig lynghonning, har et godt rykte som strekker seg langt utover våre landegrenser. Med økt honningproduksjon vil eksport være mulig, og det er alt i dag etterspørsel fra markeder rundt Europa og Asia som er betalingsvillige men som vi ikke kan dekke med dagens produksjon.

Bienes pollineringstjeneste for landbruket og ellers i naturen
Bienes betydning som pollinerende insekt ellers i landbruket er vesentlig, og verdiskapningen av denne aktiviteten er større enn verdien av honningproduksjonen. Honning kan til en viss grad importeres, men det kan ikke pollineringstjenesten biene utfører.
Dette løftes nå også inn til debatt i Stortinget. Næringskomiteen tilrår i sin innstilling 172 S av 18.02.16 følgende vedtak: «Stortinget regjeringen på egnet måte fremme en nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter».

Forslaget fra Regjeringen om endringer i landbruksskatten mener vi at ved å endre jordbruksfradraget slik det er foreslått, vil dette føre til økt skatt og fare for redusert matproduksjon.

Med vennlig hilsen

NORGES BIRØKTERLAG **HONNINGCENTRALEN SA**

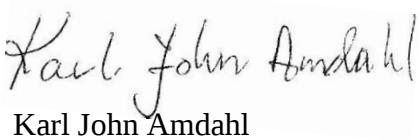

Karl John Amdahl (styreleder)

Olav Arne Sønderland (styreleder)

Til forhandlingsutvalget i Norges Bondelag

Oslo 17. mars 2016

Innspill til jordbruksforhandlingene 2016

Kun 14 prosent av norske bønder er kvinner. Forskning viser at gode velferdsordninger i landbruket er viktig for rekruttering generelt, og for kvinner spesielt.

Med kunnskap om hvilken rolle velferdsordningene spiller for rekrutteringen, har Norges Bygdekvinnelag følgene innspill til jordbruksforhandlingene 2016:

1. Forenkling av tilskuddsordning for avløsning ved sykdom og fødsel

Under jordbruksoppgjøret i 2015 varslet regjeringen «en gjennomgang av sykepengeordningen for jordbrukere». Norges Bygdekvinnelag ser at mange i landbruket opplever at avkortingsreglene som er knyttet opp mot tilskudd til avløsing ved sykdom og graviditet, er urettferdige. Med dagens tilskuddsordning for avløsning ved sykdom og graviditet kan en bonde få opptil 1 500 kroner dagen i tilskudd til lønning av avløser. Men om bonden har jobb utenfor bruket, vil lønnsinntekter/sykepenger fra lønnet inntekt gå til avkorting mot tilskuddet. Bonden kan sitte igjen med få eller ingen midler fra tilskuddsmidlene til å lønne avløser.

Nye forslag til velferdsordninger som fremkom i rapporten «Forenkling av jordbruksavtalens virkemidler» (2016), vil etter vår mening ikke gi mer rettferdighet i forhold til dagens ordning, derimot vil den skape ny urettferdighet.

For å sikre en mer rettferdig tilskuddsordning for avløsning ved sykdom og fødsel, ønsker Norges Bygdekvinnelag at næringsinntekter fra gården og lønns- og næringsinntekter utenfor gården, behandles separat. Skiller en næringsinntekt fra gårdsdrifta fra annen inntekt, vil også forvaltningen spare store summer på forenklet saksbehandling.

2. Velferdsordninger for Inn på tunet-tilbydere

I Regjeringens gründermeldinger uttrykkes det ønsker om at flere skal satse på Inn på tunet-tilbud. Tilbydere av Inn på tunet har i dag ingen særskilte velferdsordninger om de blir syke.

Blir de sykmeldte utover 17. dag, får de kun utbetalt 65 prosent sykepenger av inntekten. Skal de få 100 prosent sykepenger må de kjøpe forsikring gjennom NAV. Norges Bygdekvinnelag er bekymret for at fravær av velferdsordninger bidrar til at flere, og da gjerne høyt utdannede kvinner, ikke tar risikoen med å utvikle og tilby Inn på tunet-tjenester.

På samme måte som med mer tradisjonell gårdsdrift har kvinner som tilbyr Inn på tunet-tjenester behov for vikarer om de blir syke for å betjene sine klienter.

Norges Bygdekvinnelag mener Inn på tunet-tilbydere må komme inn under landbrukets velferdsordninger. I dag er rundt 400 Inn på tunet-tilbydere godkjent i Matmerks godkjenningsordning. Norges Bygdekvinnelag oppfordrer avtalepartene å vurdere å ta inn godkjente Inn på tunet-tilbydere i landbrukets velferdsordninger.

3. Bevare avløserordninga gjennom Norske Landbrukstjenester

Norske Landbrukstjenester sørger for at bonden har tilgang på kvalifisert avløser ved ferie og fritid, og ved sykdom og graviditet. Etter regelendringene i 2015 går nå penger som er satt av til avløsere, til snekker-, rørlegger- og malerlønninger. Lokallag i Norske Landbrukstjenester melder om dårligere økonomi og at de må skjære ned på antallet ansatte avløsere.

Slik spleiselaget i Norske Landbrukstjenester har vært lagt opp, har det vært en stor, positiv synergieffekt mellom velferdsordningen med avløsning ved sykdom, Landbruksvikarordningen ved akutt krise og refusjonsordningen med avløsere når bonden tar ut ferie og fritid. Et slikt system har gitt bonden trygghet som næringsdrivende i et yrke som krever høy kompetanse og rask respons.

Norges Bygdekvinnelag ønsker derfor å få tilbakestilt regelverket om avløserordning i landbruket, slik at det blir et arbeidsgiver/arbeidstaker-forhold.

Cesilie Aurbakken
Generalsekretær

Helle Cecilie Berger
Rådgiver

Vedlegg: Begrunnelse for Norges Bygdekvinnelags krav til jordbruksforhandlingene 2016

Vedlegg.

1. **Forenkling av tilskuddsordning for avløsning ved sykdom og fødsel**

Dagens sykepengeordning i landbruket forutsetter at en arbeidende person har 100 prosent stilling (37,5 timer per uke) eller mindre. Det er ikke tatt høyde for at en person til sammen kan ha mer enn 100 prosent stilling – eksempelvis 100 prosent stilling utenfor bruket og 50 prosent næringsinntekt på bruket, eller omvendt, heltidsstilling på bruket og i tillegg lønnet arbeid utenfor bruket. I gruppa som kanskje har 1,5 stilling finner vi saue- og kjøttfeprodusenter, samt nummer to driver på melkebruk som gjerne er kone/samboer. Skal vi straffe personer som har høy arbeidskapasitet når de blir syke? Vi frykter at spesielt kvinner, som også har lønnet arbeid utenfor bruket, presses bort fra gårdsdrifta fordi sikkerhetsnettet med velferdsordninger ved sykdom og graviditet, ikke er oppnåelig for dem.

Et eksempel på urimeligheten i denne praksisen er Kjersti Ane Bredesen som er landbrukssjef i Tolga kommune. Hun jobber heltidsstilling som landbrukssjef, i tillegg til at hun er saueprodusent. Da hun ble gravid og ble sykmeldt fra sauedrifta, bidro avkortingsreglene til at hun fikk lite eller ingen tilskudd til å lønne avløser. Lønnen til avløser måtte hun ta fra lønningsposen som landbrukssjef. På dette tidspunktet hadde Bredesen 70 vinterfôra sau. Vi regner med at en produsent må ha minst 200 vinterfôra sau for å kunne drive saueproduksjon på heltid. Regner vi 200 vinterfôra sau som en heltidsstilling, bekledde Bredesen til sammen 1,35 stilling.

Staten Norge må ønske velkommen personer som gjør en større innsats i verdiskapingen her til lands. Det vil gagne oss alle ved at skatteinntekten blir høyere, sammen med verdiskapingen. Det er derfor klart urimelig at inntekter fra lønnet arbeid utenfor gården skal brukes til å finansiere drifta på gården. Et viktig og rettferdig prinsipp vil derfor være å behandle næringsinntekten på gården separat fra lønnet arbeid utenfor gården.

Til dette vil vi legge til at det vil være rimelig at sykepenger fra NAV fra dag 17, som stammer fra næringsinntekta på gården, trekkes fra dagsats for tilskuddsordningen, før tilskudd til avløser beregnes.

Hvor høy dagsatsen til tilskudd for å lønne avløser skal være, beregnes ved hjelp av produksjonstilskuddet. Etter vår mening gir beregning etter produksjonens omfang i utgangspunktet en rettferdig tilskuddstørrelse.

Behandles næringsinntekten separat, vil det også gi store innsparinger hos forvaltningen. Forvaltningen behandler søknadene om tilskudd, og beregner avkortinger i utbetalinger av tilskudd. Vi har snakket med flere kommuner for å finne ut hvor arbeidskrevende behandlingene av søknadene om sykepenger i landbruket er. Svarene viser at det er tidkrevende å behandle en søknad. I tillegg til selve behandlingen, kan det være at bonden ikke har med alle de nødvendige opplysningene som trengs for å fylle ut skjemaet, og ekstra tid påløper. Samtaler vi har hatt med forvaltningens saksbehandlere viser at det er en høy

inngangsterskel for å gjøre en effektiv jobb med å behandle sykepengesøknader. Med vår skisserte løsning vil kun forvaltningen oppleve stor forenkling i arbeidet og har kun behov for å innhente kopi av sykemelding, dokumentasjon av utgifter og ligninga fra den syke bonden.

For å sikre en mer rettferdig tilskuddsordning for avløsning ved sykdom og fødsel, ønsker Norges Bygdekvinnelag at næringsinntekter fra gården og lønns- og næringsinntekter utenfor gården behandles separat. Skiller vi næringsinntekt fra gården fra annen inntekt vil også forvaltningen spare store summer på forenklet saksbehandling.

2. Velferdsordninger for Inn på tunet-tilbydere

Regjeringen kom i fjor med to grep for å få flere gründere til landbruket: èn er gründermeldingen for landbruket og èn er Næringsdepartementets gründerplanen. Felles for de to er at løsningen for å få flere kvinnelige gründere er å satse på tradisjonelle kvinneyrker innen helse- og omsorgssektoren. Tidligere Landbruks- og matminister, Sylvi Listhaug trekker fram markedsmuligheter for gårder som tilbyr Inn på tunet-tjenester for demente. Innen fem år har Norges kommuner plikt til å tilby hjemmeboende demente aktivitetstjenester, og det mener Listhaug vil komme til å skape en økende etterspørsel fra kommunene etter helsetilbud fra norske gårder. At Inn på tunet-tilbud har en positiv utvikling får vi bekreftelse på fra tilbydere og Inn på tunet-koordinatorer i fylker. Det rapporteres at stadig flere unge vurderer å satse på Inn på tunet. Disse har ofte utdannelse innen helse og omsorg eller pedagogisk utdannelse.

Det anslås at rundt 75 prosent av Inn på tunet-tilbyderne er kvinner. For å oppfylle målet med å få flere kvinner inn i gårdsdriften, og gjerne dem med høyere utdannelse, har Inn på tunet vist seg å være en viktig næringsvei.

På samme måte som med mer tradisjonell gårdsdrift har kvinner som tilbyr Inn på tunet-tjenester behov for vikarer når de blir syke for å betjene sine klienter. Mange av Inn på tunet-tilbyderne har ikke rett på produksjonstilskudd og faller utenfor ordningen med tilskudd til avløsere.

Norges Bygdekvinnelag mener Inn på tunet-tilbydere må komme inn under landbrukets velferdsordninger. I dag er rundt 400 Inn på tunet-tilbydere godkjent i Matmerks godkjenningsordning. Norges Bygdekvinnelag oppfordrer avtalepartene å vurdere å ta inn godkjente Inn på tunet-tilbydere i landbrukets velferdsordninger.

3. Bevare avløserordninga gjennom Norske Landbrukstjenester

Et norsk gårdsbruk er utviklet til å bli en avansert bedrift å styre med tekniske løsninger du skal være skolert for å mestre. Du må ha kompetanse om alt fra dyrestell og maskiner til fôrproduksjon. Kravet til effektivitet for å få en levelig inntekt gjør at produksjonen på gården må være optimal. Kvalifiserte avløsere i landbruket må kunne produsere på et så

høyt nivå at bonden ikke taper inntekt. Avløserne må ha agronomutdannelse og bred kunnskap for å kunne steppe inn i alle de forskjellige gårdsproduksjonene som finnes, og må lønnes deretter.

Vi i Norges Bygdekvinnelag ser med stor bekymring på svekkelse av vikarordningene i landbruket etter oppmyking av regelverket for avløsertjenester. At refusjonskravet nå også kan romme andre type tjenester enn avløsere ansatt i Norske Landbrukstjenester gir uheldige utslag. Slik regelverket åpner for nå brukes tilskuddspengene, som er ment å gi bonden fri fra fjøset, til snekker-, rørlegger- og malerlønninger. Tryggheten som ligger i tilgangen på kvalifisert arbeidskraft undergraves etter uthulingen av regelverket. Vi hører med stor bekymring at lag i Norske Landbrukstjenester taper omsetning. Dette bekreftes blant annet av Jan Klemmetvold, daglig leder i Nord-Østerdal Landbrukstjenester. Dårlig økonomi bidrar til at de lokale lagene i Norske Landbrukstjenester må redusere antall ansatte avløsere. Konsekvensene er dramatiske når gårdbrukerne ikke lenger har tilgang på nok kvalifiserte avløsere når de er syke, må ut i svangerskapspermisjon eller ønsker å ha ferie og fritid sammen med familien. Norge er ikke større enn at vi alle må gå sammen om å spleise på en god vikarordning for at vi alle skal få tilgang på kompetente arbeidskraft.

Slik spleiselaget i Norske Landbrukstjenester har vært lagt opp, har det vært en stor, positiv synergieffekt mellom velferdsordningen med avløsning ved sykdom, Landbruksvikarordningen ved akutt krise og refusjonsordningen med avløsere når bonden tar ut ferie og fritid. Et slikt system har gitt bonden trygghet som næringsdrivende i et yrke som krever høy kompetanse og rask respons.

Vi i ønsker derfor tilbakestilt regelverket om avløserordning i landbruket, slik at det blir et arbeidsgiver/arbeidstaker-forhold.

Norges Bygdeungdomslags innspill til jordbruksforhandlingene 2016

Norges Bygdeungdomslag (NBU) er en landsdekkende bygde- og kulturorganisasjon av og for ungdom, som arbeider for levende bygder over hele landet og for å gi våre medlemmer alle muligheter. For å nå visjonen om å være "best på levende bygder" bruker NBU flere virkemidler, som blant annet tevling, dans, amatørteater og bygdepolitiske aktiviteter. NBU driver også en omfattende skolering av sine tillitsvalgte gjennom fag- og organisasjonskurs på lands- og fylkesplan. Organisasjonen skaper sosiale møteplasser for ungdom på bygda. NBU er i vekst og har 7673 medlemmer fordelt på om lag 90 lokallag i 15 fylker. NBU samarbeider med Norges Bondelag og Norges Bygdekvinnelag.

FRAMTIDAS MATPRODUKSJONER KREVER TILGANG

Landbruket har vært sentralt i NBUs virke siden oppstarten 1946. Vi merker et økt engasjement hos ungdommen rundt landbruks- og matpolitikk. Vi krever offensive tiltak som sikrer at ungdom slipper til i landbruket. Vi er framtidas matprodusenter og vi ønsker et grønt, mangfoldig landbruk over hele landet!

UNGDOM

Norges Bygdeungdomslag ser et stort potensial for å få ned gjennomsnittsalderen i landbruket, både på driftssida og på eiersida. Vi forventer at regjeringen følger opp offensive festtaler med konkrete tiltak for å styrke rekrutteringen.
Derfor krever vi at:

- Det etableres en gunstig finansieringsordning gjeldene i første driftsår for bønder under 35 år.
- Det innføres skattefordel for GSU, Gårdssparing for unge. En spareordning med skattefordel for ungdom under 35 år, på lik linje med BSU, som letter finansieringen ved kjøp av landbrukseiendom. Totalbeløpet for GSU bør settes til 500.000 kroner, med skattefradrag over samme lest som BSU.
- Ordninga med tidligpensjon videreføres
- Det settes av midler til omdømmefremmende tiltak knyttet til bondeyrket og de grønne utdanningene. NBU viser til prosjektet «Grønn utdanning» og kåringen av «Årets unge bonde» i regi av NBU, McDonalds og Felleskjøpet Agri.
- Bondeyrket, samt det å forvalte en landbrukseiendom, krever mye kunnskap og det er på høy tid å innføre kompetansekrav til drivere og eiere. Kravet bør minimum være agronomutdanning på 1 år.

DISTRIKT

Norges Bygdeungdomslag vil ha levende bygder i hele landet! Derfor mener vi at vi må ta i bruk jordressursene i hele landet til matproduksjon. Dette er viktig for selvforsyning, kulturlandskap og sysselsetting.
Derfor vil vi:

- Ha melkekvoteregioner som tar utgangspunkt i topografi og klimatiske ulikheter. Vi må ha soner for kvoteomsetning som hindrer sentralisering av melkeproduksjonen.
- Det må lønne seg å produsere korn der forholdene ligger til rette for det. Kornprisen bør økes med 10 øre.

- Det innføres tilskudd til rydding av åkerkanter.
- Det settes av midler til kartlegging av tomme gårdsbruk
- Beitetilskudd må i større grad rettes mot utmark framfor innmark

MILJØ

Landbruket er en del av løsningen i klimautfordringene, men det krever offensive tiltak fra næring og myndigheter.
Derfor vil vi:

- Endre Bioenergiprogrammet til «Energiprogrammet for landbruket», og gi dette er bredere mandat. Her bør tiltak for å stimulere til produksjon av solenergi, gjenvinning av energi og utvikling og utprøving av nye teknologiske løsninger inngå. Alle energirelaterte tiltak for å redusere landbrukets klimaavtrykk må inngå.
- Øke kubetilskuddet med 100 kroner per kube til 500 kroner per kube. Birøkt er en viktig bi-næring. Økt kubetilskudd kan også sikre et jevnere forhold mellom blomster og bier.
- Under LUF vil vi at midler til forskning innen bioøkonomi prioriteres, med fokus på å erstatte fossil energi og råstoff med biobaserte løsninger.
- Det innføres tilskudd til biobrenselfyring, herunder flis og halm
- Grøftetilskuddet må differensieres i forhold til arrondering og forekomst av stein, og potten bør kunne omfordeles til andre fylker dersom det gjenstår midler pr oktober-måned
- Floghavre er et stort problem i mange områder. Det må settes større krav til brukere med å bekjempe problemet, og konsekvensene må bli større for de som ikke tar problemet på alvor, gjerne i form av at tilskudd avkortes.

STRUKTUR

Når brukene blir for store øker terskelen for å slippe ungdom inn i landbruket. Færre, større enheter gir også dårligere forutsetninger for levende produsentmiljø som kan bidra til et framtidsretta landbruk.
Derfor vil vi:

- Senke kalkun- og kyllingkonsesjonsgrense til 2013-nivå. Dette for å sikre flere produsenter, hindre økt smittepress og sikre en produksjon med investeringskostnader på et nivå som er overkommelig og tilgjengelig for nye bønder.
- Sette et makstak for tilskudd på 1,5 millioner kroner. Tilskuddsmidler må heller brukes for å kompensere for driftsulemper, enn å stimulere til stordrift.
- Matkorn må betales bedre for å stimulere til det produseres mer kvalitet

Norges Bondelag
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Oslo 15. mars 2016

JORDBRUKSFORHANDLINGENE 2016

Næringens framtid

Høsten 2014 ble det lagt fram en NOU om norsk pelsdyrnæring. Flertallet i utvalget som var nedsatt for å gjennomgå næringen anbefaler en bærekraftig utvikling, mens et mindretall anbefaler en styrt avvikling. I høringsrunden var det god støtte for bærekraftig utvikling, blant annet fra landbruksorganisasjoner, virksomheter, kommuner og fagmiljøer.

De politiske signalene tyder så langt på at saken skal behandles i Stortinget høsten 2016.

Pelsdyrnæringen har i mange år vært en viktig bidragsyter i distriktene, og vi har gjennom mange års erfaring etablert sterke fagmiljøer. Vi forventer at pelsdyrnæringen i årene fremover også kan være en viktig bidragsyter i forhold til inntektsgrunnlaget for utøvere i landbruksnæringen. For at våre oppdrettere fortsatt skal kunne konkurrere på et internasjonalt marked er det svært viktig at vi har konkurransedyktige vilkår.

Frakttilskuddsordningen

Pelsdyrnæringens viktigste støtteordning var i over 40 år frakttilskuddsordningen med støtte til inntransport av råvarer og utkjøring av pelsdyrfôr til gårdene. Denne ordningen gjorde at en norsk distriktsnæring kunne konkurrere med betydelig større enheter og en betydelig mindre geografisk utbredt pelsdyrnæring i Sverige, Finland og Danmark. At næringen mistet hele frakttilskuddet ved fjorårets avtale, og at vi i 2016 som følge av dette vil få et bortfall av kr 17,8 mill. i fôrproduksjonen, er svært utfordrende. For en gjennomsnittlig pelsdyrbonde betyr bortfallet kr 65 000 pr. år.

I forhold til annen husdyrproduksjon bidrar pelsdyrnæringen i stor grad til verdiskapning gjennom utnyttelse av biprodukter fra slakterier. Dette er av betydning for øvrig husdyrhold.

Norges Pelsdyralslag ber om at det kreves gjeninnført en tilskuddsordning for utjevning av frakt.

Besøksadresse: Økern Torgvei 13 0580 Oslo
Postadresse: Postboks 175 Økern 0509 Oslo
Telefon: 47 80 72 00
Telefaks: 22 64 35 91
E-post: post@norpels.no
Bankgiro: 7001 05 09791
Organisasjonsnr. NO 998 990 017 MVA

Ferie- og fritidsordningen

Ferie- og fritidsordningen har en viktig posisjon i norsk husdyrbruk. Ordningen bidrar til å gjøre det mulig for husdyrholdere å få avløsning i sitt daglige arbeid. Rev og mink er på linje med andre dyreslag omfattet av ordningen. I Sponheimutvalgets forslag til rasjonaliseringstiltak i Jordbruksavtalen er det foreslått en del forenklinger, og det gjelder blant annet ferie- og fritidsordningen. Det viktige for pelsdyrnæringen er at vi fortsatt blir berettiget disse midlene for å unngå en ytterligere svekking av næringens rammebetingelser. Vi ber om at jordbrukets parter i årets forhandlinger bidrar til at pelsdyrnæringen fortsatt får ta del i disse midlene.

Vi er av de landene som har kommet lengst i bekjempelsen av virussykdommen plasmacytose hos mink. Sykdommen smitter lett innen og mellom besetninger og fører til svakere produksjonsresultat. Ved påvist smitte gjennomføres sanering som skjer ved avslutting av produksjon i desember, fjerning av alt biologisk materiale med påfølgende vask og desinfeksjon, før innsett av parede tisper i april. Av hensyn til produksjonssyklusen er det bare slik sanering kan gjennomføres uten å miste et produksjonsår. Som følge av at de som sanerer ikke har dyr på telledato og at Mattilsynet ikke pålegger sanering, får de som sanerer ikke ta del i ferie- og fritidsordningen, slik regelverket håndheves. Årlig gjennomføres det fra to til seks saneringer.

Vi henviser til det sammenlignbare prosjektet, «Friskere geiter», der fylkesmannen kan dispensere fra forskriftsbestemmelsen om telledato.

Norges Pelsdyralslag ber om at det etableres en ordning slik at de som gjør et viktig skadeforebyggende arbeid med betydning for hele næringen, også får ta del i ferie- og fritidsordningen. Dette kan skje ved at det åpnes for en alternativ telledato for bønder som har sanert ved årsskiftet og setter inn friske dyr på våren.

Sertifisering

I 2010 etablerte pelsdyrnæringen sertifiseringsordningen FarmSert. Formålet med FarmSert er bedret dyrevelferd i pelsdyrnæringen. Vi har knyttet til oss Matmerk-revisorer og har avtale med Matmerk om database for ordningen. Norges Pelsdyralslag har en årlig kostnad på omlag kr 1,5 mill. knyttet til Farmsert. Dette er kostnader til egne ansatte, kjøp av revisjonstjenester og utvikling og drift av IKT-system hos Matmerk. Helsetjenesten for pelsdyr med tre årlige veterinærbesøk og med rapportering til NPA er en viktig del av FarmSert som har en betydelig kostnad for næringen.

I likhet med finansieringen av kvalitetssikringsordningen for det øvrige landbruket ber Norges Pelsdyralslag om det fremmes krav om tilskudd til finansiering av pelsdyrnæringens sertifiseringsordning. Vi ber på dette grunnlag om kr 1 mill. til sertifiserings-arbeidet.

Jordbruksfradrag

Finansdepartementet sendte i begynnelsen av mars på høring et forslag om omlegging av enkelte skatteordninger for landbruket, herunder jordbruksfradraget. Forslaget innebærer at pelsdyrhold i likhet med enkelte andre næringer mister muligheten til å nyttiggjøre seg den skattemessige fordelen som jordbruksfradraget representerer. I den grad skatteordninger drøftes i jordbruksavtalesammenheng ber vi om at det arbeides for at pelsdyrbøndene kan beholde muligheten for jordbruksfradrag.

Avslutning

Som nevnt innledningsvis skal det i nær framtid tas beslutninger om norsk pelsdyrnærings framtid. Landbruksdepartementet forbereder nå en stortingsmelding som forventes å bli lagt frem til høsten. Før beslutninger om pelsdyrnæringens fremtid er tatt finner vi det urimelig å foreta vesentlige endringer i næringens rammebetingelser.

Vennlig hilsen
Norges Pelsdyralslag

Bertran Trane Skadsem/s/
styreleder

Knut Berg
administrerende direktør

NORGES SKOGEIERFORBUND

N2437381
16-022

NOTAT

Fra: Dag Skjølaas

Til: Norges Bondelag
Forhandlingsutvalget

Oslo, 08.03.2016

Tema: Innspill til jordbruksforhandlingene

Norges Skogeierforbund ønsker at rammene til skogbruk over LUF økes med 25 mill. kr i 2017. De viktigste tiltakene er bygging av skogsveger og ungskogpleie.

De siste årene har det vært økende erkjennelse av behovet for bygging av skogsveger, og Sylvi Listhaug tok i sin periode som landbruksminister grep for å øke rammene til skogsveger.

Som oppfølging av jordbruksoppgjøret i 2014 ble det nedsatt et utvalg som fikk i oppdrag å vurdere norsk klimapolitikk på landbruksområdet i lys av ny kunnskap som framkom i FNs klimapanels 5. hovedrapport. FNs klimapanel er tydelig på at det ikke er mulig å nå 2-gradersmålet uten mobilisering av meget store mengder biomasse. På bakgrunn av det peker klimautvalget på behovet for økte investeringer både i opprusting av eksisterende skogsbilveger og i nybygging for å få tilgang til skogressursene på en effektiv måte. Det er verdt å merke seg at Klima- og miljødepartement og miljøorganisasjonen Zero står sammen med LMD, Norges Bondelag, Norges Bonde- og småbrukarlag og Norges Skogeierforbund om disse anbefalingene.

Anbefalingene fra klimautvalget bygger opp om Skog22 sin arbeidsgruppe-rapport som konkluderte med at investeringene i skogsveger bør økes til 500-600 mill. kr årlig i kommende 20-årsperiode. I 2017 bør bevilgningen til skogsveger økes med minimum 10 mill. kr.

På skogkulturområdet er ungskogpleie det tiltaket hvor Norges Skogeierforbundet mener at det er størst behov for økte rammer. Ungskogpleie er svært viktig for å holde skogen i god vekst, for å oppnå god virkeskvalitet og for å gjøre skogen mest mulig robust og stabil med tanke på økt fare for stormfellinger. Klimautvalget har også pekt på dette.

Årlig aktivitet på ungskogpleie ligger under 300 000 daa, og det betyr at aktiviteten bør økes med 50 %. Dette krever økte rammer over LUF. I denne sammenheng er det verdt å merke seg at planting og gjødsling nå blir stimulert gjennom egne midler til klimatiltak over statsbudsjettet. Med utgangspunkt i behovet for økt innsats i ungskogpleie ønsker Skogeierforbundet at bevilgningen til skogkultur økes med minimum 10 mill. kr.

Rammene til skogbruksplanlegging ble redusert med 5 mill.kr i 2016. I 2017 bør rammene til skogbruksplanlegging tilbake på tidligere nivå.

Jordbruksforhandlingene 2016-
Innspill fra Norsk Fjørfelag

NFL ønsker at markedsreguleringsordningen opprettholdes og at markedsregulator bør ha anledning til å bruke mer nyanserte og produksjonsregulerende virkemidler for å balansere markedet i overskuddssituasjoner.

NFL mener at grensene for konsesjonsfri drift ikke må heves på lang tid.

NFL foreslår derfor en forenkling i tildelingen av produksjonstilskuddet. NFL foreslår et av to alternativer

1. At alle høner opp til konsesjonsgrensen ,7.500, blir berettiget produksjonstilskudd med minimum uforandret sats; 10 kr per høne. Det ekstra tilskuddet for produksjon i Nord-Norge, 24 kr per høne for de første 1.000 hønene, opprettholdes.

2. At satsen per høne heves fra 10-12 kr/høne. Det ekstra tilskuddet for produksjon i Nord-Norge, 24 kr per høne for de første 1.000 hønene, opprettholdes.

NFL forslår at avskrivningssatsen i det minste opprettholdes eller endres til 8 %, slik at avskrivningstiden blir ca. 20 år.

Norsk Fjørfelag

Jordbruksforhandlingene 2016

Fjørfenæringen

Fjørfenæringen i Norge er meget effektiv og representerer en vesentlig del av matproduksjonen og verdiskapningen i norsk landbruk. Fjørfenæringen består av ca. 1.400 bønder som betjener det norske markedet.

Norsk fjørfenærings viktigste fortrinn er høy standard på dyrevelferd, lavt smittepress og høy matvaresikkerhet, sammenlignet med resten av verden. Dette er mye takket være Norges strenge regelverk, konsesjonsgrenser og spredte bruksstruktur.

Næringen består av

- 69 kalkunprodusenter
- 647 kyllingprodusenter (med over 1.000 dyr)
- 112 rugeeggprodusenter og oppalere av foreldredyr (slaktekylling)
- 577 eggprodusenter (med over 1.000 dyr)
- 16 livkyllingoppalere (verpehøner, fra daggamle til 16 uker)
- 12 andeprodusenter

Fjørfe er en meget effektiv produksjon

Den samlede animalske landbruksproduksjonen i Norge er ca. 400.000 tonn(egg, hvitt og rødt kjøtt). Norsk fjørfenæring står for ca. 40% (170.000 tonn) av den samlede animalske landbruksproduksjonen i Norge, med et forbruk på bare 23% av alt kraftfôr brukt i Norge.

- Det kreves gjennomsnittlig 2,12 kg kraftfôr for å produsere 1 kg egg.
    - En verpehøne legger i gjennomsnitt 6 egg i uka.
- Det kreves gjennomsnittlig 2,18 kg kraftfôr for å produsere 1 kg kylling.
    - Fra slaktekyllingen er klekket til den er klar til slakt tar det 28-32 dager.
- Det kreves gjennomsnittlig 3,4 kg kraftfôr for å produsere 1 kg kalkun.
    - Fra kalkunen er klekket til den er klar til slakt tar det 12 uker for høner og 18 uker for haner.

I 2015 ble det produsert

- 80,3 mill. kg slaktekylling
- 10,9 mill. kg kalkun
- 60,7 mill. kg egg
- 743 tonn and og gås

Norsk Fjørfelag sitt innspill til Jordbruksforhandlingene 2015

Fjørfeprodusenter, organisert i Norsk Fjørfelag, vil med denne henvendelsen be Norges Bondelag ta med seg følgende momenter i arbeidet med landbrukets krav ved årets jordbruksforhandlinger.

Markedsregulering på egg
Volummodellen, med en markedsregulator, er det beste verktøyet for å sikre bondens avsetning i et sesongbetont marked, samt gi forbrukerne stabil forsyning og pris gjennom året. Det er blitt lagt frem en rapport som foreslår 3 hovedmåter å regulere markedet på. Produsentene finansierer avsetningstiltak via omsetningsavgiften. Tiltak som rapporten konkluderer med at på kort sikt er virkningsfulle for å sikre prisambisjon og stabile priser. Imidlertid har verktøyene til markedsregulator blitt reduserte over tid. Dette er utfordrende når nyetableringer skjer i overskuddssituasjoner. Dette påfører hele næringen ekstra kostnader og lavere pris til produsent.

NFL ønsker at markedsreguleringsordningen opprettholdes og at markedsregulator bør ha anledning til å bruke mer nyanserte og produksjonsregulerende virkemidler for å balansere markedet i overskuddssituasjoner.

Konsesjonsgrenser
Slaktekylling og kalkun
Konsesjonsgrensene for slaktekylling og kalkun ble vedtatt doblet i 2014. Markedet var fra før av i ubalanse, med mye kyllingkjøtt på lager. Slaktekyllingproduksjonen er blitt gjenstand for en uheldig kombinasjon av omstendigheter i løpet av høsten og markedet er fortsatt i ubalanse Markedet for kalkunkjøtt opplever ikke den samme ubalansen som markedet for kyllingkjøtt, men utviklingen skaper allikevel uro i næringen. Forutsigbare rammebetingelser er nå meget viktig for produsentene.

NFL mener at grensene for konsesjonsfri drift ikke må heves på lang tid.

Konsumegg
Situasjonen for egg er vanskelig, med et stort overskudd. Det er ingen fare for underdekning av egg i markedet på kort eller lang sikt. Konsesjonsgrensene bidrar i dag blant annet til en spredning av produksjonen over hele landet, hvilket er en viktig del av verdiskapingen landbruket. Produksjonskapasiteten er fortsatt for stor og det er ikke behov økte konsesjonsgrenser eller nyetableringer. Ved en eventuell endring av konsesjonsgrensene vil vi risikere at markedet kollapser og at økonomien i næringa vil ikke lenger vil være bærekraftig..

NFL ønsker å poengtere at konsesjonsgrensene for konsumegg må opprettholdes.

Direkte tilskudd
Egg
Satsen for produksjonstilskudd til høner over 20 uker er blitt redusert fra 12 til 10 kr/høne. I tillegg gis det kun tilskudd til maksimalt 5.000 høner. Dette er historisk knyttet til den gamle konsesjonsgrensen på 5.000 høner. Dette er en ulogisk

differensiering og denne typen differensieringer på antall dyr er blitt forandret for andre dyreslag, men ikke høner. NFL foreslår derfor en forenkling i tildelingen av produksjonstilskuddet.

NFL foreslår et av to alternativer:

1. At alle høner opp til konsesjonsgrensen ,7.500, blir berettiget produksjonstilskudd med minimum uforandret sats; 10 kr per høne. Det ekstra tilskuddet for produksjon i Nord-Norge, 24 kr per høne for de første 1.000 hønene, opprettholdes.

2. At satsen per høne heves fra 10-12 kr/høne. Det ekstra tilskuddet for produksjon i Nord-Norge, 24 kr per høne for de første 1.000 hønene, opprettholdes.

Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid
Satsen per dyr bør justeres opp tilsvarende den generelle lønnsøkningen.

NFL poengterer at selv om grensene for konsesjonsfri drift på kylling og kalkun er doblet, så bør ikke satsen per dyr for påvirkes negativt for disse dyreslagene.

Avskrivningssats for husdyrbygg
Det skjer en stadig utvikling i kravene til husdyrnæringen. Et fjørfehus vil ikke være optimalt etter 20 år. Det er ikke mange 20 år gamle fjørfehus som fremdeles er i produksjon i dag, og man kan ikke forvente at utviklingen kommer til å stoppe.
Eldre husdyrbygg er vanskelige å omdisponere til annen bruk. Dette er en dedikert bygningsmasse. Skal man fortsette med husdyrproduksjonen i et fjørfehus utover 20 år må bygningen totalrenoveres for å opprettholde tilfredsstillende biosikkerhet. I bygg for slaktekyllingproduksjon medfører dyreholdet en særlig slitasje pga. krav til vask og desinfeksjon. Et slaktekyllinghus blir vasket ned og desinfisert 160 ganger i løpet av 20 år med 8 innsett i året.

Avskrivningssatsen for husdyrbygg ble i 2012 økt fra 4% til6 %. Denne økningen reduserte avskrivningstiden for husdyrbygg fra 35-40 år til 25-27 år.

NFL forslår at satsen i det minste opprettholdes eller endres til 8%, slik at avskrivningstiden blir ca. 20 år.

Korn og kraftfôr
1. Sikre økt selvforsyning av proteinråvarer. Vi er nå kritisk avhengige av import. Viktig å støtte videre forskning for utvinning av protein fra hav- og skog råstoff. «Foods of Norway» er et godt eksempel.
2. Det er en kjensgjerning at endring i klima vil påvirke oss i framtida, det vil bli varmere og våtere. Derfor prioriteres fortsatt FoU innsats innen hygienisk kvalitet/mykotoksiner, herunder:
    - Dyrkingsråd/teknikk
    - Sortsutvikling
    - Hurtiganalyser

3. Vridning i målpris hvor pris på bygg forsterkes ytterligere 3 øre ift. havre for å sikre mer optimal tilgang til kraftfôr
4. Det bør gjennom målrettet informasjon og rådgivning stimuleres til økt dyrking av økologisk korn for å dekke etterspørselen. Økonomien i økologisk kornproduksjon burde være interessant for flere enn de som i dag dyrker økologisk

Husdyrorganisasjonene ber fortsatt Felleskjøpene og bransjen være aktive i veiledning og rådgivning mot bonde for å vri dyrking av kornslag, sorter og kvalitet i ønsket retning.

Prisnedskriving på korn
I fôr til fjørfe brukes en stor andel norske råvarer. Produsentene ønsker å produsere fjørfeprodukter på norsk fôr. Det er svært avgjørende for økonomien at kraftfôrprisene ikke øker. Prisnedskriving på korn er den mest effektive måten å gi kornbøndene nødvendig løft og samtidig demme opp for en stadig økende kraftfôrpris.

NFL ber innstendig om at dersom kornprisen økes så skal prisnedskrivingen på korn forandres tilsvarende.

Frakttilskudd for kraftfôr, slakt og egg
Fjørfe har en viktig plass i store deler av distriktslandbruket.

Innfrakttilskudd for egg er et viktige distriktspolitisk virkemiddel. Det bidrar til at det blir lønnsomt for varemottakerne å hente inn egg fra produsenter lenger unna eggpakkeriene. Egg er også i en særstilling siden det er den eneste animalske produksjonen hvor avstanden for innfrakt ikke begrenses av transporttid pga. dyrevelferdsmessige hensyn.

Distriktstilskudd på egg og fjørfekjøtt og frakttilskuddet på kraftfôr bør sees i lys av hvilke ekstra kostnader distriktslandbruket har, som sonetilleggene på kraftfôret, ulik nettleie og forbruk av energi, samt andre forhold. Målet må være et rettferdig landbruk med tilnærmet like rammevilkår uavhengig av geografi og avstander til leverandører og varemottaker.

NFL foreslår at ordningen med frakttilskudd opprettholdes og at det innføres frakttilskudd på kylling, slik at vi opprettholder konkurransekraften til kyllingprodusentene i distriktene.

Tollvern
Et sterkt tollvern er viktig for at norske produsenter kan produsere norsk hvitt kjøtt og egg på mest mulig norske råvarer.

NFL mener at det må opprettholdes et sterkt tollvern på landbruksprodukter for å sikre avsetning og pris til produsent, samt høy matvaresikkerhet til forbruker.

Finansiering av et forskningshus for fjørfe på NMBU
Fjørfenæringen står for 40% av den landbaserte animalske produksjonen. Behovet for å bedrive nasjonal forsking innen fjørfesektoren er stort. Et forskningshus for fjørfe ble beklagelig nok ikke prioritert ved etablering at en nytt husdyrmiljø på NMBU. En samlet næring har etablert et prosjekt for å oppnå dette- Fjørforsk.

NFL ser behov for en langsiktig satsing innen området og ønsker at de settes av midler via jordbruksavtalen til oppføring av et slikt hus.

Frivillige tiltak innen fjørfenæringen
Norge har verdens beste fjørfeproduksjon hvor gode produksjonsresultater kombineres med god dyrehelse, dyrevelferd og lavt antibiotikaforbruk. Dette er et fortrinn å være stolte av og verne om. I Finland er det blitt etablert et frivillig program hvor bøndene blir kompensert økonomisk, med statlige midler, for å oppfylle krav i programmet knyttet til hold av fjørfe. I en situasjon hvor fjørfebøndenes økonomi er anstrengt kunne et slikt program bidratt til å forbedre bondens økonomi og samtidig videreutvikle en fremtidsrettet næring.

NFL foreslår at det avsettes midler over jordbruksavtalen til en kompetansegruppe som skal utrede mulighetene for etablering av et slikt program også i Norge.

Sikre en god og stabil kyllingpris til primærprodusentene
Økonomien i kyllingnæringen er anstrengt. Norske kyllingbønder produserer et godt kvalitetsprodukt som fortjener god betaling. Prisen på kylling blir imidlertid stadig presset nedover samtidig som kravene til produksjonen øker. Nye rammebetingelser og forventninger til produsentene må gjenspeiles i betalingen for produktet.

NFL foreslår at det blir satt ned en gruppe som kan vurdere mulighetene for et formalisert samarbeid mellom produsenter, uavhengig av varemottaker, for å sikre produsenten best mulig betaling.

For Norsk Fjørfelag

Bernt Mikalsen
Styreleder

Ylva Freed
Daglig leder

Fra: Arild Bustnes
Sendt: 9. mars 2016 08:28
Til: Berit Johnsen
Emne: VS: Oppholdsperiode mellom innsett- en kommentar

Kan du registere denne på 15/00851-9

Fra: Ylva Freed [mailto:adm.fjorfe@icloud.com]
Sendt: 8. mars 2016 12:56
Til: Arild Bustnes; Anja Fyksen Lillehaug; Lars Petter Bartnes; Brita Skallerud
Kopi: Bernt Mikalsen
Emne: Oppholdsperiode mellom innsett- en kommentar

Takk for møtet idag.

Ettersom vi ikke hadde tid i møtet så sender jeg dere enda en kommentat via e-post.

I går ble vi kontaktet av en rugeeggprodusent som hadde innspill på oppholdsperiode mellom to innsett. Selv om saken ikke var med i vårt innspill så velger jeg å allikevel sende dere info om problemet.

I jordbruksavtalen er verpehøne klassifiert som «høne over 20 uker». Det innebærer at rugegggprodusentene får tilskudd for dyrene på lik linje som «vanlige verpehøner». Hvis man ikke har høner på telledato så er man allikevel berettigert tilskudd på grunnlag av antall høner i forrige innsett. Oppholdet kan i normale tilfeller ikke være lengre enn 12 uker. Hvis det foreligger vedtak om fortidsslakting av verpehøner (vedtak gjort av omsetningsrådet), så kan oppholdet være lengre.

Det står følgende i jordbruksavtalen:
For foretak med **konsumeggproduksjon** som på registreringsdato har opphold mellom to innsett av høner og som med kontrakt kan dokumentere kjøp av nye høner, beregnes tilskuddet ut fra antall høner oppgitt ved forrige registreringsdato. Oppholdsperioden mellom innsettene kan ikke være lenger enn 12 uker, regnet fra slakting av forrige besetning til nytt kull er 20 uker gamle. Foretak som slakter ut dyrene før ordinær slakteuke for innsettet, kan gis tilskudd for en lengre oppholdsperiode enn 12 uker **dersom tiltaket gjennomføres etter vedtak i Omsetningsrådet.**

Dette rammer rugeeggprodusentene ettersom vedtak i omsetningsrådet ikke gjelder for rugeeggprodusentene. Hvis de pga markedsituasjonen slakter sine høner tidligere enn planlagt, vil de altså ikke være berettiget PT, eller avløsertilskudd. Dette kan ramme de samme produsentene uheldig i mange å fremover. Denne saken er også spilt inn til produsenten sitt lokale bondelag.

Teksten i jordbruksavtalen bør kanskje bli tatt opp til diskusjon?

Ta kontakt dersom noe er uklart.

Med vennlig hilsen

Ylva Freed
Daglig Leder

Norsk Fjørfelag
Lørenveien 38
0585 Oslo

Mobil: 473 09 273
E-post:adm.fjorfe@icloud.com

Norges Bondelag
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Landbruks- og matdepartementet

Deres ref.: Vår ref.: 115.1/JM Ås, 16.03.2016

Utviklings- og rådgivingsarbeid i landbruket: Søknad om bevilgning til Norsk Landbruksrådgiving over Jordbruksavtalen for 2017

Norsk Landbruksrådgiving (NLR) søker om en bevilgning på **88,0 millioner kroner** som støtte til lokalt rådgivingsarbeid i hele landet. Norsk Landbruksrådgiving skal gi et uavhengig og helhetlig rådgivingstilbud til alle våre medlemmer over hele landet, og vår virksomhet er viktig for å øke kompetansen i næringa.

Vår bevilgning over jordbruksavtalen er i inneværende år 82,5 millioner kroner, samme sum som i de foregående to år. Vi søker nå om en økning av dette beløpet for å kunne opprettholde tilskuddet til regional rådgivingsvirksomhet. Vi har de senere årene hatt betydelige omstillingskostnader, og ber om en økt bevilgning i forbindelse med dette. Samtidig ønsker vi å intensivere innsatsen på fagområdet økologi med bakgrunn i økt interesse for omlegging, og vi ber om midler til å ivareta oppgaven å søke om utvidet bruksområde for plantevernmidler, for å sikre tilgang på midler i små kulturer. Denne siste oppgaven er aktuell på grunn av ny forskrift om plantevernmidler.

I tillegg vil vi også argumentere for at avsetningen til klima og miljømidler styrkes slik at vi kan videreføre det arbeidet vi har startet på i 2016 med å utvikle praktiske klimaråd for landbruket.

En oppsummering av vår søknad er vist i følgende tabell:

Tekst	**Sum**
Bevilgning for 2016 (inkludert 14,0 mill. kr til HMS rådgiving og 5,5 mill. kr til byggteknisk rådgiving)	82,5 mill.kr
Økning i rammetilskuddet til regionene	2,0 mill. kr
Til omstillingskostnader	1,0 mill. kr
Økt bevilgning til økologisk landbruk	2,0 mill. kr
Søknadsarbeid plantevernmidler «Bruksområde av mindre betydning»	0,5 mill. kr
Sum søknad for 2017	**88,0 mill. kr**

For å bidra til en faglig og økonomisk merverdi for bonden er vi avhengig av å videreutvikle en slagkraftig og kompetansebasert organisasjon. Bakgrunnen for den pågående strukturprosessen i NLR er ønsket om å kunne gi et mer enhetlig og likeverdig tilbud til medlemmer over hele landet. Føringene fra årsmøtet i Norsk Landbruksrådgiving er at den pågående strukturprosessen skal videreføre en organisasjon med tydelig lokal tilhørighet, og årsmøtet har derfor enstemmig vedtatt en regional organisering.

Tilskudd til rådgivingsaktivitet
Vi er i 2016: «tildelt 82,5 millioner kroner, hvorav minst 14 millioner skal gå til HMS-rådgiving, minst 5,5 millioner til byggteknisk rådgiving og inntil 2 millioner kan brukes til prosessen med ny organisasjonsstruktur. Ut over dette bør rådgivingsaktiviteten opprettholdes på samme nivå som før på alle rådgivingsområder» (fra tildelingsbrev fra Landbruksdirektoratet for 2016).

I løpet av de siste tre årene har vi hatt en betydelig pris- og lønnsvekst, og for å kompensere for dette har vi i 2015 og 2016 økt summen rådgivingsenhetene får som generelt tilskudd, det såkalte rammetilskuddet, med to millioner kroner nettopp for at rådgivingsaktiviteten ikke skal bli skadelidende. Vi ber nå om å få kompensert dette slik at vi kan opprettholde denne videreføringen av bevilgningen i 2017 uten å måtte kutte i andre fellestilbud til regionene.

Regnskapene for de to siste årene har vist et betydelig underskudd for NLR sentralt. En god del av omstillingskostnadene er tatt sentralt, og dette har resultert i at vi nå har brukt opp egenkapitalen vår. For 2016 må vi derfor i større grad være påholdne med å dekke omstillingskostnadene for regionene med sentrale midler. Men samtidig mener vi det er viktig å premiere de som har gjennomført omstillingen, og bruke økonomiske virkemidler slik at de prosessene som går ikke stopper opp. Vi har derfor budsjettert med og lovet regionene at vi skal bruke de to millionene som tildelingsbrevet for 2016 gir oss anledning til på de som har fullført prosessen i løpet av 2016.

Tildelingsbrevet forutsetter at strukturprosessen i regionene skal fullføres i 2016. Når dette er klart, vil vi ha en organisasjon som er rustet for framtida, og et grunnlag for bedre rådgiving og kompetansebygging. Forhåpentligvis vil vi også se synergieffekter av at vi har fått færre og større enheter, men omstillingskostnadene vil fortsatt være betydelige, også i 2017. Vi ber derfor om et tilskudd til kostnader ved omstilling ut over den tidligere bevilgningen på en million kroner.

Flere av de tilbud vi leverer går ikke bare til medlemmer, men til alle bønder i området. Eksempler på dette er bygg- og HMS tjenester. Rådgivere er også mye brukt i offentlige utvalg og saksbehandling, kanskje særlig i kommunene, på grunn av sin kompetanse om landbruksfaglige spørsmål.

For rådgivingsområder som ikke er spesielt nevnt i den videre gjennomgangen ønsker vi å opprettholde og videreføre aktiviteten på samme nivå som i 2015.

HMS-rådgiving
Siden NLR overtok dette fagområdet har vi arbeidet for å gjøre HMS-rådgivingen til en integrert del av den rådgivingen vi ellers gir. Systematisk arbeid med helse, miljø, sikkerhet og gode velferdsordninger er helt sentralt for at bonden skal gjøre jobben effektivt og sikkert. I 2014 møtte vi en del utfordringer, spesielt i forhold til økonomi. Det ble derfor lagt opp til sterkere oppfølging av kostnadene i 2015, og det ble bestemt at det ikke skulle ansettes i ledige stillinger i avdelingen. Disse tiltakene har hatt effekt, og HMS-avdelingen viser et klart positivt resultat i 2015. I tillegg til sparte lønnskostnader har vi i 2015 klart å ta ut samordningseffektene av en felles administrasjon, felles regnskapsfører og felles regnskapssystem. Kostnadene til et eget styre er også borte. Vi betaler fortsatt husleie for de gamle lokalene på Kongsberg.

Vi har ved gjentatte purrerunder i 2015 redusert restanselistene på ubetalt medlemskontingent vesentlig, slik at de medlemslistene vi nå har, gir et bedre grunnlag for å budsjettere riktig medlemskontingent. Salg av andre tjenester på HMS området i 2015 har vært i henhold til budsjettet.

Opprettholdelse av bevilgningen til HMS-arbeid er nødvendig for å sikre tilstrekkelig kapasitet til drift, utvikling av fagtilbud og nødvendig tjenestekjøp hos bedriftshelsetjenestene rundt om i landet. Samtidig har vi et ansvar for krisebistand, både til medlemmer og ikke medlemmer. Krisebistand er en ikke-fakturerbar tjeneste, og må utføres innenfor bevilgede midler. Vi ber med dette om at tilskuddet til HMS-arbeid i landbruket opprettholdes på samme nivå som i 2016.

Bygningsplanlegging
Norsk Landbruksrådgiving har siden 2009 fått støtte til å etablere et landsdekkende nett av byggtekniske rådgivere. NLR legger stor vekt på at rådgivingen skal være uavhengig og nøytral i forhold til andre aktører som tilbyr varer og tjenester til bonden. Vårt oppdrag er å etablere en løsning for å dekke landbrukets behov for teknisk bygningsplanlegging i hele landet. Vi skal tilby tjenester med mest mulig likt og forutsigbart innhold, kvalitet og pris, uavhengig av reiseavstand. Vi må derfor kunne subsidiere oppdrag med lange reiseavstander. Dette gjelder spesielt for Nord- Norge, men problematikken er også den samme i områder lenger sør i landet. I perifere områder vil bøndene ofte ha problemer med å finne andre tjenestetilbydere enn NLR.

Inntektsmulighetene i byggteknisk rådgiving varierer mellom regioner. Best inntjening har vi der vi har utvidet byggrådgivingen både i innhold og omfang i forhold til det tilbudet som Fylkesmennene hadde. Tjenestetilbudet om byggeledelse og brannprosjektering er etterspurt i markedet, og har gitt behov for å ansette byggrådgivere og å utvikle ny spisskompetanse. Denne prosessen pågår kontinuerlig, og vil fortsatt kreve betydelige ressurser.

Med bakgrunn i den argumentasjonen som er gitt ovenfor ber vi om samme beløp til byggteknisk rådgiving i 2017 som i 2016, det vil si 5,5 millioner kroner.

Økologisk rådgiving
NLR leverer økologisk rådgiving rettet mot bønder før, under og etter omlegging til økologisk produksjon. Rådgiving i forbindelse med innmelding i Debio og utarbeiding av Økoplan inngår som et viktig tilbud sammen med Informasjonsmøter, Økologisk Førsteråd, Rådgivingsavtaler og Grupperåd.

Fra 1998 til 2012 fikk Økologisk veiledningsprosjekt i NLR årlig prosjektmidler fra Landbruksdirektoratet. I Jordbruksavtalen i 2012 ble det bestemt at NLR skulle få en tilsvarende sum som bevilgninga til Økologisk Veiledningsprosjekt over den ordinære rammebevilgninga til NLR. Midlene skulle brukes på tilsvarende måte som i prosjektet for å opprettholde rådgivingstilbudene i forbindelse med omlegging til økologisk produksjon.

Samtidig ble det bestemt at regionale enheter i NLR ikke skulle få søke midler fra Landbruksdirektoratet sin pott til økologiske utviklingstiltak. Midler til lokale prosjekt og kompetansetiltak innen økologisk landbruk skulle fordeles fra NLR innenfor rammebevilgningen. Budsjettet på 6 millioner kroner til NLR Økologisk har vært uendra siden 2012. NLR har fått et særlig ansvar for å arbeide med rekruttering til økologisk landbruk, og deltar i Landbrukets Økoløft uten ekstra bevilgning. Aktivitet som har kommet i gang gjennom samarbeid med Foregangsfylkene fører også til økt aktivitet i NLR Økologisk. Ordningen med spisskompetansemidler for å dekke utgifter til fagpersoner som brukes i NLR Økologisk Grupperåd har vært svært vellykket. Her blir både egne og eksterne ressurser benyttet, og denne budsjettposten har økt jevnt fra kr 200 000 i 2012 til kr 450 000 i 2016.

Norsk landbruk opplever økt forbrukerfokus på kvalitet og miljø, og klarer for tiden ikke dekke etterspørselen etter økologiske matvarer. Behovet for økt innsats på denne sektoren er derfor stort. NLR opplever økt interesse for kompetanse som blir utvikla gjennom NLR Økologisk både fra økologiske og konvensjonelle produsenter. Eksempel er mekanisk ugrasregulering, nye sorter av proteinvekster, jordfaglige tema, vekstskifte, bruk av organisk næring til jordbruket m.m. For at NLR skal kunne møte behovet for kompetanse og rådgiving innen økologisk landbruk framover ser vi behov for økt bevilgning til fagområdet. Vi ber om to millioner ekstra til rådgiving og prosjekter innen økologisk landbruk.

Ny forskrift om plantevernmidler krever erstatning for «Off-label» ordningen.
Innføringen av ny forskrift om plantevernmidler 1. juni fører til at tidligere ordning med søknader om «Off-label» endres. NLR har søkt 50 – 70 «Off-label» i året. «Off-label» innebærer å få et godkjent et plantevernmiddel som allerede er godkjent for bruk i Norge i kulturer som plantevernfirmaet ikke har søkt de godkjent for, som regel fordi volumet av beregnet salg er så lite at det ikke er økonomisk lønnsomt. I det nye regelverket er «Off-label» endret til utvidelse av bruksområder med mindre betydning. Etter gammel forskrift måtte hver enkelt produsent som skulle bruke det aktuelle middelet ha tilsendt en tilleggsetikett som viste betingelsene for godkjenning og bruk. For dette betalte de et gebyr som finansierte vårt arbeid med utarbeidelse av søknad. I den nye forskriften kan enhver benytte seg av et middel som er søkt og har fått utvidelse av bruksområdet. Det er dermed ikke mulig å finansiere søknadsarbeidet med betaling fra produsentene. Samtidig er det svært viktig at noen utarbeider slike søknader på næringens vegne for å sikre tilgang til viktige midler i mange av kulturene i grøntnæringen. NLR innehar kunnskapen og kan påta seg dette for næringen og ber om at 0,5 mill. kr bevilges til slikt arbeid.

Klimarådgiving
Landbrukets Klimautvalg har nettopp levert sin rapport der de peker på rådgiving og tiltak på gardsnivå for å kunne få gjennomført de forbedringene som landbruket har potensiale for.

NLR har fått innvilget et prosjekt fra Klima og miljømidlene som forvaltes av Landbruksdirektoratet til Klimarådgiving på Gårdsnivå. Bevilgningen gjelder for 2016, og skal etablere et rådgivingstilbud som etter planen skal rulles ut i hele landet fra 2017, forutsatt videre

finansiering. Dette er et prosjekt med stort potensiale og som landbrukets organisasjoner har store forventninger til.

For å levere på dette i 2016 må både kompetanse og verktøy på plass, og utvikling må skje i tett samarbeid med kompetansemiljøene på NMBU, i NIBIO og andre. Det trengs ressurser til opplæring av rådgivere og til å utvikle gode beregningsverktøy for kartlegging og analyse på gårdsnivå tilpasset norske forhold. Denne typen verktøy krever kontinuerlig vedlikehold, og det skal tilpasses mange produksjoner og ulike lokale forhold. Det må også på plass en database for å sikre hensiktsmessig bruk av innsamlet datamateriale.

NLR er positive og ser mange muligheter i denne satsingen. Vi har motiverte rådgivere og fagfolk som er godt i gang med oppgaven. Dette er et arbeid som må ha fokus på høy kvalitet og med behov for tett samarbeid med landbrukets organisasjoner og fagmiljø både i Norge og i utlandet.

I prosjektsøknaden for 2016 anga vi et mål om at 10 000 bruk burde ha gjennomgått førsteråd klima i løpet av en tiårs periode. Dette betinger at vi raskt kommer opp i 1 000 bruk pr år. Prosjektet har tatt utgangspunkt i at dette rådgivingstilbudet skal være gratis for bonden, på samme måte som Greppa Näringen er i Sverige. Anslagsvis er kostnaden ved et gjennomført førsteråd ca. 10 000 kr pr bruk. Dette inkluderer forarbeid, innledende samtale, innhenting av tallmateriale, analyse og beregninger, tilbakemelding i form av en rådgivingssamtale med forklaring av bruket sine klimaavtrykk i dag og mulige forbedringer, samt en eventuell avtale om oppfølgingsrådgiving.

I tillegg til de rene rådgivingsaktivitetene vil det være behov for midler til prosjektledelse, utvikling av rådgivingsverktøy, kompetanseutvikling av rådgiverne, etablering av database og informasjonsarbeid.

Norsk Landbruksrådgiving ber om at det i jordbruksavtalen settes av tilstrekkelig med midler på Klima- og miljøprogrammet til at Førsteråd klima kan få tilstrekkelige ressursrammer til en aktivitet som bidrar til at målene for prosjektet nås. Stipulert årlig behov for midler i en oppbyggingsfase som 2017 er 20 millioner kroner med 1 000 bruk pr år og 15 millioner kroner med 500 bruk pr år.

Generelle merknader
Avtalepartene har ved mange anledninger de siste årene framhevet Norsk Landbruksrådgivings viktige rolle overfor bonden i den videre utviklingen av landbruket. Vi er tildelt både nye midler og nye oppgaver de siste årene. Vi setter pris på dette, og ønsker å vise at vi er tilliten verdig. Midlene vi får over Jordbruksavtalen er avgjørende for at vi skal ivareta denne viktige oppgaven.

Vi stiller oss til rådighet for nærmere utdyping av søknaden.

For Norsk Landbruksrådgiving

Steinar Klev
styreleder

Jon Mjærum
direktør

Norges Bondelag, Postboks 9354 Grønland, 0135 Oslo
Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Akersgata 41, 0158 Oslo

Saksbehandler: Lars Erik Wallin
Telefon: 48150190
E-post: lars.erik.wallin@nsg.no
Vår referanse: LEW
Deres referanse:

Ås, 16.03.2016

Jordbruksforhandlingene 2016 – innspill fra Norsk Sau og Geit

Småfeholdet i Norge er viktig for å opprettholde næringsvirksomhet og bosetting over hele landet og en hovedaktør i utnyttelsen av de rike utmarksressursene vi har i Norge. Vi utgjør en næring med stor tro på framtida, men må i likhet med andre næringer ha forutsetninger som gjør det mulig å opprettholde et levedyktig småfehold over hele landet.
En viktig forutsetning mener Norsk Sau og Geit er å opprettholde en variert bruksstruktur. Det er en stor andel små og middelstore bruk, spesielt i saueholdet og disse utgjør ryggraden i næringa. Utmarksbeiting, som denne næringa baseres på, er helt avhengig av dugnad og samarbeid og at det er nok utøvere å fordele innsatsen på. En satsning på utnyttelse av full utnyttelse av utmarksressursene garanterer næringsvirksomhet over hele landet.
Et viktig virkemiddel for småfenæringa er derfor en økning i beitetilskuddene og utmarksbeitetilskuddene spesielt.

Økning av beitetilskuddene er Norsk Sau og Geits hovedprioritet i 2016.

- Tilskudd til utmarksbeite må økes med kr 109,- pr dyr for sau, lam, geit og kje, for det skal lønne seg å produsere på de unike utmarksressursene vi har i Norge.
- Beitetilskuddet for småfe må økes med kr 21,- pr dyr for alle soner.

Øvrige innspill:

Generelt:

- Endring i telledato for produksjonstilskudd:
  Norsk Sau og Geit er gjort kjent med at det muligens i år kommer framlegg om endring i telledatoer for produksjonstilskudd til 1. mars og 1. oktober. Endring av telledato til våren kan være gunstig med hensyn til at det både for sau og geit er mulig å få tilskudd for årets påsett, men Norsk Sau og Geit mener da at telledato må settes til 1. april.
  Norsk Sau og Geit er imidlertid svært skeptisk til forvaltningen av beitetilskuddene ved telledato 1. oktober. En endring må besørge at alle husdyr som er sluppet på beite og skulle ha en beiteperiode som kvalifiserer til beitetilskudd/utmarksbeitetilskudd virkelig får disse tilskuddene.
  Norsk Sau og Geit mener at tilskuddsutbetaling fremdeles må foretas 2 ganger pr. år.
- Tilskudd til kvalitetsslakt:
  Endringen i utbetalingssystem for kvalitetsslakt som ble gjennomført i 2015 skapte som kjent stor uro og frustrasjon i småfenæringa og mange forventer at det skal gjøres grep i år som kompenserer for det tapet de er påført gjennom dette. Fra Rogaland er den såkalte Tjåland-modellen lansert.

Denne går kort forklart ut på at alle kvalitetsslakt som har fått halvt tilskudd for slakteårene 2015 og 2016 gis en etterbetaling opp til avtalt sats over nyttår 2017. Lam/kje som slaktes og oppnår kvalitet i 2017 gis fullt tilskudd i 2018, osv. Utbetalingsordningen forvaltes av slakteriene.
Dette vil ikke kreve ekstra bevilgning i 2017.
Norsk Sau og Geit ber om at Jordbrukets forhandlingsutvalg tar en grundig vurdering av muligheten for å gjøre en slik endring i årets jordbruksavtale.

- Tiltak i beitefelt.
  Det er behov for en kraftig økning av midler til organisert beitebruk og midler til investeringer i beiteområder.
- Tilskudd til dyreavl m.m.
  For å kunne dekke inn årlig lønns- og prisstigning og etterslep må avsetningen økes med 10 %.
- Styrking av velferdsordningene.
  Maksimalsats for tilskudd for avløsning til ferie og fritid må økes til kr 85.000,- pr foretak.
- Forenkling av jordbruksavtalens virkemidler.
  I rapport fra arbeidsgruppe avgitt 11. januar 2015 om «forenkling av jordbruksavtalens virkemidler» er det foreslått flere tiltak.
  Spesielt bekymret er Norsk Sau og Geit vedr. drøftingen om endring av forvaltningsmodell for tilskudd til kvalitetsslakt. Forslaget går på å endre til utbetaling pr. kg i stedet for pr. slakt som i dag. En slik endring mener vi vil være sterkt produksjonsdrivende og ikke ønskelig fra næringas side.

Sau:

- Tilskudd til norsk ull.
  Naturfiber som ull er på full fart tilbake i tekstilindustrien og ikke bare tekstilbransjen, men også motebransjen i Norge viser økende interesse for norsk ull av god kvalitet. Tidligere utgjorde ulla en ikke uvesentlig del av inntektene i saueholdet. Det er nå behov for grep som kan sikre at det fremdeles vil være attraktivt for næringa å produsere ull av god kvalitet.
  Norsk Sau og Geit ser behov for å styrke tilskuddet på den beste ulla, enten gjennom friske midler eller en viss omfordeling av tilskuddet fra de dårligste klassene
  I tråd med næringas innspill til Landbruksdirektoratet i september 2015 vedr. arbeidet med «Gjennomgang av tilskuddsordningen til ull» vil Norsk Sau og Geit på det sterkeste advare mot å fjerne tilskuddet helt på noen klasser.
  Tilskuddet for ulne skinn må også beholdes.

Geit:

- Økt målpris.
  Målprisen på geitemelk bør økes med 5 øre pr. liter.
- Utleie av melkekvoter:
  Ordningen med utleie av geitmelkkvoter må endres eller vurderes avviklet.
- Redusert kvotetak.
  Taket for maksimal kvote for geitemjølk bør reduseres fra 900.000 liter pr bruk til 200.000 liter pr bruk. De som allerede eier mer enn 200.000 liter kvote beholder det de eier. De som kommer over 200.000 kvote på grunn av leid kvote, beholder denne kvoten så lenge leieavtalen varer.

- Dokumentere helsestatus for ammegeit.
  Det må bevilges midler til å etablere et opplegg for å dokumentere helsestatus hos ammegeitbesetninger i forhold til de sjukdommer prosjekt Friskere geiter har arbeidet med å utrydde. De aller fleste ammegeitbesetningene har ikke fått dokumentert sin helsestatus i forhold til de sjukdommer prosjekt Friskere geiter har arbeidet med å utrydde.
  Kostnaden ved prøvetaking og testing av disse gjenværende ammegeitbesetningene er beregnet til ca. **1 million kroner**. Det all grunn til å ta risikoen med denne gruppen på alvor, og NSG ber avtalepartene om at det bevilges midler slik at denne analysevirksomheten kan gjennomføres.

Tilskudd til dyreavl m.m:
Årlig tilskudd på dette området er svært viktig for å sette småfenæringa i stand til å drive et effektivt avlsarbeid på sau og geit over hele landet. Det legges i dette stor vekt på et optimalt avlsopplegg for å ivareta funksjonelle avlsmål og samtidig være i stand til å spre det gode avlsmaterialet med minst mulig smitterisiko mellom dyr og besetninger. Videre jobber næringa for å sikre genetisk mangfold og størst mulig nytteverdi for det enkelte foretak. Gevinsten av avlsarbeidet oppstår i felten i form av et bedre avlsmateriale. Dette kommer alle besetningene som utnytter avlsmaterialet som utvikles i avlsbesetningene til gode. Vi har stor oppslutning om avlsarbeidet, og de aller fleste bruksbesetningene tar del i avlsframgangen gjennom kjøp av sæd og kårede og avkomsgranskede værer og bukker.
Norsk Sau og Geit mener vi driver et avlsarbeid som er unikt på avlsframgang, unikt på sikkerhet og unikt på tilgang for alle.
Vi arbeider også målrettet for rasjonell utnytting av beiteressursene i utmarka. Gjennom å være medlemsorganisasjon for ca. 80 % av småfeholderne i Norge er Norsk Sau og Geit et naturlig knutepunkt for felles beitefaglig aktivitet. Arbeidet består i oppfølging og erfarings-/kunnskapsformidling ut mot brukerne og beitelagene.
Innenfor det arbeidet Norsk Sau og Geit gjør på beitesiden ligger også ansvaret for nettstedet www.nsg.no/beiterett.
Dagens finansiering har gjort det mulig å drive et godt avlsarbeid til beste for alle småfeholderne i Norge. Norsk Sau og Geit ber om at bevilgningene over jordbruksavtalen videreføres. Total bevilgning på dette området har imidlertid stått stille i flere år. For å kunne dekke inn normal lønns- og prisstigning mener Norsk Sau og Geit at avsetningene må økes med 10 %.

Ved behov stiller vi gjerne opp for nærmere samtaler vedr. våre innspill!

Med hilsen
Norsk Sau og Geit

Tone Våg
styreleder

Lars Erik Wallin
generalsekretær

Norske Landbrukstenester

Pb. 21, 5486 Rosendal Tlf.: 53 48 22 80 E-post: post@n-lt.no Org.nr.: 975 349 330 MVA www.landbrukstenester.no

Til avtalepartene

Jordbruksforhandlingene 2016

Gode og funksjonelle velferdsordninger i landbruket er viktig for å opprettholde et landbruk over hele landet. Å være bonde kan i mange tilfeller være ensomt, og gå ut over familieliv og fritid. Det er ingen tvil om at avløserordningene er viktige for å gjøre bondeyrket til en god arbeidsplass. Velfungerende ordninger er med å bidra til rekruttering til næringa. Den viktigste ressursen i avløserordningen er den kvalifiserte arbeidskraften, og et mål med ordningene er at alle skal få tilgang til avløser når det er behov for det.

Med bakgrunn i disse tankene har bøndene valgt å organisere seg i Landbrukstjenester/Avløserlag. Gjennom samvirket er alle med å bidra til å løse en oppgave, som er vanskelig å løse alene. Siden tidlig 80-tall har Landbrukstjenestene/Avløserlagene utviklet seg til å bli profesjonelle bemanningsforetak for landbruket.

Velferdsordningene består i dag av følgende ordninger;

Avløsning ved ferie og fritid som er en refusjonsordning i jordbruksavtalen der bønder med husdyrproduksjon kan få dekket utgifter inntil et visst beløp til avløsning, avhengig av bruksstørrelse. Ordningen har som formål å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk innenfor de målsettinger Stortinget har trukket opp.

Avløsning ved sykdom som har til formål å medvirke til å dekke kostnadene til avløsning ved egen eller barns sykdom, svangerskap, fødsel, adopsjon eller omsorgsovertaging og ved dødsfall. Tilskuddet blir gitt til dokumenterte, faktiske utgifter til avløsning i perioden det søkes tilskudd for.

Landbruksvikarordningen hvor landbruksvikarer skal avløse bøndene ved akutt sykdom og i krisesituasjoner. Det er Landbrukstjenestene/Avløserlagene som administrerer ordningen.

Sykepengeordningen som skal sørge for at jord- og skogbrukere får utbetalt sykepenger beregnet ut fra 100% grunnlag fra 17. dag i sykemeldingsperioden.

Tidligpensjon som skal bidra til å lette generasjonsoverganger i jordbruket for dem som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra jordbruk/gartneri og skogbruk. Hensikten er å bidra til tidligere generasjonsskifter og dermed stimulere til rekrutteringen.

Det er nødvendig å se alle avløserordningene under ett. Svekking av en ordning kan føre til reduserte tjenester i andre ordninger. Det er viktig at forandringene som er gjort i forskriftene ikke går ut over mulighetene til å få ferie og fritid, eller går ut over beredskapen når bonden blir syk. Landbrukstjenestene/ Avløserlagene har gjennom Landbruksvikarordningen stilt seg som garantister for beredskap ved sykdom. Landbrukstjenestene/Avløserlagene er avhengig av jevn sysselsetting ved ferie og fritid for å kunne tilby beredskap ved sykdom. Det er ofte samme arbeidskraften som blir benyttet. Det er hvert år behov for mange flere årsverk avløsning ved sykdom enn det som er løyvd gjennom Landbruksvikarordningen.

Ved å godkjenne spesifiserte fakturerbare arbeidstjenester som dokumentasjon ved avløsning ved ferie og fritid er det viktig å følge med på at tilskuddet blir benytta etter formålet. Dersom man i en presset hverdag ikke ser seg råd til ferie eller fritid, men benytter tilskuddet til andre tjenester kan dette på sikt føre til mer sykdomsavløsning og fare for dårligere dyrevelferd.

I tillegg til gode rammevilkår er det nødvendig at tilskuddene følger kostnadsutviklingen. Dagsats ved sykdom har stått i ro de to siste årene. Dette fører til en større egenandel ved sykdom, der kostnadene fort kan bli store på kort tid. I tillegg så fører dette til en dyrere Landbruksvikarordning for Landbrukstjenestene/Avløserlagene. Tilskuddet ved ferie og fritid har fått et etterslep i forhold til kostnadsutviklingen de siste årene.

Prioriterte punkt

1. Tilskuddene må følge kostnadsutviklingen. Dette gjelder alle tilskuddene, men det er spesielt viktig at dagsats ved sykdom blir hevet merd virkning fra 2016.
2. Rammevilkårene til avløsning ved ferie og fritid og avløsning ved sykdom må legges til rette slik at ordningen blir etter formålet.
3. Sett i lys av forandrede rammevilkår ved ferie og fritid og sykdom må Landbruksvikarordningen evalueres og tilføres mer midler.
4. I ordningen ved sykdom bør det legges til rette for;
    a. Færre kommuner saksbehandler søknader
    b. Ingen reduksjon i tilskudd med bakgrunn i andre inntekter

Se vedlegg for mer utfyllende informasjon!

Vedlegg

Tilskuddene må følge kostnadsutviklingen

For å ta igjen tap i kostnadsutviklingen bør tilskudd ferie og fritid i år økes til minimum kr. 83.000,-

- Antall dager/timer ferie og fritid en bonde får for tilskuddet er kraftig redusert da utviklingen på tilskudd ikke følger kostnadsutviklingen. Selv om lønnen til avløserne er lav i forhold til mange andre yrkesgrupper, er timeprisen bonden må betale for kvalifisert arbeidskraft etter minstetariff, i 2015, kr. 240,46[1] inklusive sosiale utgifter, forsikringer og administrasjon. En bonde med maks tilskudd på kr. 74.200,- vil da kunne få ferie- og fritidsavløsing i ca. 308,5 timer eller ca. 41 dager. I 1998 kostet arbeidskraften kr. 137,70[2] i timen, og maks tilskudd var kr. 48.000,-. Samme bonden fikk da ca. 348,5 timer eller ca. 46 dager ferie- og fritidsavløsing for tilskuddet.

For å ta igjen tidligere tap i kostnadsutviklingen bør tilskudd pr. dag under sykdom i år økes til minimum kr. 1.800,-. Tilskuddet bør økes allerede for 2016.

- Når det gjelder avløsing under sykdom er den reelle kostnaden etter minstetariff i 2015 kr. 1.803,40[3] pr. dag, mens tilskuddet er kr. 1.500,- pr. dag. Dette medfører en egenandel pr. dag på kr. 303,40. Ved langvarig sykdom medfører dette en stor økonomisk belastning i tillegg til sykdommen.

Ferie, fritid og Sykdom

Gode velferdsordninger er viktige moment både med tanke på rekruttering av nye bønder og for at etablerte bønder skal fortsette i næringen. Flere undersøkelser viser at denne ordningen står høyt oppe over prioriterte saker i næringen. Regelmessig ferie og fritid er og med på å redusere faren for sykdom.

Det er nå åpnet opp for at andre foretak enn Landbrukstjenester/Avløserlag kan selge avløsertjenester til bonden. Dette kan være positivt der det i dag er vanskelig å rekruttere avløsere. Det som ikke er positivt er at det samtidig er åpnet opp for å bruke tilskuddene til kjøp av tjenester som ikke nødvendigvis fører til ferie, eller mer fritid for bonden. Det er viktig å se at formålet for tilskuddet blir fulgt.

Det er i dag Landbrukstjenestene/Avløserlagene som garanterer for beredskapen ved sykdom hos bonden. Først og fremst igjennom Landbruksvikarordningen, men og ved bruk av ordinære avløsere for å dekke opp de årsverkene som er utenom Landbruksvikar. I begge tilfeller så er det nødvendig med et visst volum ferie og fritid for å kunne tilby beredskap ved sykdom. Det er viktig å se sammenhengen i dette. En svekkelse av ferie og fritid igjennom Landbrukstjenestene/Avløserlagene kan føre til svekkelse i beredskapen ved sykdom.

Det er viktig å følge med slik at endringer som er gjort ikke fører til:

1. *svekket beredskap og dårligere tilgang på kvalifisert arbeidskraft*
2. *omgåelse av regelverket*
3. *sosial dumping*

Basert på en ekstern evaluering av tilskuddsordningen ved sykdom og fødsel har Landbruksdirektoratet kommet med en innstilling til departementet før årets

[1] Minstelønn pr. time kr. 175,90. Sosiale kostnader, forsikring med mer 36,7 %
[2] Lønn pr. time kr. 103,05. Sosiale kostnader, forsikring med mer 33,6 %
[3] Kr. 237,93 pr. time x 7,5 timer

jordbruksforhandlinger. Her er det 3 punkt til forbedringer som er foreslått. Vi mener at det er viktig å fokusere på følgende punkt for å få en raskere saksbehandling og utbetaling av tilskuddet;

a. Færre kommuner behandler søknader
b. Ingen reduksjon i tilskudd med bakgrunn i andre inntekter

Etter at Landbrukstjenestene/Avløserlagene ikke lengre kan motta tilskudd på vegne av eierne ser vi at det for mange blir store kostnader som skal forskutteres ved egen sykdom. Kostnadene kan fort komme opp i flere titusener på kort tid. Da kostnadene ble refundert Landbrukstjenestene/ Avløserlagene, både ved ferie/fritid og sykdom, hadde de muligheten til å forskuttere på bondens vegne. Det er derfor viktig å få ned saksbehandlingstiden ved sykdomsavløsning til et minimum.

Det bør også sees på muligheter for å gi dispensasjon utover 365 dager sammenhengende sykdom. Det er levende dyr det er snakk om, og det kan ikke være ventetid på operasjon eller lignende som bestemmer om livsverket skal legges i ruiner.

Landbruksvikarordningen

Tilskuddet i ordningen har stått i ro siden starten og ikke fulgt kostnadsutviklingen. Dette har delvis blitt kompensert ved en økning i dagsats sykdom frem til og med 2014. De to siste årene har både tilskudd og dagsats stått i ro, og fører til større kostnader for Landbrukstjenestene/Avløserlagene. Når regelverket samtidig åpner opp for at andre aktører kan selge tjenester innenfor velferdsordningene, uten de samme forpliktelser til å stille beredskap ved sykdom, er dette en lite ønsket utvikling.

Tilskuddet til Landbruksvikarordningen må økes for å følge kostnadsutviklingen, slik at det blir mulig og fortsatt ha ansatt vikarer med høy kompetanse.

I en evaluering av ordningen er det viktig å se på følgende;
I tillegg til ordinær kursing og etterutdanning bør en landbruksvikar ha muligheten til å få opplæring i varierende produksjoner og driftsformer på ulike gårder. Kontinuerlig opplæring og kompetanseheving er kostbart, og må dekkes inn av tilskuddet og ikke belastes den delen av tilskuddet som er øremerket til administrasjon. Landbruksvikaren skal kunne overta driften på et gårdsbruk i akutte situasjoner. Dersom en skal ha en reell beredskap ved akutt ulykke eller sykdom, bør landbruksvikarene på forhånd ha gjort seg kjent på gardsbruk i det geografiske området sitt. Det bør bli rom for praksis og besøk uten at det blir fakturert brukeren. Det er et mål om å komme rundt til alle i løpet av noen år. Det er i dag mange bruk som aldri har besøk av avløser. Det ville være et fremskritt for Landbruksvikarordningen om vi også kan bli sikre på at landbruksvikarene kan takle en akutt situasjon på disse brukene. Et slikt besøk kan også bli preventivt på flere områder.

Når det blir åpnet opp for at andre aktører skal konkurrere på samme markedet, uten de samme forpliktelser til å levere beredskap ved sykdom, er det viktig at økonomien i ordningen er så god at Landbrukstjenestene/Avløserlagene fortsatt våger å satse på ordningen.

Med hilsen
Norske Landbrukstenester

Harald Lie
Styreleiar

Jordbrukets Forhandlingsutvalg
Postboks 9354 Grønland
0135 OSLO

Hamar 4. Mars 2016

Innspill til:
JORDBRUKSOPPGJØRET 2016 fra Norsvin SA

Sammendrag

Norsvin understreker at **svinenæringa er en svært viktig del av den norske landbrukspolitikken**. Svineproduksjonen utgjør store volumer med stor betydning for effektive slakterier, kraftfôrindustri og servicebransjer over hele landet. Den norske landbruksmodellen, med relativt små svinebesetninger spredt over alle landsdeler, er en sikkerhet for trygg mat, god dyrevelferd og fravær av infeksjonssykdommer som kan smitte fra dyr til menneske og antibiotikaresistente bakterier. Norsvins avlssuksess har skjedd med denne modellen, og videre internasjonal suksess avhenger av at de positive sidene med denne modellen tas vare på og videreutvikles.

Norsvin vil på vegne av svineprodusentene kreve følgende:

1. **Målpris**
   Ut fra en totalvurdering, - med hensyn til markedssituasjonen og næringenes sterke effektivitetsvekst, svineprodusentenes økonomi og investeringslyst, samt konkurransekraften for norsk svinekjøtt i markedet, mener Norsvin at jordbruket bør kreve **20 øre/kg i økt målpris.**

2. **Kraftfôrkostnadene**
   Vi **kan ikke akseptere ytterlige økning i kraftfôrprisen. Økes målprisen på korn må prisnedskrivningen økes tilsvarende**.

3. **Svineproduksjon i alle landsdeler**
   Dersom svinenæringa fortsatt skal være en integrert del av norsk landbrukspolitikk, må følgende ordninger styrkes – i prioritert rekkefølge;
   a) **Fraktordningene** (korn/kraftfôr og innfrakt slakt)
      Nivåene må økes ytterligere for å utjevne de reelle kostnadsulempene fraktene gir – minst tilsvarende generell kostnadsvekst.
   b) **Strukturtillegg**
      Vi har små besetninger i alle landets fylker. For ikke å akselerere avskallingen må tilskuddet øke både for de første 35 avlspurkene og de første 1400 slaktegrisene. Konsesjonsgrensene må ikke endres.
   c) **Distriktstilskudd**
      Ordningen må opprettholdes minst på dagens nivå.

4. **Velferd**
   Tilskuddssatsene for avløsning for ferie og fritid, og for avløsning ved sjukdom **bør økes betraktelig** og **taket økes til kr 95.000**.

5. **Forskning for å sikre selvforsyningsgraden**
   For å sikre både langsiktig bærekraft i svinenæringa og norsk selvforsyningsgrad må forskningen intensiveres ytterligere. Norsvin ønsker at svinekjøttet i løpet av 5 år skal bli produsert ut fra 100 % norske fôrråvarer.

A. SPESIFIKKE KRAV

NORSVINS KRAV VED JORDBUKSFORHANDLINGENE 2016

Kravene nedenfor er resultat fra diskusjoner mellom Norsvins fylkeslagsledere og Norsvins styre i fylkesledermøte 27. – 28. januar 2016;

Norsvin understreker at **svinenæringa er en svært viktig del av den norske landbrukspolitikken**. Svineproduksjonen utgjør store volumer med stor betydning for effektive slakterier, kraftfôrindustri og servicebransjer over hele landet. Den norske landbruksmodellen, med relativt små svinebesetninger spredt over alle landsdeler, er en sikkerhet for trygg mat, god dyrevelferd og fravær av infeksjonssykdommer som kan smitte fra dyr til menneske og antibiotikaresistente bakterier. Norsvins avlssuksess har skjedd med denne modellen, og videre internasjonal suksess avhenger av at de positive sidene med denne modellen tas vare på og videreutvikles.

De viktigste punktene er:

1 Målpris

Målprisen på svinekjøtt økte med 70 øre/kg i fjorårets forhandlinger. Før det har målprisen vært tilnærmet uendret siden 2012.

Markedsprognosen for svinekjøtt viser et lite markedsoverskudd for 2016. Mye tyder på at målprisen vil bli tatt ut inneværende avtaleår, men vi balanserer imidlertid på en knivsegg. Ut fra en totalvurdering, - med hensyn til markedssituasjonen og næringenes sterke effektivitetsvekst, svineprodusentenes økonomi og investeringslyst, samt konkurransekraften for norsk svinekjøtt i markedet, mener Norsvin at jordbruket bør kreve **20 øre/kg i økt målpris.**

2 Kraftfôrkostnadene

Nivået på kraftfôrprisen er et resultat av kanaliseringspolitikken samt importpris på internasjonale råvarer og kraftfôrindustriens kostnadsnivå. Kanaliseringspolitikken omfatter bl.a. målpris på fôrkorn og norske proteinkilder, prisnedskrivning på de samme og tilskuddssatser for frakt av korn og kraftfôr for å gi tilnærmet lik kraftfôrpris over hele landet.

Svinenæringa ser nødvendigheten av å fortsette dagens kanaliseringspolitikk. Samtidig er det viktig å opprettholde konkurransekraften overfor andre kraftfôrkrevende produksjoner, som svinenæringen møter som konkurrenter i sluttmarkedet. Vi **kan ikke akseptere ytterlige økning i kraftfôrprisen. Økes målprisen på korn må prisnedskrivningen økes tilsvarende**.

3 Svineproduksjon i alle landsdeler

Dersom svinenæringa fortsatt skal være en integrert del av norsk landbrukspolitikk, må følgende ordninger styrkes – i prioritert rekkefølge;

a) Fraktordningene (korn/kraftfôr og innfrakt slakt)

Fraktordningene er svært viktig og målrettet for distriktsjordbruket. Norsvin mener at nivåene må økes ytterligere for å utjevne de reelle kostnadsulempene fraktene gir – minst tilsvarende generell kostnadsvekst.

b) Strukturtillegg

Stordriftsfordelene i form av puljetillegg og kvantumsrabatter overstiger sterkt de tilskuddene som gis for å utjevne dem. Små besetninger har vi i alle landets fylker. For ikke å akselerere avskallingen må tilskuddet øke både for de første 35 avlspurkene og de første 1400 slaktegrisene. Disse tilskuddene ble redusert i fjor. Også de helt store besetningene i Norge vil være tjent med at svinenæringa har en variert struktur over hele landet.

Konsesjonsgrensene må ikke endres. Vi har en sterk effektivitetsvekst, fortsatt et markedsoverskudd av svinekjøtt og svært mye å gå på innenfor eksisterende grenser. Kun ca. 25 % av besetningene med purker «stanger i taket».

c) Distriktstilskudd
Ordningen må opprettholdes minst på dagens nivå.

4 Velferd
Ordningene med tilskudd til ferie og fritid, som bl.a. er svært viktig for rekruttering til landbruket, har sakket sterkt akterut. Dette gjelder både nivå og antall feriedager. **Tilskuddssatsene** for avløsning for ferie og fritid, og for avløsning ved sjukdom **bør økes betraktelig** og **taket økes til kr 95.000**.

5 Forskning for å sikre selvforsyningsgraden
For å sikre både langsiktig bærekraft i svinenæringa og norsk selvforsyningsgrad må forskningen intensiveres ytterligere. Norsvin ønsker at svinekjøttet i løpet av 5 år skal bli produsert ut fra 100 % norske fôrråvarer, samtidig med at norsk kornproduksjon ikke må reduseres.

8 Kornkvalitet
Husdyrorganisasjonene (Geno, Norsvin & Norsk Fjørfelag) står samlet bak følgende krav inn i forhandlingene når det gjelder **kornkvalitet**;

1. Sikre økt selvforsyning av proteinråvarer. Vi er nå kritisk avhengige av import. Viktig å støtte videre forskning for utvinning av protein fra hav- og skog råstoff. «Foods of Norway» er et godt eksempel.
2. Det er en kjensgjerning at endring i klima vil påvirke oss i framtida, det vil bli varmere og våtere. Derfor prioriteres fortsatt FoU innsats innen hygienisk kvalitet/mykotoksiner, herunder:
   - Dyrkingsråd/teknikk
   - Sortsutvikling
   - Hurtiganalyser
3. Vridning i målpris hvor pris på bygg forsterkes ytterligere 3 øre ifht havre for å sikre mer optimal tilgang til kraftfôr
4. Det bør gjennom målrettet informasjon og rådgivning stimuleres til økt dyrking av økologisk korn for å dekke etterspørselen. Økonomien i økologisk kornproduksjon burde være interessant for flere enn de som i dag dyrker økologisk

Husdyrorganisasjonene ber fortsatt Felleskjøpene og bransjen være aktive i veiledning og rådgivning mot bonde for å vri dyrking av kornslag, sorter og kvalitet i ønsket retning.

- ## Tilskudd til inseminasjon m.m.

Det ble fastsatt endret «Forskrift om tilskudd til utjevning av kostnadene ved forsendelse av sæd og inseminering av storfe og svin» av Landbruks- og matdepartementet 30. april 2015. Formålet med forskriften er å bidra til at storfe- og svineprodusenters egenandel ved inseminering og forsendelse av sæd kan holdes på samme nivå i hele landet. Ifølge den nye forskriften skal det utarbeides en prognose for hvor mye tilskuddsmidler det er behov for dersom egenandelen skal kunne settes lik de faktiske inseminasjon- og distribusjonskostnadene i det rimeligste område distributøren opererer. Landbruksdirektoratet skal fordele tilskuddsmidlene forholdsmessig mellom søkerne på bakgrunn av hvilket tilskuddsbeløp distributørene

måtte ha fått dersom de skulle satt produsentenes egenandel i hele landet lik de faktiske inseminasjon- og distribusjonskostnadene i det rimeligste fylket distributøren opererer. **Norsvin har beregnet tilskuddsbehovet for 2016 til kr 7,7 mill kr.** Dersom tilskudd over jordbruksavtalen videreføres på samme nivå som bevilget beløp for 2015, forventes den forholdsmessige tilskuddsandelen til Norsvin å bli bare 4,1 mill kr. Dette betyr en underdekning på 3,6 mill. kr bare for Norsvin. I tillegg kommer underdekningen for Geno. **Det er med andre ord behov for en betydelig økning i tilskuddet over jordbruksavtalen til inseminasjon og forsendelse av sæd.**

Kostnadene ved inseminering og forsendelse varierer mye fra distrikt til distrikt avhengig av dyretetthet og infrastruktur. Områder med høyest tilskudd pr semindose er i distriktene og spesielt der det finnes få og små besetninger, - disse er meget sårbare med tanke på fortsatt svineproduksjon. Semin hos gris bygger på fersk sæd og er avhengig av et ressurskrevende distribusjonssystem. Norsvin arbeider kontinuerlig for å ha en mest mulig effektiv og sikker distribusjon til hele landet. Det har også vært lagt ned en betydelig innsats i utdanning av eierinseminører, slik at behovet for utjevning av kostnader ved inseminering er langt lavere enn det ville vært om det hadde vært mer bruk av seminteknikere og veterinær til inseminering av gris. Ca. 94 % av de utsendte dosene benyttes i dag i besetninger der eier/ røkter inseminerer selv.

Utjevningsmidlene har en god distriktspolitisk profil som bidrar til at det er økonomisk interessant å drive svineproduksjon i distriktene. Norsvin ser store fordeler ved at avlsframgang og avlskvalitet blir mest mulig lik over hele landet. Dette legger grunnlaget for en kvalitetsproduksjon i alle fylker. Det er viktig at tilskuddsbeløpet øker slik at det også framover kan holdes lik pris på inseminasjoner og fraktavgifter over hele landet, og man unngår at prisen ut til svineprodusentene må settes langt høyere enn kostnaden i det rimeligste fylket.

Norsvin vil søke om 7,7 millioner til utjevning av seminkostnadene på gris for regnskapsåret 2016. Disse midlene er viktig i arbeidet for å holde samme pris på semin i hele landet. Både med tanke på de neste jordbruksforhandlingene og den nye runden i WTO, er det viktig å være klar over at disse midlene er plassert i såkalt **grønn boks**. Midlene har i dag en klar distriktsprofil og er viktige med tanke på at alle skal ta del i avlsframgangen som skapes.

- ## Kompetanseutvikling

Økning i matproduksjonen her i landet vil kreve et kompetanseløft i landbruket. Det er også viktig at det utvikles kurs som gjør at husdyrprodusentene får kunnskap til å tilpasse seg nye krav i forhold til dyrevelferd og samtidig oppnår en effektiv og lønnsom produksjon. Det bør settes av øremerkede midler i jordbruksavtalen til videreutvikling og gjennomføring av denne typen kurs. Norsvin har i gjennom de siste 25 år hatt en kontinuerlig kursing av svineprodusentene i regi av Norsvinskolen. Med utvikling imot større besetninger og økende krav til effektivitet ser en et økende behov for fordypningskurs. Den store genetiske utviklingen stiller også store krav til økt kunnskap for å ta ut potensialet i dyrematerialet og gjennom det oppnå økt lønnsomhet i svineproduksjon.

"Kompetanseutviklingsprogrammet i Landbruket" bør videreføres for å bidra til nyskaping og videreutvikling innenfor etter- og videreutdanningen i landbruket. KIL-midlene har vært svært viktige bidrag til utvikling av Norsvins studiekurs gjennom mange år. Dette er kurs som er tilgjengelig for svineprodusenter i hele landet og er det

er derfor et svært viktig bidrag til etterutdanning innen uvalgte viktige temaer innen svineproduksjon. Studiekursene har årlig ca 800 deltagere.

- ## Forskning

Forskning og utvikling vil stå helt sentralt med tanke på de utfordringene landbruket står overfor i åra som kommer. Det må satses på å sikre både selvforsyningsgraden, mattrygghet, dyrevelferd og lønnsomhet i produksjonen. Dette må gjøres **innen rammene av en bærekraftig utnyttelse av landets naturgitte ressurser og nasjonale konkurransefortrinn som kvalitet, dyrehelse og etikk**. Gjennom tildeling av SFI «Foods of Norway» satses det nå på å utvikle nye norskproduserte proteinkilder. Det bør også tas initiativ til tilvarende satsingsprogram innen områder som sikrer mattrygghet og dyrevelferd.

Norsvins satsing på forskning og utvikling gjennom mange tiår har gitt oss et internasjonalt konkurransedyktig dyremateriale, som hvert år bidrar til økt verdiskaping i hele verdikjeden. For å kunne videreføre dette er det viktig å opprettholde gode finansieringsordninger som støtter opp om et aktivt framtidsrettet forsknings- og utviklings arbeide på et høyt internasjonalt nivå.

Viktige områder fremover

Et stort område for genetikkselskapene fremover er å kunne ta i bruk genom informasjon inn i avlsarbeidet. Dette krever betydelig kompetanseløft, i tillegg til dyre analyser og utstyr for å gjøre nødvendige oppgraderinger. Vi står foran en milepæl i avlsarbeidet ved å ta denne kunnskapen og teknologien i bruk. For å fortsette å være en konkurransedyktig aktør internasjonalt må Norsvin satse innen dette området på likhet med Geno og avlsselskapene på fisk. Det bør jobbes for bedre muligheter for å søke midler til dette forskningskrevende løftet.
Våre prioriteringer for 2017 vil derfor mer spesifikt være:

1) Nasjonale fôrressurser og fôreffektivitet:

Det er store forskjeller i de økonomiske resultatene til slaktegrisprodusenter, og de økonomiske marginene vil reduseres ytterligere framover. Avl på fôreffektivitet skjer i dag basert på data fra renrase, mens vi ikke har noen registreringer på selve slaktegrisproduktet. Sammenhengen mellom fôreffektivitet i avlskjernen og slaktegrisproduksjonen vet vi i dag svært lite om, og vi har i dag ikke mulighet til effektiv seleksjon på egenskapen fôreffektivitet hos slaktegris. Det er stort behov for å utvikle nye metoder for å registrere individuelt fôropptak hos slaktegris, samt finne gode avlsmodeller for en mer effektiv seleksjon på disse egenskapene. I tillegg er Norsvin og Geno sitt mål at alt fôr i fremtiden skal være norskprodusert. Betydelige ressurser må sette inn på å utvikle genetikk som gir like effektiv produksjon på norskprodusert fôr. Dette vil være helt i tråd med forskningen som nå gjøres i «Feedmilage» og «Foods of Norway», som vi også er partnere i.

2) Helse og robusthet:

Norge er, og bør være, et foregangsland på husdyrhelse, og vi er som kjent best i klassen på å unngå bruk av antibiotika. Vi har svært få alvorlige sykdommer på husdyrene våre, og produksjon- og miljøforholdene i besetningene er av svært høy kvalitet med svært lav dyretetthet sammenliknet med andre land. Dette er

imidlertid også en utfordring for oss når det kommer til avl på helse og robusthet for det globale markedet, noe vi må gjøre svært bra for å kunne konkurrere på det internasjonale markedet. Vi må fokusere i enda større grad på å definere gode fenotyper fra kommersielle besetninger globalt, og finne metoder for å avle for dette i kjernen på en best mulig måte. For å «tette» informasjonsgapet mellom internasjonalt marked og vår kjerne er genomisk informasjon (genotyper og sekvens i hovedsak) av verktøyene som vi vil fokusere på å utnytte og videreutvikle i årene som kommer.

3) Fokus på nye teknologier og storskala fenotyping:

For å kunne forbedre en egenskap i den retningen vi ønsker må vi ha fenotyper, det er et faktum. Hvor nøyaktig vi klarer å registrere den egenskapen vi ønsker å forbedre og hvor mange dyr vi klarer å registrere denne egenskapen på bestemmer mye av suksessen for avlsframgangen. Datainnsamling/fenotyping har tradisjonelt vært et stort konkurransefortrinn norsk husdyravl og dette fortrinnet vil vi øke ytterligere i årene som kommer. For å klare dette må vi utvikle nye høyteknologiske verktøy som kan måle flere egenskaper på en rask og effektiv måte, og egenskapene må registreres mer detaljert, kostnadseffektiv og automatisert.

4) Fokus på nye teknologier og reproduksjonsteknologi:

For å få den beste genetikken ut på det globale markedet er vi avhengig av svært god seminkvalitet og lagringsevne, samt forbedrede frysemetoder på rånesæd. I tillegg jobbes det nå internasjonalt svært intenst for å bedre inseminingsteknologien. Dette vil føre til at antall spermier kan reduseres dramatisk og de beste avlsdyrene kan brukes mer og i flere miljøer, som igjen vil føre til økt genetisk framgang. Vi må også i årene som kommer være forberedt på å øke kompetansen vår på nye generasjoner genteknologiske metoder knyttet til embryo-overføring og stamcelle-teknologi.

Norsvin mener en styrking av Forskningsmidler over Jordbruksavtalen vil være viktig og riktig.

B: GENERELLE BETRAKTNINGER/INFORMASJON

1 Markedssituasjonen

Markedsprognosen for 2016 (pr. januar 2016) viser et **overskudd på 1300 tonn** svinekjøtt.

Prognosen forutsetter at produksjonen av svinekjøtt øker med 1 % i forhold til i fjor. Disse tallene fremkommer som et resultat av 2 % færre bedekninger og hele 2,5 % i økt effektivitet. Tidligere år har man benyttet 1 % effektivitetsvekst.

Den store utfordringen ligger fortsatt i salget av svinekjøtt. Dette kan slå begge veier. I januarprognosen har Totalmarked forutsatt uendret engrossalg i 2016. I 2015 økte salget med 3 %, - det samme som året før. I 2012 og 2013 ble redusert med 1 %. Bakgrunnen for dagens prognose er en engrospris som ligger på dagens målprisnivå for hele 2016.

2 Økonomi

Norsvin følger økonomien i svinenæringa måned for måned. All statistikk viser relativt stor spredning i prestasjonsnivå mellom svineprodusenter. Med svært lite budsjettstøtte til næringa, gis god betaling for produsenter som er svært dyktige.

Figur 1 viser utviklingen i lønnsomhet ut fra Norsvins normalkalkyler. Lønnsomhetsmålet her er dekningsbidrag pr. årspurke i kombinert produksjon omregnet til 2015-kroner (heltrukket linje). I figuren (stiplet linje) vises også de faste kostnadene (inkl. rentekrav) ut fra bl.a. nybyggpris de respektive årene. Det er verdt å merke seg at tallene bak kalkylene er hentet fra gjennomsnittsresultatene i Ingris det aktuelle året, og at vel halvparten av landets purker er med. Den årlige effektivitetsøkningen ligger derfor inne.

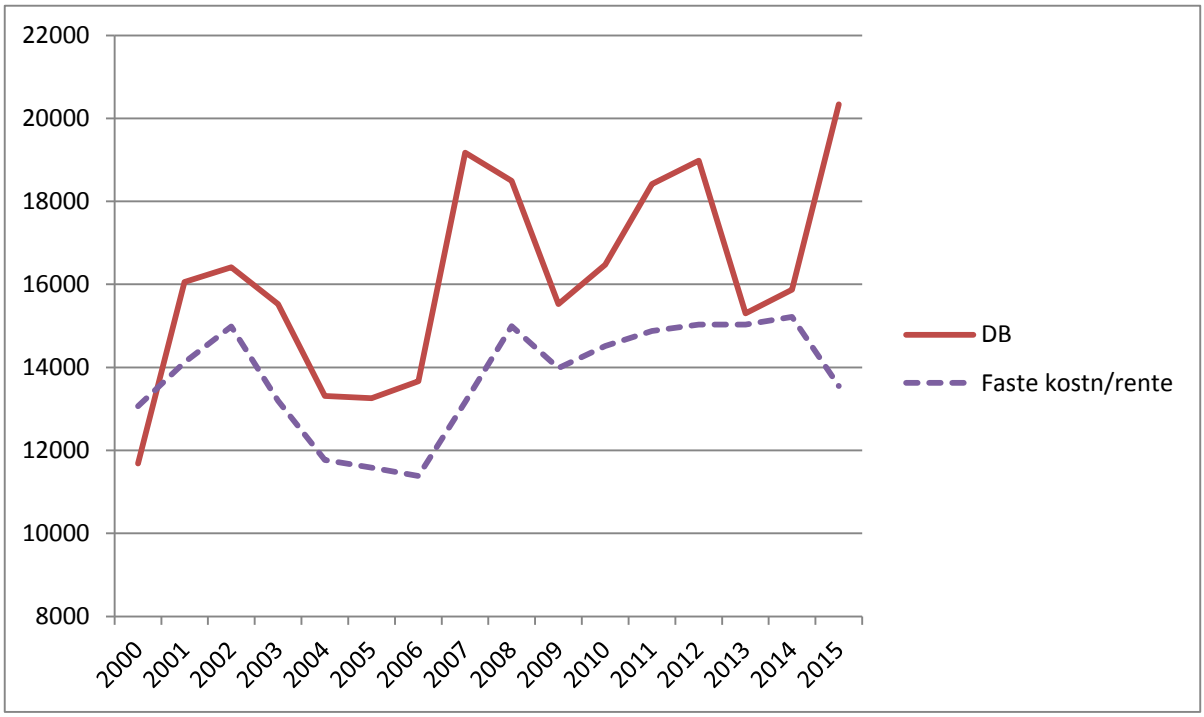

Figur 1. Utviklingen i dekningsbidrag og faste kostnader inkl. rentekrav pr. årspurke i kombinert (2015 kroner) Kilde: Norsvins dekningsbidragskalkyler

Ut fra Norsvins kalkyler lå dekningsbidraget pr. årspurke i kombinert produksjon på ca. 20.300 kroner i 2015 (i 2015 kroner) Dette var ca. 4500 kroner høyere enn 2014.

Ser man de faste kostandene og rentekrav i figur 1, ser vi at **arbeidsvederlaget** (forskjellen mellom DB og faste kostnader/rente) har økt svært mye i forhold til de 2 foregående årene. Redusert rentenivå er også en del av bildet. Arbeidsvederlaget for 2015 ble på 6700 kroner per årspurke i kombinert. En kombinertbesetning opp mot konsesjonsgrensa har ca. 55 årspurker, noe som gir et samlet arbeidsvederlag på 370.000 kroner. For en besetning med 5 flere slaktegris per årspurke (enn gjennomsnittet) vil vederlaget bli snaut det dobbelte.

For øyeblikket ligger engrosprisen ca. 40 øre under målprisnivå og det trekkes kun 50 øre i omsetningsavgift. Dette gir ca kr 20.000 i normalt DB nå i februar.

Tabell 1: Tall fra Driftsgranskingene, 37 – 39 bruk med **korn og gris**.

År	Vederlag til arbeid og egenkapital, i kr 1000 per årsverk	Snitt-tall fra brukene						
		Ant. avlsp	Ant. slakte-gris	Kr kg kjøtt	Sum fôrkost Kr 1000	Kg bygg/ daa	Kr pr kg bygg	Gjeld mill. kr
2008	**299,0**	46,5	638	22,98	773,9	462	1,93	3,3
2009	**204,6**	44,7	695	23,17	893,0	399	2,04	3,3
2010	**260,3**	44,4	698	23,31	890,9	357	2,08	3,7
2011	**241,1**	46,4	701	24,60	919,1	334	2,08	4,3
2012	**289,3**	49,8	664	25,04	911,5	418	2,12	4,5
2013	**131,8**	47,3	679	24,54	970,7	293	2,34	4,7
2014	**314,4**	47,9	688	25,49	1027,3	419	2,47	4,4

Tallene fra driftsgranskingene de åtte siste årene (2008 - 2014) for brukene med gris/korn bekrefter Norsvins tall. Det at disse bruka inneholder forholdsvis mye korn, fører til at avlingsnivå og kornpris vanskeliggjør det å se de klare utviklingstrekkene på gris isolert sett.

Fra 2012 og fram til 2016 har kraftfôrkostnadene bak en kilo med svinekjøtt økt med ca. 2 kroner. Ca. kr 1,30 av denne kostnadsveksten skyldes andre forhold enn endringer i målpris på fôrkorn og prisnedskrivningstilskudd. Kostnadsveksten fra 2015 til 2016 har imidlertid vært minimal. Svinekjøttet møter størst konkurranse med kyllingkjøttet i sluttmarkedet. Kyllingproduksjonen har imidlertid liten landbrukspolitisk betydning, og prisene på sluttproduktet er presset sterkt ned grunnet besetningenes beliggenhet og struktur . Da fôreffektiviteten er noe bedre hos kylling enn gris, vil økt kraftfôrpris redusere svinekjøttets konkurransekraft.

Vurderingen bak Norsvins målpriskrav er gjort ut fra en langsiktig strategi med ønsket om å unngå svært store svingninger i marked og økonomi. Vi balanserer på en knivsegg rent markedsmessig. Konsumet av svinekjøtt er noe av nøkkelen, der svinekjøttet skal konkurrere både med andre nasjonale kjøttslag og importerte RÅK-varer. Ut fra en totalvurdering, - med

hensyn til markedssituasjonen og næringenes sterke effektivitetsvekst, svineprodusentenes økonomi og investeringslyst, samt konkurransekraften for norsk svinekjøtt i markedet, mener Norsvin at jordbruket bør kreve **20 øre/kg i økt målpris.** Det er her forutsatt uendret kraftfôrpris.

3 Den norske modellen

a) Distriktsgrisen

I Norsvins strategiplan for 2014- 2018 har vi som mål å ha «*Livskraftige produksjonsmiljøer i alle landsdeler*». Norsvin understreker at **svinenæringa er en svært viktig del av den norske landbrukspolitikken.** Svineproduksjonen utgjør store volumer med stor betydning for slakterier, kraftfôrindustri og servicebransjer over hele landet. Svineproduksjon i relativt små enheter spredt over hele landet er en garanti for god dyrehelse, lavt antibiotikaforbruk og færre zoonoser (sjukdommer som kan smitte over på mennesker).

Det er klare utviklingstrekk der enkelte områder er i ferd med å tape sitt produksjonsvolum (tabell 2). Dette er områder hvor kostnadsnivået på innsatsfaktorene er noe høyere, og der spredeareal er med på å begrense hvor store enhetene kan bli. Norsvin er svært opptatt av at disse områdene fortsatt skal opprettholde sitt volum, da dette har stor landbrukspolitisk betydning, både for landbruket i disse områdene og for landets øvrige svineproduksjon. For disse områdene betyr grisen svært mye også for å opprettholde slakterier og andre tjenester. Distriktsgrisen er viktig for å skaffe politisk legitimitet for hele landets svinenæring. Distriktsgrisen er også et meget godt supplement på de gårder der grovforarealet ikke er tilstrekkelig til å bygge opp drivverdige enheter basert på bare grovfor.
Tilstrekkelig prisnedskrivningstilskudd for fôrkorn og rettferdige fraktordninger vil være svært effektive og målrettede ordninger for å sikre distriktsgrisen.

Tabell 3 gir en oversikt over produksjonsvolum i de ulike fylker, hvor stor andel av kjøttet som kommer fra svin, hvor stort kornareal som trengs for å produsere kraftfôr til fylket (gått ut fra 4,2 kg fôr pr. kg kjøtt, 70 % norsk fôrkorn i blandingene og 400 kg fôrkorn pr. daa). Tabellen viser også hva dagens distriktstilskudd koster i 2014 (kr 1,10 pr. kg for Agder- og Vestlandsfylkene, kr 5,10 for Nordland og 5,40 for (sone 5)Troms & Finnmark). Dette tiltaket koster kun ca. **51 millioner kroner** i dag.

Tabell 2 og 3 viser bl.a. at svineproduksjonen i Troms fylke nå er i ferd å «glippe». Bare i løpet av fjoråret ble antall inseminasjoner redusert med 43,9 % i fylket. Det må drastiske tiltak til for å sikre tilførselen av slaktegris til slakteriet i fylket. Grunnlaget for å ha en slakterivirksomhet i området er truet, og indirekte også all annen husdyrvirksomhet som er underlagt krav til transporttid inn til slakteri.

Tabell 2. Strukturen pr fylke blant de med avlspurker, 10 års utvikling og semintall 2015

Fylke	Svineprodusenter med avlspurker pr **01.01.2015**				10 års endring i %		% < 31 avlspurker		Sædsalg 2015
	Brukere	Purker	Snitt	% av landet	Brukere	Purker	Brukere	Purker	%
Østfold	77	3280	42,6	6,7	-45,4	-35,0	40,3	17,3	-2,1
Akershus	44	2168	49,3	4,4	-57,7	-7,8	56,8	14,8	1,9
Hedmark	113	6346	56,2	12,9	-38,3	-5,6	23,0	7,3	2,2
Oppland	83	4111	49,5	8,4	-59,3	-27,2	45,8	14,9	-3,5
Buskerud	26	897	34,5	1,8	-31,6	-27,1	53,8	25,8	-8,2
Vestfold	66	2755	41,7	5,6	-43,6	-34,3	37,9	18,0	-3,3
Telemark	19	1164	61,3	2,4	-40,6	17,7	52,6	10,3	-33,0
Aust-Agder	9	232	25,8	0,5	-25,0	-27,0	66,7	43,1	-4,3
Vest-Agder	15	839	55,9	1,7	-42,3	12,8	46,7	6,8	6,7
Rogaland	259	12935	49,9	26,3	-42,7	-14,0	34,4	12,5	2,5
Hordaland	27	811	30,0	1,7	-63,0	-26,1	55,6	20,3	0,2
Sogn & Fjordane	33	804	24,4	1,6	-53,5	-21,3	66,7	41,2	-5,7
Møre & Romsdal	37	1125	30,4	2,3	-44,8	-2,6	78,4	35,0	2,1
Sør-Trøndelag	33	1052	31,9	2,1	-61,6	-40,6	48,5	21,2	0,0
Nord- Trøndelag	165	7768	47,1	15,8	-52,6	-25,8	21,2	7,1	-4,8
Nordland	57	2472	43,4	5,0	-42,4	9,1	36,8	11,4	0,1
Troms	12	303	25,3	0,6	-62,5	-46,7	66,7	34,0	-43,9
Finnmark	1	37	37,0	0,1	-90,9	-78,7	0,0	0,0	-32,1
SUM	1076	49099	45,6	100,0	-48,7	-19,3	38,8	13,5	-1,6

Tabell 3. Svinekjøttets betydning i 2014 og dagens distriktstilskudd

	Svin, tonn	Alt slakt, tonn	**Svin i % av alt slakt**	Krav til kornareal i 1000 daa	Distrikts-tilskudd i mill. kr
Østfold	9168	30374	30,2	67	
Akershus og Oslo	5269	10317	51,1	39	
Hedmark	17724	43920	40,4	130	
Oppland	9180	25232	36,4	67	
Buskerud	1129	6116	18,5	8	
Vestfold	9445	16539	57,1	69	
Telemark	1597	3784	42,2	12	
Aust-Agder	1001	2583	38,8	7	1,1
Vest-Agder	1262	4405	28,6	9	1,4
Rogaland	37817	76143	49,7	278	
Hordaland	2617	8866	29,5	19	2,9
Sogn og Fjordane	1799	8353	21,5	13	2,0
Møre og Romsdal	2692	10351	26,0	20	3,0
Sør-Trøndelag	2558	25730	9,9	19	
Nord-Trøndelag	17610	45638	38,6	129	
Nordland	7024	15462	45,4	52	35,8
Troms	870	3583	24,3	6	4,7
Finnmark	58	884	6,6	0	0,3
SUM	128820	338280	38,1	947	51,1

b) Struktur

Nedenfor vises en rekke figurer og tabeller som dokumenterer strukturen og endringen i næringen. Tallene er hentet fra søknad om produksjonstilskudd pr. 01.01 hvert år.

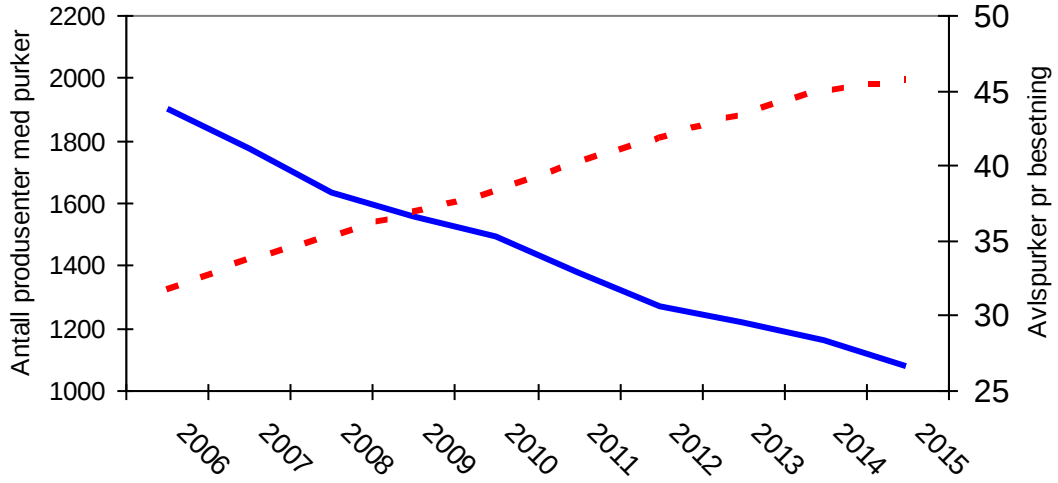

Figur 2. 10 års strukturendring blant svineprodusenter med purker

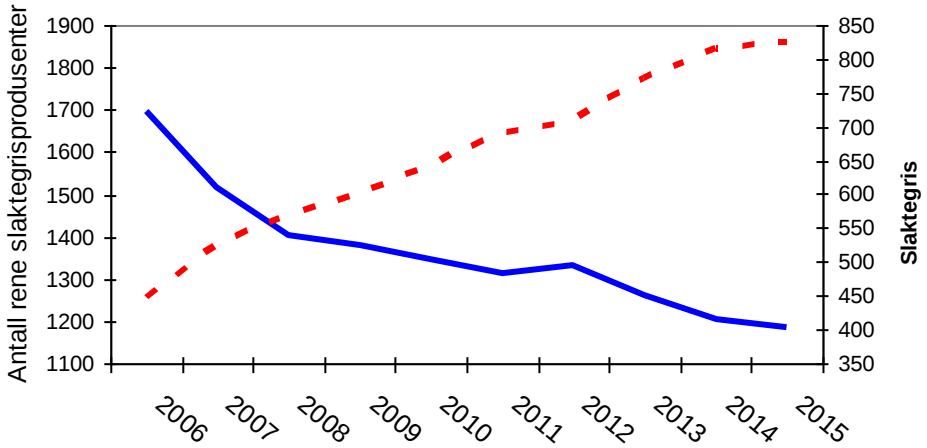

Figur 3. 10 års strukturendringer hos svineprodusenter med kun slaktegris.

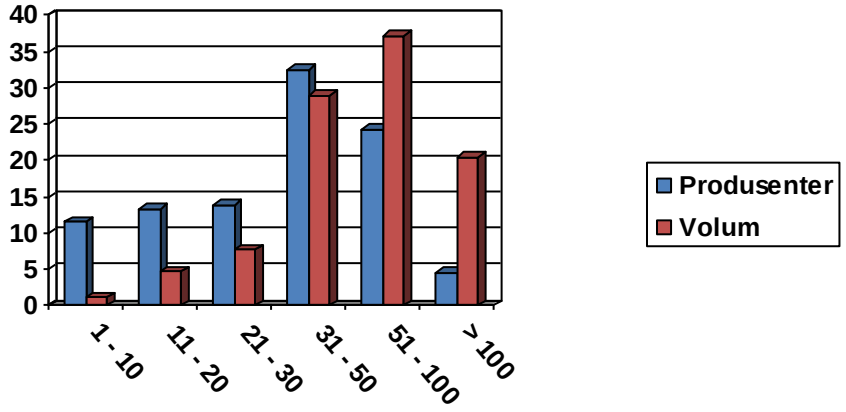

Figur 4. Strukturen blant produsenter med avlspurker pr. 01.01.15

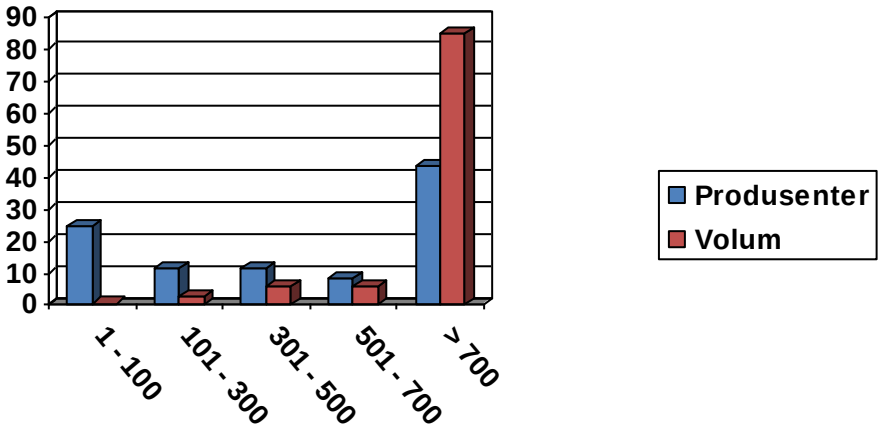

Figur 5. Strukturen blant produsenter med kun slaktegris pr. 01.01.15

Konklusjonen ut fra tabellene og figurene er at vi har en **dramatisk strukturendring**, og at vi fortsatt har **mange mindre besetninger**. I løpet av årets 7 første måneder sluttet imidlertid kun 0,5 % av produsentene med purker. Dette har en klar sammenheng med at svinebøndene igjen tjener penger, og at hele 14 % sluttet året før, da økonomien i svinenæringa var svært dårlig.

38,8 % av besetningene har under 31 avlspurker. Disse utgjør 13,5 % av volumet. Det er grunn til å anta at ca. 22 % av produsentene med purker produserer opp til konsesjonsgrensa og at dette volumet utgjør ca. 35 %.

63,2 % av all slaktegris produseres av spesialiserte slaktegrisbesetninger. For 10 år siden var andelen 52,4 % - altså en sterk spesialisering. Figur 5 viser at vi også har svært mange små slaktegrisprodusenter. Snaut halvparten av slaktegrisprodusentene (48,3 %) har under 500 slaktegris i året – og disse produserer kun 9,2 % av volumet. Gruppen som slakter mer enn 700 slaktegris i året utgjør 43,6 % av produsentene og hele 84,9 % av volumet. Det er grunn til å anta at 35 % av slaktegrisprodusentene (eller 65 % av volumet) produserer opp mot konsesjonsgrensa.

Norsvin er sterkt opptatt av at svinenæringa fortsatt skal være av landbrukspolitisk betydning og ser faren ved at utviklingen her går for raskt. Av statistikk ser vi at vi har mindre bruk over hele landet (se tabell 2). Svært mange av disse er kombinasjonsbruk. Selv om det relativt sett er flest mindre bruk i de mer marginale områder er det overraskende mange mindre bruk også i områder med mange svineprodusenter.

Kampen om de store svineprodusentene blant slakterier og kraftfôrleverandører har ført til at de store svineprodusentene har langt høyere lønnsomhet pr. enhet enn hva de små har. I tillegg kommer langt høyere faste kostnader (avskrivninger) og høyere arbeidsforbruk pr. enhet hos de små enhetene.

Figur 6 viser hvor stort utslag pulje- og kvantumstillegg for svinekjøtt, og kvantumsrabatt fôr til sammen utgjør pr årspurke i kombinert ved ulik besetningsstørrelse.

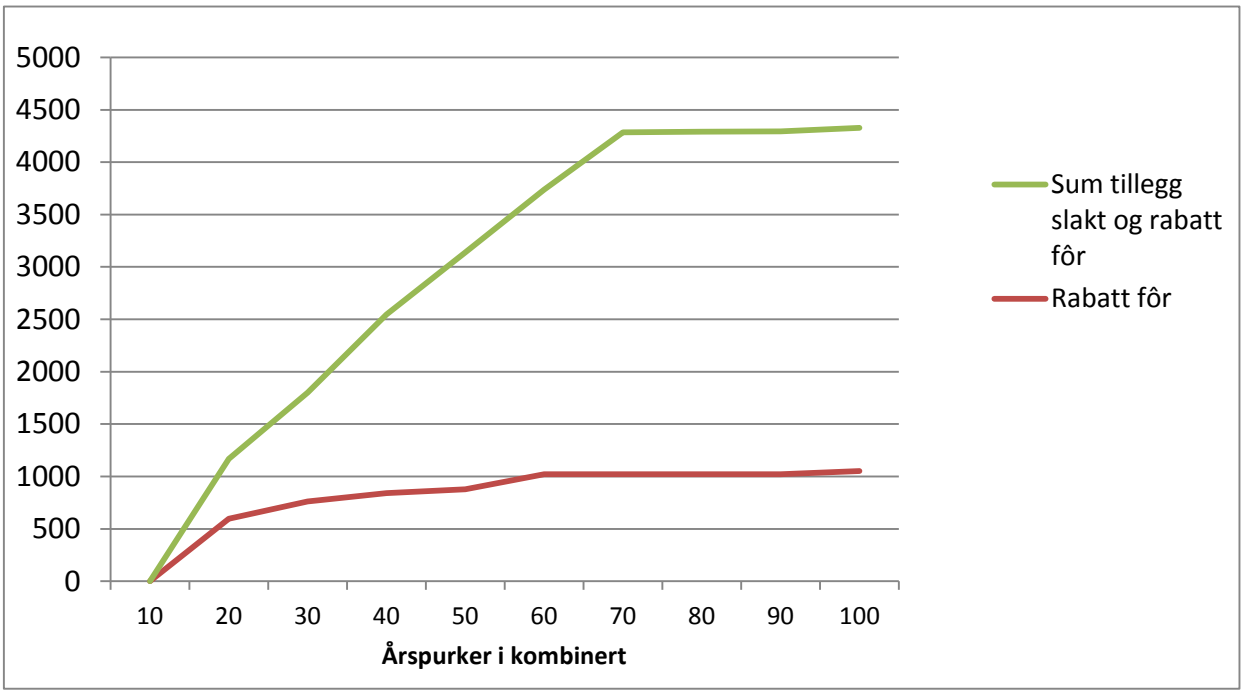

Figur 6. Forskjeller i dekningsbidrag i kr pr. årspurke i kombinert ut fra besetningsstørrelse (per januar 2016). 10 årspurker er satt til 0. Grønn linje viser sum effekt. Effekt av puljetillegg, årsbonus (Nortura) og kvantumsrabatt kr.fôr (FKA)

Tabellen nedenfor viser skalaulempene ut fra leveranse og fôr i de tre driftsgrenen innen svinenæring, sett opp mot hva Staten gjør for å kompensere ulempene. Sammenlignet med en besetning på 20 årspurker, vil en besetning på konsesjonsgrensa (ca. 60 årspurker) tjene 2568 kroner mer pr. årspurke (på leveranser og fôrkjøp). Den minste besetningen får imidlertid 129 kroner mer per årspurke i tilskudd.

Tabell 4. Smådriftsulemper pr. januar 2016

Produksjon	Forskjell i kr pr enhet	
	Leveranse + fôr	Dagens strukturstøtte
Smågrisproduksjon: 30 kontra 140 årspurker	÷ 1500	+ 361
Kombinert: 20 kontra 60 årspurker	÷ 2568	+ 129
Slaktegrisproduksjon: 200 kontra 2100 stk	÷ 113	+ 6

Husdyrtilskuddet til gris ble sterkt redusert ved siste Jordbruksoppgjør. Satsene for hver av de 35 første avlspurkene ble redusert med 220 kroner, mens tilskuddet for hver av de første 1400 slaktegrisene ble redusert med 5 kroner. Staten sparte her 13, 1 millioner kroner, mens det gjenværende tilskudd utgjør kun 43 millioner (før bunnfradrag). **Norsvin er sterkt kritiske til signaleffekten av å redusere dette strukturvirkemidlet, og mener at disse tilskuddene igjen må øke for å demme opp for den sterke avskallingen blant de minste besetningene**.

c) Norge som smittemessig «grønn lunge»

Måten vi driver norsk svineproduksjon på, - med små besetninger fordelt over hele landet, har gitt oss en mulighet til både å fjerne en rekke produksjonssykdommer og hindre at smitte sprer seg i populasjonen. Vi er i dag i en svært gunstig situasjon når det gjelder sikkerhet for trygg mat, god dyrevelferd og fravær av zoonoser og antibiotikaresistente bakterier. Takket være denne norske modellen er vi det eneste land i verden som ser en mulighet til å kunne holde MRSA vekk fra landets svinepopulasjon.

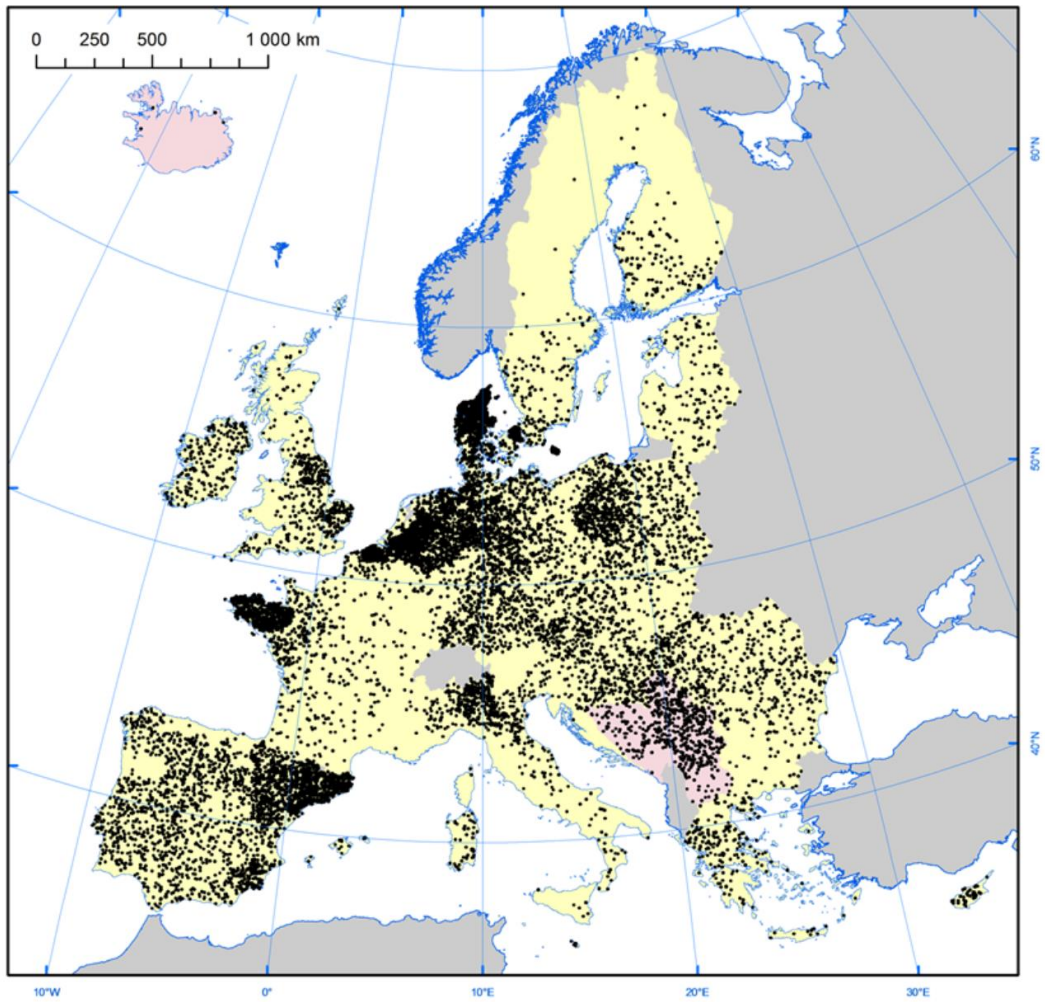

Figur 7. Tettheten av purkebesetninger i EU.

Norsvins avlssuksess har skjedd med denne modellen, og videre internasjonal suksess avhenger av at vi fortsatt klarer å beholde norsk svinenæring som en smittemessig «grønn lunge». Figur 7 viser purkeetettheten i EU, - noe som igjen viser hvilket potensial vi har i Norge til å kunne bli en leverandør av frisk genetikk til hele verden.

d) Behov for tollvern

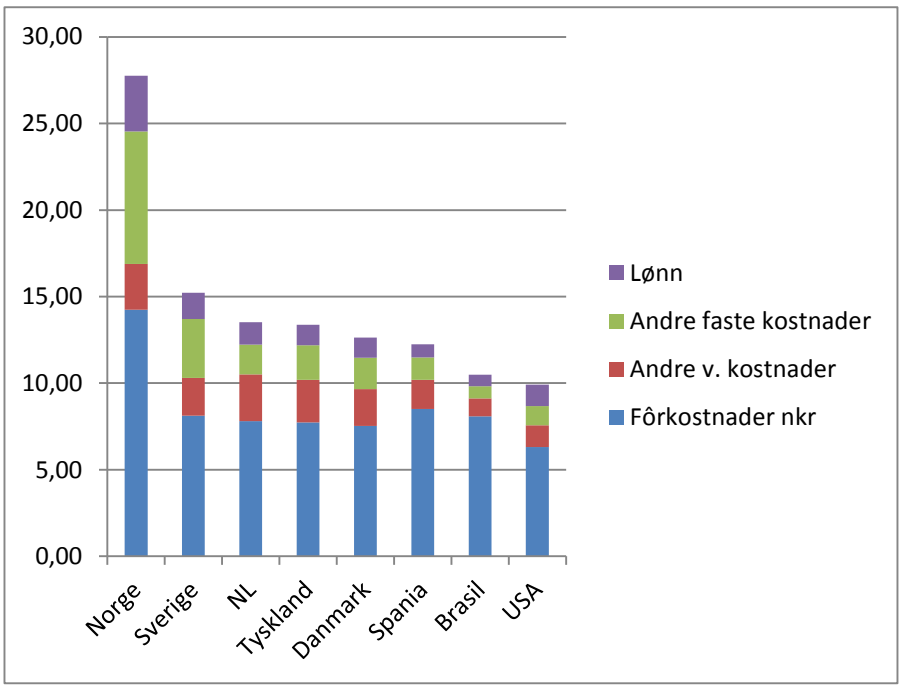

Figur 8. Kostnadene ved å produsere en kg svinekjøtt i 2014 – Kilde; InterPig og Norsvin

Figur 8 viser kostnadene med å produsere en kg svinekjøtt i Norge kontra noen sammenlignbare land. Dette illustrerer klart at norsk svinenæring er avhengig av beskyttelse for å overleve. Det norske tollvernet gir i dag denne beskyttelsen**.** Dersom norske svineprodusenter fikk gratis kraftfôr ville kostnadene ved å produsere en pr kg med svinekjøtt være på tilnærmet samme nivå som Danmark og Sverige**.** Det generelle kostnadsnivået og de særnorske regelverkene (avvenningsalder, kastrering, strø, medisinering, løsdrift, konsesjonsregelverk og krav om større gjødsellager) gir store kostnader.

Med vennlig hilsen
Norsvin

Geir Heggheim
Styreleder
(sign.)

Olav Eik-Nes
Adm. dir.

Jordbruksforhandlingene 2016/2017 og den spesialiserte storfekjøttproduksjonen

FORSLAG TIL TILTAK FRA TYR

AMMEKUA SIN ROLLE I NORSK STORFEKJØTTPRODUKSJON

-fra avl til biff-

Produksjon av kvalitet på norske ressurser.

ØKNING MORDYR

Versjon 04- vedtatt av styret - sak 10-2016

TYRs AMBISJONER FOR DEN SPESIALISERTE STORFEKJØTTPRODUKSJONEN.

TYR har i en årrekke påpekt konsekvensene av å ikke ha nok målrettet tiltak for økt norsk storfekjøttproduksjon med basis i ammekua.
Storfekjøttproduksjon med basis i ammekua er en selvstendig produksjon som må ha en inntekt fra sin produksjon som er på nivå med andre landbruksproduksjoner.
Et flertall på Stortinget som mener at de framtidige jordbruksoppgjør skal være i tråd med Innst.8 S(2013-2014)
Det er og en uttalt enighet om at norsk landbrukspolitikk skal og stimulere til økt matproduksjon, med intensjon om økt selvforsyningsgrad.

Dagens situasjon i det norske storfekjøttmarkedet er kritisk med et prognosert importbehov for 2016 med totalt på nesten 22.000 tonn, der 7500 tonn er avtalt importkvoter.
Dette medfører et bortfall av inntektsmuligheter for minst 14.000 tonn til en verdi for norske bønder med basis i avregningspris på om lag **800 mill kroner.** I tillegg kommer bortfall av verdiskapningen i foredlingsindustrien.

Vi har de siste årene og vært flere utredninger som viser det samme, at det er et stort behov for økning i antall mordyr for å dekke det norske markedet for norsk storfekjøtt.

Andel av storfekjøtt som kommer fra mjølkebruket vil mest sannsynlig synke ytterligere som en konsekvens av økt spesialisering og økt melkeytelse pr. årsku.
Med en økt årlig ytelse på mjølkekua på 1 % (siste år over 3 %) vil det med en etterspørselsvekst på om lag 0,7 % pr år må antall mordyr øke med **minst 4500 mordyr hvert år fram til 2030**.

TYR mener at tiltakene som har vært gjort de siste med økt fokus på produksjon med innføring av kvalitetstilskudd er riktig, men er alene ikke nok til å dekke opp under den største utfordringen som er for få mordyr.
Kvalitetstillegget må derfor brukes mer målrettet og stimulerer til at det blir født flere krysningskalver som grunnlag for nye mordyr i den spesialiserte storfekjøttproduksjon.
Reinraseproduksjonen vil og derfor i en framtidig storfekjøttproduksjon med basis i tre-rasekysninger være en av suksessfaktorene

Nødvendige tiltak:

1. Krafttak for økt lønnsomhet i ammekunæringa

2. Økt produksjon på norske ressurser.

HOVEDKRAV:

Tiltak 1.

Økt Kvalitetstillegg

- Økningen i kvalitetstillegg skal komme fra klasse O+ med kr 4,00
- Dagens tillegg kvalitetstillegg fra kl O på kr 4,00 beholdes.

Forslaget utgjør en økning på referansebruk nr. 8 med om lag kr 30000.-

Tiltak 2.

Beitetilskudd

- Dyr på innmarksbeite kr 600 (økning fra dagens sats med kr 162)
- Dyr på utmarksbeite kr 600 (økning fra dagens sats med kr 204)

Forslaget utgjør en økning på referansebruk nr.8 med om lag kr 18.000

Tiltak 3.

Økt tilskudd husdyr/ammeku.

- Tilskudd husdyr skal stimulere til økt produksjon, og bør stimulere til økt produksjon der ressursene er. Den største utfordringen i norsk landbruksproduksjon er nå stort underskudd på mordyr storfe. Det er derfor avgjørende at det stimuleres til økning i mordyrtallet.
- TYR ber derfor om at tilskudd for ammeku økes til kr. 5500 med ingen begrensninger i antall mordyr.
- TYR ønsker at det gjøres en utredning av konsekvensene av en omfordeling dagens innretning av distriktstilskudd kg kjøtt til tilskudd husdyr ammeku for å stimulere til økt mordyrtall i distriktene der gras og beiteressursene er.

TYR ber om at tilskudd husdyr ammeku økes fra kr 3980 til kr 5500. Forslaget innebærer en økt ramme for referansebruket ammeku med om lag 45000 kroner

Tiltak 4.

Økt tilskudd norsk kjøttfeavl

- Staten har gitt TYR ansvar for norsk kjøttfeavl
- Tilskuddet må økes betraktelig og stå i forhold til produksjonens verdiskapning
- Medvirke til å løse framtidens utfordringer i norsk storfekjøttproduksjon

TYR mener at kravet finansieres med økte midler over jordbruksavtalen

Øvrige tiltak

Tiltak 5

Investeringsstøtte nybygg for økt mordyrtall – og til finansiering livdyr

Utfordringen for norsk storfekjøttproduksjon er et stadig synkende mordyrtall. Med TYRs forslag til mest økning på kvalitetstillegg for klasse O+, mener vi at dette skal bidra til økt mordyrtall. Det er i tillegg behov for å etablere langsiktig og forutsigbare økonomiske finansieringsrammer for bruksutbygging til mordyr. Ulike tilskuddsordninger ved nybygg til denne produksjonsformen må forbedres. Dette er og tiltak som vil være avgjørende for å få unge bønder til å satse.
TYR foreslår at det gis et tilskudd utover det som finnes i dag med 20 % av investeringskostnad nybygg som medfører økt antall mordyr.
Ammekuproduksjon er langsiktig. Inntekt kan først forventes etter ca 4 år. Derfor bør også tilskuddsordninger for finansiering av livdyrkjøp ved oppstart av nye besetninger forbedres.

Tiltak 6

Driftstilskudd ammeku.

Dagens driftstilskudd økes fra dagens sats med kr. 250 til kr 3150.

TYR ber om at driftstilskudd ammeku økes fra kr 2900 til kr 3150. Forslaget innebærer en økning i rammen for referansebruk ammeku med kr 7500

Tiltak 7

Satser for tilskudd til avløsning.

TYR ber om at satsene for de ulike dyreslagene justeres i slik at de i større grad tilsvarer det reelle arbeidsforbruket. For ammeku vil dette innebære å heve satsen til kr 2000 for 1-50 dyr.

TYR ber om at satsen for tilskudd avløsning heves fra kr 972 til kr 2000 i intervallet 1-50 dyr. Da kostnader knyttet til ferie og fritid kun skal være til kostnadsdekning, tas ikke endringene med i beregningen for referansebruket for ammeku.

Tiltak 8

Øvrige tiltak.

8.1 Produksjonstilskudd med basis i registreringer i Husdyrregisteret

Dagens system med søknad om produksjonstilskudd med basis i telledatoer skaper markedsforstyrrelser. Systemet gir heller ikke et riktig gjennomsnittsbilde av besetningen gjennom året.
TYR mener det er på høy tid å erstatte dagens system med et system basert på registreringer i Husdyrregisteret. Gjennom dette oppnår man tre ting: 1. Man

unngår markedsforstyrrelser. 2.Tilskuddene blir mer riktig sett i forhold til rekruttering og utrangering av kyr. 3. Økt oppslutning om kontroller og registrering.

8.2 Produksjonskrav og driveplikt av arealet.

TYR er glad for at Stortinget opprettholder produksjonskravet til areal for å få tilskudd. TYR ber derfor om at myndighetene håndhever regelverket om driveplikt av jordbruksareal.

8.3 Annet

TYR har sammen med Norsk Tiroler Gråfeforening i mange år tatt opp saken med å få godkjent rasen Tiroler Gråfe som ammeku på mjølkebruket både med mat- og landbruksdepartementet og Landbruksdirektoratet.
I forbindelse med fjorårets jordbruksforhandlinger ble det vedtatt at slike saker nå skal fremmes av avtalepartene i jordbruksoppgjøret. TYR ber om at saken fremmes i de kommende forhandlingene slik at rasen Tiroler Gråfe blir godkjent som ammeku og på mjølkebruket og kommer inn under definisjon ammeku pkt 7.2.2 i gjeldene avtale.

OPPSUMMERT

TYRs innspill og forslag med basis i referansebruk nr. 8 ammeku ha følgende økonomiske konsekvenser omlag

TILTAK	KOSTNADSRAMME	
Økning i kvalitetstilskudd	kr.	30.000
Økning i beitetilskudd	kr.	18.000
Økning tilskudd husdyr	kr.	45.000
Økning driftstilskudd	kr.	7.500
SUM, REFERANSEBRUK NR 8, AMMEKU	**Kr.**	**100.500**

Av dette går om lag 90 tusen til å dekke dagens gap mellom referansebruk nr. 1 nr. 8.

Med hilsen
TYR

Oddbjørn Flataker

_____
Oddbjørn Flataker

Vedlegg: Bakgrunn for TYRs prioriteringer.

Bakgrunnen for TYRs prioriterte tiltak

Tiltak 1: Kvalitetstillegg for storfekjøtt.

Innføring av kvalitetstillegg i oppgjøret 2013-2014 var helt nødvendig for å stimulere til økt norsk storfekjøttproduksjon. Økningen som kom i oppgjøret 2015-2016 på kr 0,30 per kg fra 2016 er ikke målrettet nok da det isolert sett ikke fører til økt mordyrantall.
TYR mener at dagens tillegg må økes, men at ytterligere økning i kvalitetstillegget må bli mer målrettet for den spesialiserte kjøttproduksjon.
Dette gjøres ved at den største økningen må komme for slakt i klasse O+ og oppover.
Den største utfordringen i norsk storfekjøttproduksjon er nedgangen i mordyrtall.
En målretting av kvalitetstillegg vil bidra til:

- Økte slakteinntekter på mjølkebruket ved bruk av kjøttfesemin på den dårligste del av sin besetning og slik krysningskviger vil være gode mordyr i den spesialiserte storfekjøttproduksjonen.
- Bedre avlsframgang i mjølkebesetningen da en ikke rekrutterer nye mjølkekyr fra den dårligste del av besetningen.

Tiltak 2. Beitetilskudd

TYR har de siste årene hatt fokus på produksjon på norske ressurser. Ammekua har sin basis i grovfor, der aktiv beiting skal være en viktig del av forgrunnlaget. Det finnes i dag store uutnyttede beiteressurser i store deler av landet.
Beitefôrenheter høstet enten i skog/utmark eller på fjell og vidde, er det ammeku og sau som kan gjøres seg best nytte av.
Utnyttelse av beite som fôrgrunnlag har og en god distriktsprofil, da slike ressurser finnes i stor grad i områder som ikke egner seg til kornproduksjon.
TYRs forslag om likt tilskudd for innmarksbeite og utmarksbeite medfører også en og forenkling.

Tiltak 3 Økt tilskudd husdyr.

TYR mener at tilskudd husdyr er avgjørende for økt satsing i på ammeku. Dette tilskuddet bør brukes målrettet slik at vi kan få mordyr til de områdene som har de største gras og beiteressursene.
En kan forvente at nedgangen av antall mordyr på mjølkebruket vil fortsette å bli redusert i takt med økt ytelse på mjølkekua.
Tilskudd husdyr må nå brukes for å stimulere ekstra til økt mordyrtall i områder med store beita og grasressurser.
TYR ønsker at det gjøres en utredning av konsekvensene av en omfordeling dagens innretning av distriktstilskudd kg kjøtt til tilskudd husdyr ammeku for å stimulere til økt mordyrtall i distriktene der gras og beiteressursene er.

Tiltak 4 Økt tilskudd kjøttfeavl.

Alle utredninger viser at det om få år vil være behov for like mange ammekyr som mjølkekyr for å dekke det norske markedet for storfekjøtt.
Avl på kjøttfe er derfor et viktig bidrag for å få dette til.
Å drive god og framtidsrettet avl på kjøttfe er et langsiktig og systematiske arbeid som krever god kontinuitet.
Tidligere var det entusiaster og entusiasme som var drivkraften for å fremme norsk kjøttfeavl.
For å ta kjøttfeavlen enda noen hakk videre, vil arbeidet rundt aktive avlsbesetninger være avgjørende framover. TYR har som målsetting å øke dette antallet fra dagens vel 40 til om lag 100 i løpet av 2017. Aktive avlsbesetninger har strenge krav til bruk av semin og registeringer. De er også pålagt til å stille med testkandidat til Fenotypetesten.
Offentlige tilskudd til dette arbeidet må i større grad enn i dag stå i forhold til den verdiskapingen som næringen står for.

TYRmagasinet nr 5-2015 – Oddbjørn Flataker

ØKT MORDYRTALL på storfe gjennom økt satsing på ammeku er EN NØDVENDIGHET.

Norsk storfekjøttproduksjon har i en årrekke vært preget av følgende utvikling:

> Stor nedgang i et samlet mordyrtall på mjølkebrukene som en konsekvens av økt ytelse. Under 2000 nye ammekyr årlig er ikke nok for å dekke bortfall av antall mordyr i mjølkebrukene.

Konsekvens: Stor import av storfekjøtt til det norske markedet, og som i 2015 ser ut til å bli om lag 20.000 tonn eller produksjon fra om lag 70.000 kyr. Korrigert for pålagt import på om lag 7000 tonn blir dette en produksjon fra over 45000 ky r.
TYR har i en årrekke påpekt at dette vil være konsekvensen, uten konkrete tiltak for økt mordyrtall. Det har vært flere utredninger som har beskrevet situasjonen, og bekreftet TYR sin påstand gjennom en årrekke, der det mest kjente er:

Rapport fra Ekspertgruppa (sett inn bilde fra rapporten)
AgriAnalyse Rapport nr.5 , Økt storfekjøttproduksjon på norsk fôrressurser.
Prosjektet Strategies in dairy and beef production for meeting the demand of food based on a climate- and cost efficient use of domestic feeds" konkluderer med det samme. (se annen artikkel)

Hvorfor greier ikke Norge å produsere det storfekjøttet som markedet etterspør?

Til dette er det mange svar, men noen hovedtrekk er svært tydelig:

- Dårligere økonomiske vilkår i den spesialiserte storfekjøttproduksjonen enn i andre produksjoner.
- Økt effektivisering generelt i norsk landbruk gjennom økt spesialisering.
- Prisen på melk har blitt prioritert framfor pris på kjøtt i jordbruksoppgjørene.
- Ikke nok enhetlig tenkning i norsk landbruk i organisasjoner og faglag.
- Ammekuproduksjonen har ikke fått den statusen i resten av norsk landbruk som den fortjener.

Å drive med spesialisert storfekjøttproduksjon har ikke blitt sett på som en egen produksjon, der inntekten kommer kun fra kalven.
Økningen i ytelser over jordbruksoppgjøret har i stor grad blitt speilet i ordninger som har vært knyttet opp mot tilsvarende ordninger i norsk melkeproduksjon.
Selv om en ikke skal bruke sammenligninger mellom referansebruk i jordbruksoppgjøret helt konsekvent, viser denne oversikten at det er om lag 80 tusen mindre inntekter på referansebruk nr 8 ammku enn referansebruk nr 1, som er 25 melkekyr.
Mange av tiltakene innen storfehold i Norge har vært med basis i det opprinnelig og tradisjonelle landbruket, der kjøtt skulle komme fra kombinasjonsbruket.

Behovet for melk har ikke økt. Avl på melkeku har som riktig og naturlig hatt fokus på melk, og potensiale for ytterligere økt ytelse i den dominerende kurasen i Norge er enda stort.
Norsk bønder er selvstendige næringsdrivere som tar selvstendige valg. Mange hevder at vi nå skal gå inn for å stoppe utviklingen i melkeytelsen.
Er dette realistisk?
Vi vet at andre kuraser som er dominerende i resten av verden har enda større ytelse enn NRF, og tror vi at det er løsningen å redusere ytelsen på norsk melkeku?
Kan ikke dette føre til at det blir enda større fokus på og bruk av en melkekurase som gir enda mindre kjøtt enn den NRF kua?

Hvilke produksjoner skal være bærebjelken i Norsk landbruk framover?

Norge har og skal ha et landbruk av alle de tradisjonelle produksjonene som vi kjenner i dag, storfe, sau- lam, gris og fjørfe.
Vi trenger også slike produksjoner i alle deler av landet, der det er miljø og forutsetninger.
Det som en fort kan enes om, er at det er bare produksjoner av storfe og småfe som kan utnytte det som Norge har mest av, som er grovfôr og beite.
Vi har under 10 mill da dyrket mark, mens vi har nesten 140 mill da beiteareal.
Det er derfor avgjørende for norsk landbruk totalt sett, at vi greier å opprettholde en produksjon med basis i disse ressursene.
Situasjonen i dag, er at vi har balanse eller overskudd av alle produksjoner utenom storfekjøtt.
Påstanden blir at uten økte norsk storfekjøttproduksjon som medfører økte import over tid, vil dette ramme hele norsk landbruk.
De som blir hardest rammet er distriktene. Ønsker vi at dette skal skje?

Hvordan skal vi løse norsk landbruks største utfordring?

TYR har i en årrekke, og før rapportene som det er vist til i innledningen påpekt at uten nødvendige økonomiske tiltak for å styrke den spesialiserte storfekjøttproduksjonen, ville situasjonen være et stort importbehov for storfekjøtt.
Vi kan konstaterte at selv om signalene ble lyttet til, har ikke tiltakene vært tilstrekkelig for å for øke norsk produksjonen.
Vi kan selvsagt velge å videreføre den utviklingen som vi har sett de siste 10 årene, og da ta konsekvensene av det.
Økt satsing og stimulering til storfekjøttproduksjon i kombinasjon med melk, der en tror at den eneste løsningen på dagens utfordring er redusert melkeytelser pr ku, mindre bruk av kraftfôr etc.
Spørsmålet blir da om norske bønder og melkeprodusenter mener dette er løsningen for deres gårdsdrift, eller at det er noe som andre melkebønder kan gjøre.
Jeg tror nok mest på at det siste blir løsningen, da selvstendige næringsdrivende som oftest styres mer av økonomi enn av idealisme.
I de nærmeste årene skal også norsk storfehold og tilpasse seg endringer i forskrifter, der det nå diskuteres løsdriftskravet fra 2024 (noen fra 2034).
Ser at det er krefter i gang for å få dette endret. Spørs om det er smart å bruke ressurser på områder som norske bønder har kjent til lenge, og kanskje og har hatt nok tid for å tilpasse seg de endringer som kommer. Å endre dette nå, vil en også krev et godt svar til de som allerede har tatt denne kostnaden.
Vi må ta som forutsetning at ordningen skal gjennomføres, og det er derfor riktig å ta hensyn til at slike ombygginger fra båsfjøs til løsdrift ikke blir gjort i alle av dagens båsfjøs.
Målsetningen og håpet bør da være at de kuene som da går ut av produksjon i båsfjøs blir, absorbert av de som allerede har tilpasset seg nye forskrifter. Sannsynligheten er også stor for at en god del kuer ikke blir erstattet.

Løsningen har vært, er i dag og vil være i en framtid :

Økt satsing på ammeku- produksjon.

I en 15 årsperiode fram til 2030 vil det være behov en årlig økning på mellom 4500 og 5500 nye mordyr for å dekke den etterspørselen i det norske markedet.

Hvor skal disse mordyrene komme fra?

Reduksjon i mordyrtallet på mjølkebruket må en anta vil fortsette i takt med økt ytelse og markedets behov for melk.
Årlig økning i antall mordyr i ammekuproduksjonen har vært under 2000, selv med en økning i 2014 på vel 2500, men dette er langt på vei nok til kompensere forventet bortfall av mordyr for melkeproduksjonen.
For å nå beskrevet mål om en årlig økning i mordyrtallet på mellom 4500 og 5500, må dette komme både fra dagens etablerte ammekupopulasjon og fra melkepoulasjon.
Vi skal både produsere mer kjøtt årlig, men og skaffe nye mordyr til ammekuproduksjonen.
Hundyravkom fra ammekupopulasjonen kan gå direkte inn som nye mordyr. Fra melkepopulasjonen må det derfor være en bevisst handling for å få dette til.
Det blir ikke flere mordyr til ammkuproduksjonen, uten å bruke kjøttfesemin på en del av besetningen. Økt krysningproduksjon må være en viktig del av løsningen.

Virkemiddel.

TYR mener at det er helt nødvendig med økte økonomiske stimuli for å løsne utfordringen knyttet til økt mordyr tall.
Løsningen må derfor være at kvalitetstillegg brukes bevisst.
Forslaget til TYR er at dagens ordning opprettholdes og evt. økes noe, men at den største økningen må komme på slakteklasser som stimulerer til økt bruksdyrkrysning slik vi foreslo før årets jordbruksforhandlinger.
At dette vil virke kan en se av hva som har skjedd med utviklingen i produksjonen av sau/lam etter at det ble gitt slike økonomiske stimuli.
I tillegg må en og ha målrettede tiltak til økt bruk av beite. Og om mulig stimulere til at økt produksjon av storfekjøtt med basis i ammekua kommer i de områder der grasproduksjon går ut av drift.
Norsk storfekjøttproduksjon skal være med basis i grovfôr der beite er en vesentlig del.

Ammkua som klima versting

Når en ser alle uttalelser knytte til ammeku/storfekjøttproduksjon og klima kan en bli både oppgitt og frustrert. Mat og matproduksjon er en forutsetning for at det skal være mennesker på jorden. FN har uttalt at det må til en betydelig økt matproduksjon framover for å dekke et økende behov for å fø en økende verdensbefolkning.
Vi skal alle ta klimautfordringene på alvor, men da må det settes i riktig sammenheng. Drøvtyggere har det alltid vært på jorda, det har også dannet grunnlaget for at vi nå kan utnytte det som disse har skapt gjennom århundre.
Så vidt meg bekjent så står matproduksjon for om lag 15 % av klimagassutslipp i verden, og da er det vel andre områder som har vel stå stort potensiale til reduksjon.
I Norge blir det hevdet at kombinasjonskua er mer klimavennlig enn ammekua. Det er for så vidt riktig, da utslippene fordels både på produksjon av kjøtt og melk.

Import av storfekjøtt til Norge, viser at dette utgjør en klimabelastningen som er vesentlig større enn norsk produksjon.
Klima er et globalt spørsmål, så reduksjon av norsk produksjon fra drøvtyggere i Norge vil vel i sin konsekvens øke de globale klimautslippene med økt import.
Ammekua med kalv kan hente sitt grovfôr ved å utnytte utmarksbeite i 5-6 måneder i året, og det er bare småfe sammen med ammekua som kan omdanne gras til kjøtt av høy kvalitet.
Norge burde derfor ha en strategi for ytterligere økt produksjon ut over norske behov, der vi kunne utnytte våre norske forutsetninger og ressurser enda mer. Dette ville føre til reduserte globale klimabelastninger knyttet til storfekjøttproduksjon.
Så derfor statsminister Erna Solberg spis norske produkter fra storfe – sau og lam med god samvittighet, du bidrar til redusert klimautslipp i forhold til at vi måtte importere dette.